

REGNSKABSMANIPULATION

Fraudulent financial reporting

David Bæk Vejlgaard
Studie nr.: 115921

Nicolaj Emil Jensen
Studie nr.:115859

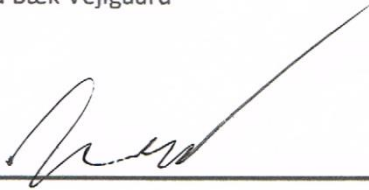
Studie: Cand.merc.aud.
Opgave: Kandidatafhandling
Dato: 14-5-2019
Vejleder: Carsten Olsen
Anslag/Normalsider: 249.255 anslag/110 normalsider
Copenhagen Business School 2019

Tro og love erklæring

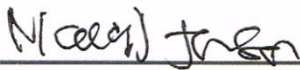
" Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere være fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng"

Underskrifter:

David Bæk Vejlgård

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'David Bæk Vejlgård', written over a horizontal line.

Nicolaj Emil Jensen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Nicolaj Jensen', written over a horizontal line.

Abstract

Within the last years fighting fraud has become increasingly important, 49 percent of companies in PWC Global Economic Crime and Fraud Survey 2018, have experienced fraud within the company within the last two years.

Fraud have evolved a lot and so have the people committing frauds, they are continually trying to find new ways to commit and hide fraud. But the race is on and companies have increased the amount of surveillance and controls, that's helping to catch the frauds. This development has and is continually being pressed by the public, who have become more judging and less overbearing of companies ignoring fraud.

A firms annual report, can be very important to the public, investors and etc. Investors use the annual report as a sign, on how well the company is doing.

Because of this the auditor's role has special part to play, since they are the last line of defense against fraud. This is one of the reasons why auditors are representative of the public, and because auditors are what secures trust in the annual report, it is much more important that the authority of auditors, doesn't get soiled by rotten eggs.

Thus, we wanted to examine the responsibilities of auditors in relation to fraud further. We found that auditors don't bear the responsibilities of fraud, rather that obligation lies with the management of the firm. However, auditors bear the responsibility of performing professional skepticism, in correlation to circumstances that indicate fraud. Auditors will because of this not be held accountable for fraud found in the company unless they have been deemed negligent.

We use the case of auditing manipulation in Genan A/S as an example on where the legislation, and consequences of breaking those legislations, could be changed to improve the conditions which form the basis for the audit regarding fraud and accounting manipulation

Indholdsfortegnelse

Abstract	2
1. Indledning	7
1.1 Problemfelt	7
1.2 Dokumentation for problem	7
1.3 Afgrænsning	8
1.4 Problemformulering	9
1.5 Design	9
1.6 Undersøgelsesdesign	9
2. Teori og metode	11
2.1 teorigrundlag	11
2. 2 Formål	11
2. 3 Videnskabsteoretiske overvejelser	11
2.3.1 Ontologien	12
2.3.2 Epistemologien	12
2.3.3 Metodologi	12
2.3.4 Paradigme	12
2. 4 Metode	13
2.4.1 Dataindsamling	14
2.4.2 Retsdogmatisk metode	14
2.4.3 Analysestrategi	15
2. 5 Afhandlingens struktur	15
3. Retskilder & retshierarkiet	16
4. Besvigelser i teorien	17
4.1 Introduktion	17
4.2 Definition af besvigelser	17
4.2.1 Væsentlighed	18
4.3 Typer af besvigelser:	18
4.3.1 Korruption	19
4.3.2 Misbrug af aktiver	20
4.3.3 Regnskabsmanipulation:	22
4.4 Bedrageren + motivation	24

4.4.1 Besvigelsestrekanter	25
4.4.2 Predator vs Accidental fraudster	27
4.4.3 Besvigelsesvægten	28
4.4.4 Besvigelsesdiamanten (Kapacitet)	29
5. PWC-undersøgelse 2018	30
5.1 Tilstedeværelsen af besvigelser	30
5.2 Finansiering af anti-besvigelsestiltag	31
5.3 Skjulte besvigelsesrisici	32
5.4 Sekundære omkostninger	33
5.5 Ansvar for besvigelser	33
5.6 Sammenhængen mellem økonomisk udvikling og besvigelser	34
5.7 Ethiske og compliance programmer	35
5.8 Teknologi og besvigelser	35
5.9 Kundestrid	37
5.10 Cybercrime	37
5.11 Kunderne skal holdes glade	39
5.12 Teknologiens mangler	40
5.13 Fokus på medarbejdere	40
5.13.1 Organisations pres	42
5.13.2 Ikke finansielle incitamenter	42
5.13.3 Rationalisering	43
5.14 Delkonklusion	44
6. Love og standarder	45
6.1 ISA 240 og definition af besvigelser	46
6.2 Ansvarsfordeling vedrørende opklaring af besvigelser	47
6.3 Professionel skepsis	47
6.3.1 Anvendelse af professionel skepsis	48
6.4 Revisornævnet	50
6.5 Revisors ansvar	51
6.5.1 Erstatningsansvar	53
6.5.2 Egen Skyld	55
6.5.3 Lovpligtig forsikring	55

6.5.4 Disciplinæransvar	56
6.6 Whistleblowing og revisors ansvar	58
6.7 Læren at opdage besvigelser, tekniske muligheder	58
6.8 En kriseramt virksomhed:	58
6.9 Kundeaccept:	58
6.10 Problematiske forhold mellem revisor og den daglige ledelse	59
6.11 Regnskabsmæssige skøn	59
6.12 Straffeloven	61
6.13 Genan sagen	62
6.14 Folk der er blevet dømt:	63
7. Teknisk del	64
7.1 Interne kontroller	64
7.2 Aktiver	65
7.2.1 Omsætning	65
7.2.2 Anlægsaktiver	71
7.2.3 Varelager	72
7.2.4 Igangværende arbejder for fremmed regning	74
7.2.5 Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser	74
7.2.6 Kreditorer	75
7.2.7 Moms	76
7.2.8 Afskrivninger	77
7.3 Passiver	78
7.3.1 Varesalg	78
7.4 Delkonklusion	79
8. Ledelsens ansvar	80
8.1 Ekstern kontrol	81
8.2 Intern kontrol	82
8.3 Kontrol typer	83
8.4 COSO-framework	84
8.5 Risikovurdering:	85
8.6 Kontrol handlinger:	85
8.7 Information og kommunikation:	86

8.8 Overvågning aktiviteter:	86
8.9 Revisionskomiteen	87
8.10 Whistleblower ordning	88
8.11 Delkonklusion.....	88
9. Forandringstiltag	89
9.1 Genan sagen.....	89
9.2 Sammenligning af store revisionshuses kvalitetsstyring	91
9.3 Whistleblowing - revisors ansvar.	93
9.4 Er bøderne for små? Skal der indføres hårdere straf?	97
9.5 Revisor ikke påkrævet til meget små virksomheder.....	100
9.6 Professionel skepsis i planlægning?	102
10. Konklusion.....	105
11. Litteraturliste.....	108

1. Indledning

1.1 Problemfelt

Vi har i denne afhandling valgt at undersøge begrebet besvigelser med fokus på regnskabsmanipulation. Vi ønsker specifikt at undersøge, hvorfor og hvordan regnskabsmanipulation bliver udført, samt hvordan revisor og ledelsen, kan indføre kontroller og arbejde sammen, om at mindske sandsynligheden for at der bliver udført regnskabsmanipulation. I afhandlingen har vi fokus på at skabe en forståelse for, hvorfor besvigelser bliver begået, med fokus på regnskabsmanipulation. Ved at fokusere på regnskabsmanipulation vil vi opnå en større indsigt i, hvad man fremover kan gøre, for at sikre bekæmpelsen af dette før det bliver udført. Det er vigtigt at skabe kendskab til udførelsen af regnskabsmanipulation, hvorved vi også skaber kendskab til revisors ansvar i forbindelse med regnskabsmanipulation. Til dette anvender vi ISA 240, som værktøj for revisor. ISA'en forklarer hvordan revisor i sit arbejde skal forholde sig til besvigelser, dette er med henblik på revisors planlægning og udførelse af revisionen, som skal foretages ved brug af professionel skepsis. Vi finder særligt professionel skepsis vigtig, da denne er afgørende i forbindelse med opdagelse af besvigelser, inden de tager overhånd.

1.2 Dokumentation for problem

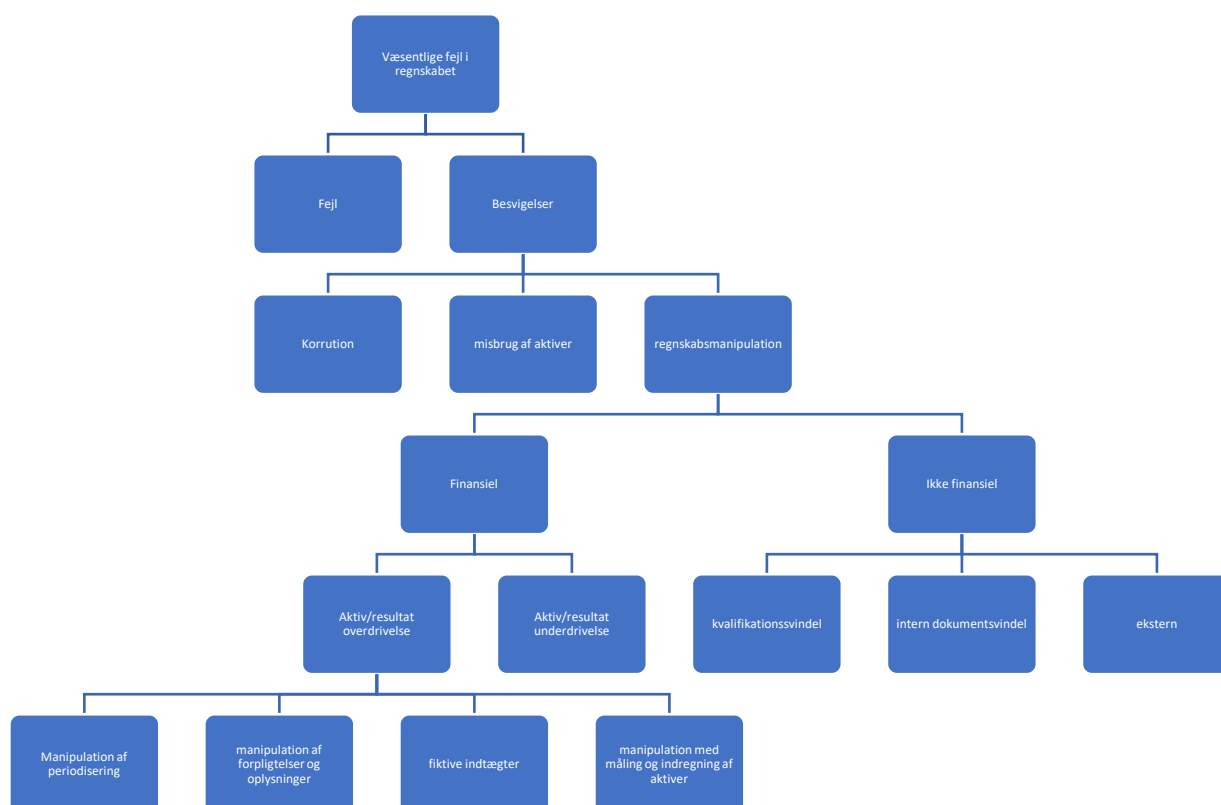
Danmark har indenfor de sidste 20 år, oplevet flere store besvigelser sager, her i blandt er der at finde IT factory, Genan, Gate Gourmet og Britta Nielsen, disse sager var af så stor betydning, at de fik offentlighedens opmærksomhed, ved mange af sagerne, var der også mennesker, der led store tab, dette har gjort at vi ser regnskabsmanipulation, som en stor trussel, da offentligheden skal have tillid til virksomhederne, og hvis offentligheden lider store tab, kan det skabe mange problemer.

Disse problemer er ikke kun i form af likvide midler, disse problemer kan også ramme, det der bliver brand værdi.

1.3 Afgrænsning

Afhandlingen vil tage udgangspunkt i de danske forhold, men vi har valgt at inkludere internationale data i form af PWC's analyse. Dette vil få den betydning for vores opgave at vi primært vil forholde os til danske forhold, men også inkludere internationale information.

ISA 240 - "**Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskabet**" deler begrebet besvigelser op i "Regnskabsmanipulation" og "misbrug af aktiver". Vi har valgt at begrænse os til at arbejde med regnskabsmanipulation, da det er den post der har størst effekt på regnskabet, samt skaber den største reaktion hos offentligheden.¹

Afhandlingen vil primært handle om danske forhold, nærmere betegnet vil der være fokus på Genan-sagen, med lejlighedsvis referencer til andre kendte sager inden for regnskabsmanipulation.

Da dommen i Genan sagen er afsagt i byretten, men anket til landsretten, vil vi arbejde ud fra forudsætningerne i dommen fra byretten og derved afgrænse os fra senere opstået information i sagen.

¹ Se bilag 1

1.4 Problemformulering

For at belyse problemfeltet og dokumentation for problemet, opstilles følgende spørgsmål:

”Hvad forårsager regnskabsmanipulations udførelse, og hvordan kan sandsynligheden for at der bliver udført regnskabsmanipulation reduceres?”

1.5 Design

Underspørgsmål:

- Hvad er regnskabsmanipulation?
- Hvorfor bliver regnskabsmanipulation udført?
- Hvordan bliver regnskabsmanipulation udført?
- Hvilken rolle spiller revisors professionelle skepsis indenfor regnskabsmanipulation?

1.6 Undersøgelsesdesign

Afhandlingens undersøgelsesdesign er måden hvorpå vi tilegner os ny viden, omkring opgavens problemstilling. Det er denne fremgangsmåde vi anvender i forbindelse med dataindsamling, analyse og fortolkning af empirisk data.

Vi vil gennemgående i denne afhandling, gøre brug af casestudiet som undersøgelsesdesign. Der arbejdes ud fra casestudiet, da der analyseres på en enkelt enhed, i dette tilfælde Genan-sagen. Ved brug af casestudiet undersøger vi sagen i dybden, hvorved vi bliver bedre bekendte med omstændighederne og detaljer, hvorfor vi bliver mere kvalificerede til at udtale os om denne.²

Afhandlingen anvender således hovedsageligt sekundære data, altså indhentning af allerede eksisterende datamateriale.³ I figuren herunder vises videns produktionens hovedelementer og de arbejdstilgange vi anvender i afhandlingen.

² Valg der skaber viden - side 41

³ Valg der skaber viden - S. 144

Figur 1.3. Vidensproduktionens hovedelementer og arbejdsgang

4

Afhandlingen er bygget op om de fire grundlæggende elementer, som kobles sammen i figuren ovenfor.

Problemformuleringen er således udgangspunktet for afhandlingen, da denne skal danne ramme for opgaven. Problemformuleringen, og i forlængelse af heraf underspørgsmålene/delanalyserne, indeholder en række spørgsmål vi søger svar på, hvorfor vi anvender relevant teori og empiri til at analysere problemstillingen. Til sidst dannes en konklusion ud fra analyser og data, så problemstillingen bliver besvaret.

⁴ Valg der skaber viden - S.23

2. Teori og metode

2.1 teorigrundlag

Den teoretiske basis, der ligger til grund for afhandlingen, indebærer bl.a. pensum fra faget besvigelser, hvorfor vi gør brug af bogen "principles of fraud examination" som udgangspunkt for vores teoretiske afsnit omkring besvigelser og gerningsmanden. Teorier og modeller i afhandlingen vil derfor inkludere Donald Cresseys og Steve Albrechts studier.

Vi vil anvende forskellige ISA standarder, som er udarbejdet af ISAAB, til dirigere opgaven.⁵

Når vi diskuterer det tekniske i regnskabsmanipulation vil der i stedet refereres til ISA 240 og "revisors opklaring af besvigelser - læren af praksis".

Der bliver yderligere undersøgt og anvendt definitioner fra Straffeloven, årsregnskabsloven og revisorloven. I forbindelse med whistleblowing kommer vi kort ind på andre lovgivninger, såsom "lov om finansielle virksomheder" og hvidvaskningsloven, grundet deres krav om en whistleblowerordning i visse virksomheder.

2.2 Formål

Afhandlingen har til formål at undersøge forholdene omkring besvigelser med fokus på regnskabsmanipulation, hvorved vi har brugt Genan-sagen som casestudie. Afhandlingen gennemgår således også revisors ansvar i forbindelse med væsentlige fejl i regnskabet. Formålet er endvidere at identificere de teoretiske sanktionsmuligheder i Genan-sagen, både ved domstolen og revisornævnet, samt at undersøge hvorvidt redskaberne revisornævnet har til rådighed er tilstrækkelige.

Formålet kan kategoriseres som værende forstående, forklarende og normative⁶. I forbindelse med de skærpede holdninger om transparenthed i virksomheder og de derved følgende tiltag mod besvigelser, vil det være relevant at kigge på revisors rolle herunder hvilke reguleringer, der er relevante i denne forbindelse.

Afhandlingen vil forsøge at frembringe løsningsforslag til problemfeltet, men vil ikke kunne give et endegyldigt svar, på hvorledes forslaget vil være den bedst tænkelige løsning.

2.3 Videnskabsteoretiske overvejelser

I følgende afsnit beskrives den anvendte videnskabelige tilgang til afhandlingen og i forlængelse heraf, drøftes videnskabsteoretiske overvejelser, samt det anvendte paradigme.

Paradigmet vil danne grundlag for løsningen af afhandlingens problemstilling, hvorfor det er vigtigt, at metodelæren ikke kan sidestilles med videnskabsteorien.

⁵ https://www.iaasb.org/clarity-center/clarified-standards?fbclid=IwAR0M-k41JJ6_-KCHjZchuUGfF-7gCUBipYONJEgqal57mkDbwVGh4O_z5Bw

⁶ "Den skinbarlige virkelighed" - S. 19-22

Afhandlingen vil ved brug af et kvalitativt undersøgelsesdesign, forsøge at belyse den beskrevne problemstilling. Ved hjælp af litteraturstudie, en analyse af Genan-sagen og kort andre prominente sager i dansk historie, vil vi forsøge at beskrive regnskabsmanipulations effekter, samt konsekvenser i forbindelse med lovens definition.

På baggrund af ovenstående vil afhandlingen fokusere på fakta og juridiske bestemmelser (dette inkludere domsfældelser, lovændringer, reguleringer eller ændringer af standarder), samt psykologiske aspekter fra teorien bag besvigeren (herved teorien bag besvigelsestrekanten). Ved at anvende dette fokus, vil afhandlingen opnå det mest objektive perspektiv muligt, på hvad der er årsagen til regnskabsmanipulation og hvordan gerningsmænd tænker og agerer.

2.3.1 Ontologien

Ontologien er begrænset realistisk, da vi antager, at vi ikke er i stand til at opnå den objektive sandhed, når der tales om menneskelig adfærd. Dette er ekstra relevant, da hvilket hele emnet om kriminologi er gennemsyret af menneskelig adfærd, hvorfor der må tages udgangspunkt i de kendte elementer af den menneskelige psyke.

2.3.2 Epistemologien

Vi som undersøgere, er opmærksomme på, at vi ikke er i stand til at forkaste vores værdier og følelser fuldkomment fra det undersøgte, hvilket er ensbetydende med at det undersøgte vil blive påvirket af vores forudindtagede holdninger. Epistemologien må således ligge et sted mellem den modificerede sandhed og subjektivitet, hvorfor vi ikke kan opnå den fuldkomne objektivitet.⁷

2.3.3 Metodologi

Metodologien er et udtryk, for hvilken metode der anvendes til at undersøge virkeligheden på. Vi anvender i afhandlingen modificeret eksperimentel metodologi, da vi er klar over at vores egne holdninger vil påvirke vores perspektiv og opfattelse. Det er ikke udelukkende det der erfares, men forlængelsen af vores fortolkning der kommer med i afhandlingen⁸.

2.3.4 Paradigme

Afhandlingen tager på baggrund af epistemologien, ontologien og metodologien, udgangspunkt i det neo-positivistiske paradigme. Det vurderes herved at den neo-positivistiske tilgang er i overensstemmelse med afhandlingens hermeneutik, hvorfor vi kun kan tilnærme os den objektive sandhed, der udelukkende kan forblive et ideal, hvorved vi kan opnå den modificerede sandhed.

Da vi er opmærksomme på, at vi ikke kan forholde os fuldkommen objektivt til opgaven, er det vigtigt at vi anerkender betydningen af paradigmet i henhold til afhandlingen. Der er tale om en undersøgelse af menneskets psyke og adfærd, samt hvordan denne forudses og forhindres, mens vi arbejder, under forudsætningen om at der findes én sandhed, som mennesket ikke er i stand til

⁷ "valg der skaber viden" - S. 56

⁸ "valg der skaber viden" - S. 55

at nå frem til. Det er ud fra denne forståelse vi forsøger at danne løsningsforslag til fremtidig anvendelse.

2. 4 Metode

Dette afsnit har til formål at beskrive hvordan undersøgelsesprocessen og dataindsamlingen er tilrettelagt, samt hvilke metodiske overvejelser der er gjort i forbindelse med forberedelse og udførelse af afhandlingen. For at skabe struktur i afhandlingen, har vi valgt at lave underspørgsmål ud fra problemformuleringen, så afhandlingen følger de taksonomiske niveauer, og derved styrer og begrænser afhandlingen.

Metodelæren indeholder en række begreber i tilknytning til afhandlingen, som illustreres efter niveau i figuren herunder.

Metoden karakteriseres således som den eller de undersøgelsesmetoder, der anvendes i undersøgelsesprocessen.¹⁰

Undersøgelsesteknikken betragtes som en kombination af de undersøgelsesinstrumenter, der anvendes i afhandlingen. Afhængigt af hvilke forhold der vil undersøges og hvilke teknikker der kan kombineres til at give fyldestgørende informationer, vil teknikken ændre sig.

Disse undersøgelsesinstrumenter der er den sidste del af modellen, karakteriseres som værende enten fysiske eller begrebsmæssige instrumenter, der benyttes i forbindelse med undersøgelsen. Vi har i forbindelse med afhandlingen, overvejet hvert område i opgaven og taget til overvejelse, hvilke(t) instrument(er), der bør anvendes for at kunne besvare opgavens problemformulering.

⁹ Egen fremstilling på baggrund af "Den skinbarlige sandhed"

¹⁰ Den skinbarlige sandhed - s. 15-18

2.4.1 Dataindsamling

Afhandlingen vil lægge vægt på dokumentarmetoden, som gør brug af sekundære kilder. Disse kilder består blandt andet af artikler, domsafsigelser, samt markedsundersøgelser fra PWC og Association of Certified Fraud Examiners. På trods af sekundære datakilders lette tilgængelighed, vil de oftest ikke være fremstillet til samme formål som undersøgelsen, hvorfor der kræves en øget opmærksomhed ved brug af disse datatyper. Herved vil kilder blive krydstjekke for at opretholde validiteten af undersøgelsen og sikre tilnærmelsesvis objektive kilder.

2.4.1.1 Sekundære data

Den sekundære data afhandlingen er bygget på, består af både kvalitative og kvantitative data, som anvendes til at beskrive forholdene både inden for teorien og de medbragte eksempler.

Den kvalitative data består bl.a. af bøger, artikler og domsafsigelser¹¹, mens den kvantitative data hovedsageligt kommer fra markedsundersøgelserne, PWC's "Pulling fraud out of the shadows - Global Economic Crime and Fraud Survey 2018" og Association of Certified Fraud Examiners, "Report to the nations 2018", hvilke begge er eksempler på datakilder, der fungerer som både offentlige statistiske datasamlinger og dokumenter/rapporter.¹²

Anvendelse af sekundære data underbygger vores pointer i afhandlingen, da den eksisterende viden fra gamle kilder, kan støttes op af nutidige data. Vi vil anvende den sekundære data, da vores opgave har rod i teorien og dennes udvikling, hvorfor vi afprøver den på empirien.

2.4.2 Retsdogmatisk metode

I afhandlingen vil vi i forbindelse med gennemgang af eksempler på regnskabsmanipulation, yderligere gøre brug af den juridiske metode, da der vil være domme og lovændringer/ændring af standarder som følge af dommene. Mere specifikt vil der være tale om den retsdogmatisk metode, som vi vil anvende for at beskrive, analyserer og systematisere gældende ret inden for regnskabsmanipulation, samt de relevante sager vi tager op i opgaven.

Retsdogmatisk metode anses for værende valid, når den bruges inden for rammerne af juridisk metode. Den juridisk metode er en fremgangsmåde til at løse juridiske problemstillinger.

Metoden består af 4 trin:

1. Faktum: her defineres den retslige problemstilling, samt de faktiske omstændigheder.
2. Her defineres den relevante lovgivning, de lovreguleringer som problemstillingen vedrører.
3. Her skal der skabes sammenhæng mellem punkt 1 & 2, der skal altså argumenteres for, hvorfor faktummet skal reguleres efter den valgte lov. Reglen skal forsøges anvendt i

¹¹ Valg der skaber viden - S. 137 & 25

¹² Kvantitativ data - <http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemstillinger/kvantitativ-metode/>

Undersøgelsesstrategi - <http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemstillinger/undersogelsesstrategi/>

Undersøgelsesdesign - <http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemstillinger/undersogelsesdesign/>

praksis for at opnå de lege lata. Det skal her undersøges om den gældende regulering kan fortolkes på flere måder og hvilket retsprincipper der skal anvendes. Her kan der opstå modsat fortolket lovgivning/paragraffer i hvilket tilfælde, der skal gøres brug af retshierarkiet.

4. sidste trin ender i en konklusion som opsummerer diskussion, vurdering, fortolkning og skøn foretaget på baggrund af retskilder og retspraksis for at opnå de lege lata i konklusionen.

Juridisk og retsdogmatisk metode danner grundlag for vores diskussion omhandlende Genansagen.

2.4.3 Analysestrategi

I afhandlingen vil der gøres brug af den deduktive tilgang, da denne anvender eksisterende teorier til at analysere empirisk data, således at disse stemmer overens. Når der er tale om sager om regnskabsmanipulation, anvender vi den eksisterende teori, til at opsøge et bedre løsningsforslag i relation til vores empiriske data, det er dog ikke målet at anvende en induktiv tilgang til at bruge empirisk data til at danne ny teori. Den deduktive tilgang vil frembringe et begrænset realistisk svar på vores problemstilling, da vi anvender neo-positivismen som vores paradigme.¹³

2. 5 Afhandlingens struktur

Vi har her valgt at skabe en model over opgavens struktur, for at skabe et bedre overblik over fremgangsmåden.

Indledning
Teori og metode
Retskilder & retshierarki
Besvigelser i teorien
PWC-undersøgelse 2018
Love og standarder
Teknisk del
Ledelsens Ansvar
Forandringstiltag
Konklusion

¹³ Valg der skaber viden - S. 55

3. Retskilder & retshierarkiet

I denne afhandling har vi valgt at anvende flere forskellige retskilder, her i blandt love, guidelines og regler, dette har vi valgt at gøre, for at skabe et overblik, over hvilke love og regler vi anvender, samt hvordan hierarkiet ser ud, hvilke love og regler vi har med at gøre, vælger vi at specificere de forskellige retskilder vi har anvendt, her i blandt har vi anvendt, årsregnskabsloven, revisorloven, selskabsskatteloven ISA.

Retskildeværdi er en bestemt kilde, som har værdi i det retsmæssige spørgsmål, dette kan være regulering i form af lovgivning.

Retskildehierarkiet kan være domstole-hierarkiet, hvor højesteret er den øverste, hertil kommer landsretten og dernæst byretten.

I Danmark vil retskilderne se således ud:

- Grundloven
- Love
- Bekendtgørelser
- Cirkulærer
- Aftaleregulering
- Domme, administrative afgørelser
- Sædvane
- Forholdets natur

§3 Grundloven forklarer at den lovgivende magt, er hos kongen og folketinget i forening, mens den udøvende magt er hos kongen og den dømmende magt er hos domstolene. I dag bliver kongen altså set som regeringen ifølge Grundloven. §41 forklarer derefter at ethvert medlem af folketinget er berettiget til at fremsætte forslag til love og andre beslutninger.

I afhandlingen har vi arbejdet med en række love, hvoraf revisorloven har været den mest centrale, idet den omfatter betingelser for godkendelse og registrering af revisorer samt revisionsvirksomheder. Vi har yderligere anvendt Årsregnskabsloven, der gælder for alle erhvervsdrivende virksomheder i Danmark, samt Selskabsskatteloven der påfører skattepligt til selskaber og foreninger m.v. der er hjemmehørende i Danmark.

ISA'erne er standarder udstedt af IASSB, der er i dag 36 forskellige **International Standards on Auditing**, hvilke vi omtaler som ISA. De skal sikre at revisionen opretholder et højt niveau af sikkerhed. Disse ISA'er har deres hjemmel i Revisorloven, da de enkelte lande selv bærer ansvaret for at implementere ISA'erne i de love, der bliver anvendt i forbindelse med revisionen.

I denne opgave har vi hovedsageligt anvendt ISA 240, der handler om revisors ansvar for besvigelser vedrørende revision af regnskaber, samt ISA 315 der er identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser.

4. Besvigelser i teorien

4.1 Introduktion

For at forstå besvigelser, og særligt regnskabsmanipulation, er det relevant at undersøge hvem der begår dem og hvorfor. Under regnskabsmanipulation er det yderligere særlig vigtigt at vide, hvordan det udføres.

Regnskabsmanipulation adskiller sig ikke på det generelle plan fra andre typer af besvigelser i henhold til teorien, derfor starter vi ud med at forklare driften bag en generel besvigelse, hvorefter vi kan specificere nærmere.

4.2 Definition af besvigelser

”Besvigelser dækker over en hver form for kriminalitet, der søger at øge ens formue ved brug af bedrag.”¹⁴

Dette er kernedefinitionen af besvigelser ifølge ”principles of fraud”.

Ved at tage udgangspunkt i denne definition, kan vi fortsat definere at alle typer af besvigelser bruger ”trickery” til at tilegne sig en formueforøgelse.

Der er herved 4 delelementer, der ofte optræder i denne forbindelse:

1. Handlingen foregår i hemmelighed
2. Den bryder tilliden mellem virksomhed og medarbejder
3. Handlingen udføres for at opnå en finansiell fordel
4. Handlingen medbringer økonomiske konsekvenser for virksomhedens aktiver, omsætning eller reserver.

Vi kan altså forstå at alle besvigelser anvender ”trickery”, hvilket dog ikke nødvendigvis betyder at alle tilfælde af trickery er besvigelser. Et tydeligt og uskyldigt eksempel på dette udsagn er tryllekunstnere, hvis erhverv er baseret på trickery.

I amerikansk lovgivning fastslås det at følgende skal være gældende, før der er tale om besvigelser.

1. Der skal være en falsk udsagn/erklæring.
2. Kendskab til at udsagnet var falsk, da det blev ytret.
3. Afhængighed af ofret for det falske udsagn.
4. Skade sket i forbindelse med ofrets afhængighed af det falske udsagn.

¹⁴ Principles of fraud - S. 8

4.2.1 Væsentlighed

Når der tales om besvigelser er det vigtigt at få defineret væsentligheden, da besvigelser er kilder til væsentlig fejlinformation i regnskabet. Årsagen til at væsentlighed er vigtig er formuleringen i love og standarder, så som revisorloven der skriver at revisor skal udvise professionel skepsis, når der er indikationer for væsentlige fejlinformationer i erklæringsemnet.¹⁵ ISA 240 afsnit 5 uddyber bed at understrege at revisor i forbindelse med revisionens planlægning og udførelse skal opnå en høj grad af sikkerhed for at regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, hvad enten det skyldes besvigelser eller fejl.

Væsentlige fejl er altså en vigtig del af revisors virke, hvorfor vi skal skelne mellem væsentlige og ikke væsentlige fejl.

En fejl bliver væsentlig, når kendskab til fejlen med rimelighed kan forventes at få en regnskabsbruger til at træffe en anden økonomisk beslutning. Denne definition gør således at fejl kan være enten kvalitativt eller kvantitativt væsentlige.

Kvantitativ væsentlighed opstår når der er tale om en beløbsmæssige fejl eller et aggregeret fejlniveau der er så stort at regnskabsbrugeren træffer en anden beslutning.

Kvalitativ væsentlighed opstår når fejlens karakter gør den væsentlig, på trods af den beløbsmæssigt ikke er stor. Besvigelser er et eksempel på kvalitativ væsentlighed, idet tilliden til virksomheden og regnskabet bliver påvirket, hvorved regnskabsbruger træffer en anden beslutning.

Besvigelser adskiller sig fundamentalt fra fejl, idet besvigelser er tilsigtede kilder til fejlinformation i regnskabet, mens fejl er utilsigtede fejlinformation i regnskabet.

Besvigelser der ikke opfylder det kvantitative væsentlighedskrav vil dog oftest ikke blive accepteret da de går under væsentlighedsniveauet, hvorfor de ikke bliver registreret

4.3 Typer af besvigelser:

Nu da vi har fastlagt hvad der skal til for at kvalificere besvigelser, kan vi begynde at skelne mellem dem. Der findes 3 overordnede typer af besvigelser:

1. korruption
2. Misbrug af aktiver
3. regnskabsmanipulation

Af disse 3 typer vil vi i afhandlingen fokusere på regnskabsmanipulationen. Hvorfor vi kun hurtigt gennemgår korruption og misbrug af aktiver, for at danne en forståelse for bredden af besvigelseresbegrebet.

¹⁵ RL § 16 stk. 2

4.3.1 Korruption

Der findes 4 hovedtyper af korruption:

1. Bestikkelse
2. Interessekonflikter
3. Ulovlige gaver
4. Økonomisk tvang

Bestikkelse

Bestikkelse defineres ved "modtagelse af værdier for at påvirke udfaldet af en forretningsbeslutning.". Bestikkelse opleves oftest ved at leverandøren tilbyder den ansatte bestikkelse, dette kunne være for at opnå kontrakten i et udbud bl.a. leverandører.

Det er både ulovligt at give og modtage bestikkelse hvilket specificeres i straffelovens §§122 og §144 for offentlige ansatte og §299 for private ansatte. Strafferammen er herved varierende alt efter situationen:

- Bestikkelse af offentlig medarbejder → 3 års fængsel (§122)
- Offentlig medarbejder modtager bestikkelse → 6 års fængsel (§144)
- Privat ansat modtager bestikkelse → op til 4 års fængsel (§299)
- Bestikkelse af privat ansat → op til 4 års fængsel (§299 stk.2)

Finansieringen af bestikkelser, kommer fra en af to veje:

1. Fra bogførte likvider, der konteres som konsulenttydelser eller lignende.
2. indtægter der er ført udenom bogholderiet, hvilket kaldes "Slush Funds".

Interessekonflikter

Der skal være disse 3 faktorer til stede for at interessekonflikter opstår:

- en medarbejder har en uoplyst interesse i en transaktion, der er modstridende med virksomhedens interesse.
- Virksomheden er ikke klar over interessekonflikten.
- Adskiller sig fra bestikkelse, ved der ikke er en monetær eller direkte værdi modtaget fra tredjepart. Svindleren godkender fakturaen på baggrund af sin skjulte interesse.

Denne form af korruption opstår typisk i forbindelse med indkøb eller salg, hvor medarbejderen har interesse i at købe til for høj pris eller sælge til for lav. Disse omstændigheder kan f.eks. opstå hvis virksomheden har en interesse i modpartens succes, f.eks. hvis en kammerat eller familiemedlem er modpart. Det kunne også være at henvise kunder væk fra virksomheden til medarbejderens egen forretning.

Ulovlige gaver

Dette punkt af korruption adskiller sig fra bestikkelse, ved at gaven ikke påvirker udfaldet på en bestemt forretningsbeslutning, men i stedet gør medarbejderen mere venligstillet overfor gavegiver. Gaverne gives for at fremme samarbejdet mellem de to parter generelt. Disse gaver er ofte i uoverensstemmelse med virksomhedens regler for ansattes modtagelser af gaver.

Økonomisk tvang

Her er der tale om en form for omvendt bestikkelse, idet medarbejderen stiller et krav om værdi for at påvirke udfaldet af en forretningsbeslutning. Der kræves altså betaling for at modtage en ordre eller for at sælge en vare som en kunde er afhængig af.

4.3.2 Misbrug af aktiver

Misbrug af aktiver er simpelt i den forstand at det omhandler alle tilfælde, hvor virksomhedens aktiver anvendes på en anden måde end den tiltænkte. Dette relaterer sig ofte til tyveri eller privat brug af virksomhedens aktiver. Der vil sædvanligvis være tale om små og uvæsentlige beløb, da mindre hændelser som tyveri af kontorartikler, brugen af firmabil til privat formål og lignende situationer falder ind under denne kategori.¹⁶

Aktiver der er let omsættelige er dog forbundet med en øget risiko for besvigelser i forbindelse med misbrug af aktiver. De typiske former for misbrug af aktiver indebærer:

- Underslæb
- Tyveri af fysiske aktiver eller immaterielle rettigheder
- Privat benyttelse af virksomhedens aktiver
- Udførelse af andet privat arbejde i firmatiden
- Fiktive betalinger
- Returkommission
- Udbetaling til fiktive medarbejder (spøgelsesmedarbejdere)

Da misbrug af aktiver ofte leder til aktivernes manglende tilstedeværelse, vil misbrug af aktiver ofte blive set sammen med falske eller vildledende registreringer og dokumenter.

Underslæb er overførsler af likvider til egne konti, og skjules typisk ved at ompostere indbetalinger fra debitorer, hvilket resulterer i at de skubber de manglende betalinger foran sig og "hullet" bliver større og større.

Tyveri af aktiver sker typisk fra virksomhedens varelager. Dette kan være enten med salg for øje eller til privat forbrug. Hvis der er tale om let omsættelige varer, er det sandsynligvis med salg for

¹⁶ ISA 240 - A5

øje. I tilfælde af immaterielle rettigheder, kan der være tale om software, industrihemmeligheder, opskrifter eller intellektuel ejendom, som vil kunne sælges til konkurrenterne.

Fiktive betalinger forekommer, når en medarbejder for virksomheden til at betale for omkostninger uden modydelse. Betalingen vil sædvanligvis gå ind på en konto, som medarbejderen har rådighed over.

Returkommission kan omhandle en medarbejder, der modtager en modydelse, for at have indgået en aftale, på bekostning af virksomheden.

Udbetaling til fiktive medarbejdere (spøgelsesmedarbejdere) kræver adgang til lønmodulet, dette kunne være lønbogholderen. Med adgang til lønmodulet er der mulighed for at videreføre medarbejdere, der er stoppet, så udbetalingskontoen blot bliver ændret til en konto som medarbejderen har rådighed over. Dette kunne også være tomme ansættelser af mindreårige børn, for at trække løn ud til flere medarbejdere.

Privat benyttelse af virksomhedens aktiver er der mange eksempler på, i kraft af det omfatter al privat brug af virksomhedens aktiver der ikke er tilladt. Et eksempel kunne være de mange firmabiler, som politiet fangede på vej hjem fra skiferie, på trods af de ikke måtte anvendes til privat brug.¹⁷

¹⁷ <https://www.berlingske.dk/oekonomi/direktoerer-knaldet-for-brug-af-firmabil>

4.3.3 Regnskabsmanipulation:

Regnskabsmanipulation inddeles i 2 overordnede kategorier, som yderligere deles op i 5 underordnede kategorier. Overordnet skelnes der mellem finansielle og ikke finansielle "statements".

Ikke finansielle udsagn handler om svindel med anden intern og ekstern information, dette inkluderer, men begrænser sig ikke til, svindel med uddannelse, erhvervserfaring og andre kvalificerende kendsgerninger omkring medarbejdere. Dette kan også komme nærmere på de finansielle statements, da det også hører til ikke finansielle udsagn at undlade vigtige omstændigheder og detaljer for virksomheden i regnskabet.

De finansielle udsagn, handler om at ændre opfattelsen af et regnskab således at der dækkes over den finansielle sandhed i virksomheden. Dette kan have en negativ eller positiv påvirkning på regnskabet, alt efter formålet med manipulationen.

Hvis der forsøges skatte undvigelse, vil der være tale om en negativ regnskabsmanipulation, da der her vil dannes et minimeret eller ikke eksisterende skattegrundlag på falsk grundlag.

En positiv manipulation vil oftest have til formål at forbedre aktiekurser, tiltrække investorer eller opnå yderligere lån, samt dække over en udhuling af virksomheden.

De 5 underkategorier knyttet til finansielle udsagn lyder således:

- Fiktive indtægter
- Manipulation af periodisering af indtægter/omkostninger
- Manipulation af aktiver (Måling og indregning)
- Manipulation af forpligtelser
- Manipulation med oplysninger i regnskabet

Disse underkategorier er altså de anvendte metoder der kan bruges til at manipulere regnskabet i en positiv eller negativ retning.

Regnskabsmanipulation vil oftest være i forbindelse med ledelsesbesvigelser, da det er ledelsen der har størst interesse og mulighed for at foretage regnskabsmanipulation, da de har mulighed for at omgå kontroller og andre sikkerhedsforanstaltninger, der er sat op for at imødekomme risikoen for væsentlige fejlinformationer i regnskabet på grund af besvigelser.

Ledelsens interesse i at foretage en positiv manipulation, og derved overdrive performance i virksomheden, indebærer:

- At opfylde aktiemarkedets forventninger
- At opfylde moderselskabets forventninger
- Opfylder personlige performance kriterier
- Resultataflønning og andre typer af kompensation
- Opnå låne og overholde låneaftaler

- Kurspleje af virksomhedens aktier
- Hæve værdiansættelsen på virksomheden i forbindelse med salg.

På trods af en mere begrænset mængde af årsager, kan negativ regnskabsmanipulation forekomme på grund af/for at:

- Skattesvig
- Udskyde overskud til næste regnskabsperiode:
 - o Resultat udjævning
 - o Ledelsesskift midt i regnskabsperiode (hvilket for den nye leder til at se bedre ud)
- Reducere forventninger til virksomheden således at fremtidig vækst bliver mere værdsat og bedre belønnet.
- Reducerer værdien af en ejerleddet virksomhed i forbindelse med en skilsmisse.
- Reducerer værdien af virksomheden i forbindelse med et buyout.

De mange eksempler på motiver, udspringer alle fra samme grundidé, om at få virksomheden til at fremstå bedre eller værre, end den egentlig er, ved at ændre perspektivet i regnskabet.

Regnskabsmanipulation kan udføres på flere niveauer og ved hjælp af forskellige metoder.

En af metoderne der kan anvendes, er entitet besvigelser, hvor der gives udtryk for, at virksomhedens grænser går et andet sted end de rigtig ville gå. Dette kan være ved at skabe eller ændre forhold til ejere samt relationer til andre virksomheder. At forandre et sådan ejerforhold eller relation, kunne indebære at skjule tilknytningen til et datterselskab, så den ikke bliver medregnet i koncernens værdi.

Regnskabsmanipulation kan yderligere foregå med henblik på at skjule problemer med **going concern**, hvilket kan påvirke virksomhedens kreditorer og derved virksomhedens evne til at få og oprette lån.

Hvis der laves besvigelser med **monetære måleenheder**, ændres værdien af en fremmed valuta, hvilket oftest foregår i forbindelse med udenlandske afdelinger af virksomheder på tværs af landegrænser, både i forbindelse med afdelinger, datter- og søster- selskaber eller lignende.

Regnskabsperioder er brugt til besvigelser med **periodisering**, ved at udskyde indtægter og omkostninger eller indregne dem for tidligt. Det er denne post, der påvirkes mest af ledelsens motivation for at opnå compensation/belønning.

Værdiansættelse og måling bruges i forbindelse med historisk kostpris og dagsværdier, hvilket kan påvirkes eller manipuleres med afskrivninger.

Indregning af indtægter, hvor der ikke overholdes realisationsprincippet, så en sandsynlig betaling indregnes før denne har fundet sted og derfor ikke realiseret.

Hvis der foretages regnskabsmanipulation i forbindelse med **matching**, vil det være omkostningerne der er forbundet til omsætninger, der er målet. Denne metode indregner indtægten fra omsætningen, mens omkostningerne der er forbundet med denne indtægt, ikke bliver fratrullet i den rigtige periode.

Full disclosure er et begreb, der indebærer, at alle væsentlige begivenheder er oplyst i regnskabet, hvis det har væsentlig indflydelse på fremtidig indtjening. Dette kunne være leverandøren på en vigtig komponent i produktionen, der går konkurs og derved forhindrer den videre produktion.

Når der afviges fra de normale brancheprincipper, kan der altså være tale om besvigelser, da dette kan gøres, med formålet at skjule eller ændre dele af regnskabet.

Konservatisme kan i visse tilfælde bruges for at underdrive performance, hvis man vælger den laveste af cost eller market value, på baggrund af at sænke værdien frem for at lave den mest nøjagtige værdiansættelse.

Hvis regnskabsprincipperne om relevans, pålidelighed, sammenlignelighed og konsistens ikke overholdes, kan der være tale om et forsøg på at skabe forvirring, og derved drukne de relevante oplysninger, som besvigeren prøver at skjule.

4.4 Bedrageren + motivation

Inden for besvigelser er der flere eksperter, der har hver deres syn på bedragerne, og hvad der er driftskraften bag deres valg.

Nogle af disse eksperter inkluderer Donald Cressey, Steve Albrecht, Richard C. Hollinger and John P. Clark, som alle har medvirket til at kortlægge de grundlæggende årsager, til hvorfor individer begår besvigelser.

Donald Cressey forsøgte at forklarer det ved hjælp af besvigelsestrekanten.

Steve Albrecht skabte listen over de 50 røde flag inden for besvigelser, hvorfra han skabte besvigelsesvægten.

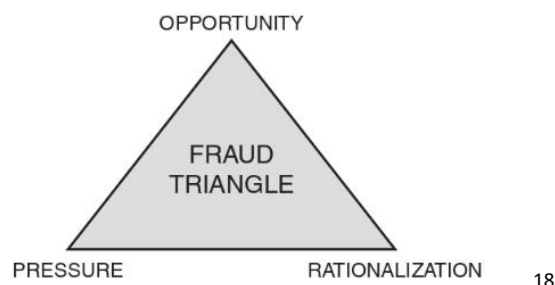
Hollinger & Clark lavede uddybende undersøgelser om sammenhæng mellem forskellige faktorer, så som køn, alder og uddannelse, sammenlignet med mængden af besvigelser og størrelsen på de svindlete beløb.

4.4.1 Besvigelsestrekanten

Den mest basale/grundlæggende og mest brugte af disse teorier er besvigelsestrekanten. Denne består af disse tre faktorer.

1. Mulighed
2. Pres
3. Rationalisering

Dette er hvad Cressey mente, der lå til grund for besvigelser. Muligheden for at begå og skjule besvigelserne, et incitament/pres/årsag til at begå dem, og til slut rationaliseringen der lader besvigeren overkomme sin egen morale og samvittighed. Det er vigtigt at understrege, at mangler en af disse faktorer, vil besvigelsen ikke finde sted, da der ikke er nok grundlag til at bryde tillidsbåndet mellem medarbejder og virksomhed.

Hver af disse punkter kan yderligere udvides og indeholder flere forskellige dele.

4.4.1.1 Muligheden

Dette handler om muligheden for at begå besvigelser, og evnen til at skjule dem efterfølgende. Muligheden indeholder yderligere realisationen, om at ens personlige problem kan løses i hemmelighed, ved at misbruge den tillid, man har opnået igennem sin stilling.

Yderligere har Steve Albrecht også lavet en liste med 50 røde flag i forbindelse med besvigelser. Blandt disse er der en kategori omkring organisationens (sikkerheds-) miljø, disse kan antages at være muligheder. Faktorerne i miljøet handler bl.a. om malplaceret tillid til medarbejdere, manglende sikkerhedsprocedurer og funktionsadskillelse m.m.

¹⁸ Principle of fraud examination - S. 13

4.4.1.2 Incitament

Det er her Cressey mener at grundmotivationen stammer fra, da han tror det overordnet er "non-shareable financial problems" der for folk til at begå besvigelser.

Disse finansielle problemer der ikke kan deles, er en meget subjektiv ting, der vil variere fra person til person alt efter situationen. Problemerne kan række fra noget så småt som at give gaver til sine børn og til at miste sit hus.

Der er ingen øvre eller nedre grænse for hvad disse problemer kan bestå af, det eneste afgørende er at personen der har dem, ikke føler de kan dele dem med andre.

Disse finansielle problemer er kernen i besvigelsestrekanten, på trods af dette ikke alene er nok til at personen foretager besvigelser.

4.4.1.2.1 MICE-modellen

Presset kan yderligere undersøges ved hjælp af MICE-modellen, hvor vi undersøger de 4 forskellige incitamenter, der giver modellen sit navn.

MICE-modellen indeholder altså (M) Money/penge, (I) Ideology/ideologi, (C) Coercion/"Tvang", (E) Ego.

Ideologier indeholder mange af de elementer, der er svære at identificere på forhånd, da de bl.a. indeholder psykologiske fænomener, så som trængslen til at opnå anerkendelse. Dette kunne bl.a. andet være fra en overordnet. Yderligere indeholder dette incitament alle ideologi baserede besvigelser, f.eks. for at finansiere terrorisme.

Tvang er et udtryk for en lignende situation med omvendt fortegn. Dette er når ens overordnede får impliceret deres medarbejdere i besvigelsen. Dette kan være før eller efter medarbejderen bliver bekendt med besvigelsen. Essensen af dette punkt handler om, at medarbejderen ikke føler han har muligheden for at sige nej. Enten da det vil koste ham jobbet, eller ved at han får et indtryk af at han allerede er impliceret og derved vil blive taget med i faldet hvis han "sladre".

Ego forstås som personens berettigelsesfølelse, da dette vil udtrykke et behov for at bevise man er bedre end andre. En følelse af berettigelse kan f.eks. også give den opfattelse at reglerne kun gælder for andre og at besvigeren er hævet over dem.

4.4.1.3 Rationalisering

Det er her vi bruger forskellige forklaringer, der kan rense vores samvittighed, nok til at foretage akten. Ved at rationalisere kan vi svække moralen til et punkt, hvor undskyldningerne over for os selv tillader os at handle på vores muligheder og incitament. Dette kan være rationaliseringer, så som "Jeg har brug for pengene, uden dem mister jeg mit hus og min kone går fra mig", eller "Jeg arbejder hårdt, men har ikke fået lønforhøjelse de sidste mange år, jeg fortjener de penge".

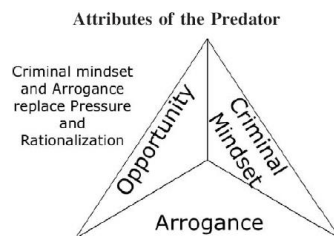
4.4.1.4 Opsummering

Besvigelsestrekanten har altså et vigtigt fokus på den indre dialog, og det psykologiske landskab personen befinder sig i. Derved er der også et indbygget problem i modellen, da der er fokus på det indre og ikke delbare problemer, kan modellen altså ikke hjælpe med at opdage besvigelser. Modellen kan blot hjælpe med at identificere og forklare årsagen til dem der er blevet opdaget.

Yderligere er modellen bygget med fokus på at forklare "ærlige menneskers" besvigelser, hvilket betyder at den ikke er anvendelig mod seriesvindlere også kaldet "predators".

4.4.2 Predator vs Accidental fraudster

Forskellen, mellem ærlige mennesker kaldet "accidental fraudsters" og seriesvindlere der kaldes "predators", består hovedsagelig i deres tankegang og holdning. Derfor skal besvigelsestrekanten modificeres, hvis den skal anvendes til "predators". Denne modificering kommer til udtryk gennem "**rationalisering**" og "**incitament**", da disse bliver skiftet ud med "**kriminell tankegang**" og "**arrogance**".

4.4.2.1 Kriminel tankegang

Kriminel tankegang kan kort forklares, da det handler om personens selvopfattelse, hvorvidt de ser sig selv som ærlige eller uærlige. Hvis de anser sig selv for værende kriminel, uærlig eller lignende, så har de en kriminel tankegang.

4.4.2.2 Arrogance

Arrogance handler om personens selvopfattelse om hvorvidt de skiller sig ud fra mængden, hvorfor love, regler og normer ikke gælder for dem og de har derfor ingen problemer med at bryde dem.

4.4.2.3 Den nye besvigelседiamant

Denne kontrast mellem hvem der foretager besvigelsen, skaber grundlag for den nye besvigelседiamant, da dette er de to trekanter placeret ryk mod ryk, med mulighed til fælles.

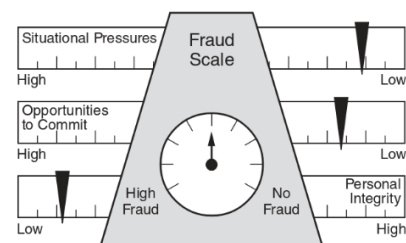

De ærlige mennesker der begår besvigelser, vil ofte være middelalderende, det vil være deres første besvigelser og de vil værre under pres.¹⁹ Dette står i kontrast til predators, idet de har begået besvigelser gentagende gange gennem deres karrierer. Predators begår oftest besvigelser fra de først bliver ansat, de foretager altså besvigelser så snart muligheden præsenterer sig, da de ikke behøver incitament eller rationalisering, for at foretage besvigelser. Dette kommer fra deres kriminelle tankegang og arrogance, der hæver dem over behovet for at rationalisere deres handlinger.

Der er altså tale om to forskellige modeller, alt efter hvilken type bagmand der er tale om, hvilket understreger en universel sandhed, der stadig er gældende inden for feltet. Der er ikke én model der kan anvendes til alle situationer eller alle gerningsmænd.

4.4.3 Besvigelersvægten

Der vil være større mulighed, for at besvigelersvægten kan forudse risikoen for at besvigelser bliver foretaget.

The Fraud Scale

20

Dette kommer sig af, at besvigelersvægten er Albrechts forsøg på at illustrere sine "50 red flags", som blev kogt ned til "Situational Pressure", "Opportunities to commit" og "personal integrity"

Listen er delt op i "personal characteristics" og "Organizational environment", hvilket relaterer sig til hver sit punkt på modellen. Personlig karakter handler om personens motivation eller pres, da disse er meget lig Cresseys ikke delelige finansielle problemer. Miljøet i organisationen påvirker

¹⁹ Association of Certified Fraud Examiners, Report to the nations 2018 - S. 41: <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf>

²⁰ Principle of fraud examination - S. 24

hovedsageligt medarbejderens mulighed for at begå besvigelser, da der er mange af disse poster, der inkluderer det sikkerhedsmæssige miljø, der skal opdage og forhindrer besvigelser, så som manglende procedurer omkring autorisering af transaktioner, der ligger nr. 2 på listen over mest relevante faktorer.

Under besvigellesvægten fokuserer punktet pres på de øjeblikkelige problemer i individets omverden, hvoraf de mest indflydelsesrige er personlig gæld og finansielt tab.

Muligheden for at begå besvigelser kan, ifølge Albrecht enten være skabt af enkelte personer, eller grundet manglende kontrol.

Den personlige integritet handler om individets morale og etik, hvorvidt de er "ærlige" eller "uærlige". Dette punkt er dog igen svært at vurdere, da det kræver indsigt i folks indre dialog, hvorfor det er meget komplekst at gennemskue. Der vil derfor normalt vurderes ud fra deres tidligere handlinger. Såfremt der tidligere har været besvigelser eller anden uærlig adfærd i deres nærhed, skal der tages større hensyn/sikkerhedsforanstaltninger.

Grunden til at besvigellesvægten er bedre til at forebygge mod besvigelser, er at den handler om forudsætninger for risikoen, hvorved det er en risikovurdering af medarbejdere, hvor en højere risiko kan imødekommes.

Nogle forskellen er at faktorerne på besvigellesvægten, bedre kan observeres end punkterne på besvigelsestrekanten.

4.4.4 Besvigellesdiamanten (Kapacitet)

Besvigellesdiamanten er en videreudvikling af besvigelsestrekanten, idet det nye element *Kapacitet* indføres i modellen. David Wolfe og Dana Hermanson tilføjede dette element til Creasseys model. Dette ekstra element er indført, da det ikke er nok at kende til muligheden, være presset til at udnytte den og have klar samvittighed omkring det, besvigeren skal yderligere have kapaciteten til at gennemfører besvigelsen.

Kapaciteten er afhængig af situation, men kan bl.a. indvolvere evnen til at lyve effektivt og konsistent, håndtere stressede situationer, omgå kontroller, skjule besvigelsen m.m.

Kapaciteten til at begå besvigelser handler ofte om manipulation og mental styrke, hvilket i mange tilfælde falder sammen med de psykopatiske træk. Der er mange af punkterne på testen for psykopater, der egner sig godt som punkter under kapacitet. Dette er en interessant sammenhæng med en overrepræsentation af psykopater i ledelser.²¹

²¹ Psykopater i jakkesæt - S. 7 (Link: <https://www.mm.dk/pdf/files/895f3-08200302.pdf>)

5. PWC-undersøgelse 2018

PWC-undersøgelsen er blevet udført ved brug af 7,228 deltagere fordelt over 123 lande.

5.1 Tilstedeværelsen af besvigelser

Ifølge undersøgelsen har 49 % af virksomhederne givet udtryk for, at de har været udsat for besvigelser inden for de seneste 2 år. Dette tal burde være meget højere. Hvad er der sket med de resterende 51 %?

Besvigelser har med årene udviklet sig til at blive et kerneproblem for virksomheder, i kontrast til den tidligere opfattelse, at det var et dyrt irritationsmoment eller et complianceproblem, men at det ultimativt var et isoleret tilfælde.

Denne udvikling skyldes, at besvigelser trives i det digitale og teknologiske miljø, idet de er innovative, opportunistiske og gennemtrængende og at IT gennemsyrrer virksomheder nu til dags. Besvigelser kan altså anses for værende konkurrenten, du ikke vidste du havde.

Der er et evigt kapløb mellem svindlerne og de forhold, der tages for at bekæmpe dem. Svindlerne bliver nemlig stadigt mere strategiske omkring deres mål og mere sofistikerede omkring deres metoder, mens regler og standarder bliver forbedret og bliver håndhævet strammere.

Dagens informationssamfund er både en fordel og en ulempe for svindlerne, da det er med til at skabe forbindelserne, der gør det nemmere for dem, men det er også med til at gøre historier om svindlerne mere tilgængelige, samtidig med at det forbedrer internationalt samarbejde og hæver offentlighedens forventninger til standarderne, der skal opklare og imødekomme den øgede risiko. Hertil følger et øget krav om transparentheden og virksomhedernes ansvar.

Årsagen til at besvigelser i stigende grad bliver anerkendt som en trussel, er de store omkostninger der følger i farvandet, der har gjort det umuligt at ignorere dem. Denne stigende anerkendelse er meget vigtig i forbindelse med at imødekomme risikoen ved besvigelser, da hele professionen agerer fra skyggerne og trives, når der ikke gøres opmærksom på dem.

Spørgsmålet ender ikke med at lyde på hvorvidt virksomheden er påvirket af besvigelser, men hvorvidt de er observante på, hvor de møder truslen. Hertil kommer virksomhedens "blindspots", altså de blinde vinkler, som er vigtige at identificere, så virksomheden kan bekæmpe besvigelser så effektivt som muligt.

På trods af niveauet af virksomheder, der har oplevet besvigelser inden for de seneste to år, er lavere end det burde være, er det stadig steget siden 2016.²² Denne stigning antages at skyldes en blanding mellem øget opmærksomhed på besvigelser, en større stikprøve og en mere klar forståelse for hvad besvigelser faktisk betyder.

²² PWC GECS - S. 2

Da selv de grundigste af virksomheder er sårbare over for blinde vinkler, er det vigtigt at gøre opmærksom på dem så tidligt som muligt, så besvigelserne ikke opdages i bagklogskabens ulideligt klare lys.

5.2 Finansiering af anti-besvigelsestiltag

42 % af deltagerne rapporterede, at deres virksomhed har forøget mængden af penge brugt på bekæmpelse af besvigelser fra 2016 til 2018. 44 % påstår ligeledes at de vil forøge mængden over de efterfølgende to år. Disse ekstra finanser i kampen mod besvigelser bruges bl.a. til at udvikle og opgradere teknologi, data og analyseværktøjer der hjælper med at bekæmpe besvigelser. Pengene går yderligere til at udvide whistleblower ordninger, hvilket er en vigtig del af bekæmpelsen, da langt de fleste besvigelser bliver opdaget ved hjælp af tips. Ved brug af whistleblower ordninger, er medarbejdere og dets lignende også med til at afdække virksomhedens blinde vinkler.

På trods af disse stigninger i budgettet, så viser undersøgelsen yderligere, at der ikke har været en relativ vækst blandt deltagernes budgetter. Der er ca. 40% af deltagerne der forøger deres budget fra år til år, men der er til gengæld omkring 60%, der enten blot vedligeholder deres niveau eller decideret sænker det, hvorved de effektivt vil falde bagud i forhold til den udvikling der må forventes at ske blandt svindlerne.

De ekstra penge der bliver brugt, bruges oftest på reaktionære forsvarstiltag i stedet for proaktive tiltag. Der er således kun 54% af deltagerne der påstår at deres virksomhed inden for de seneste to år har foretaget en risikovurdering af enten generel svindel eller økonomisk kriminalitet. Værre står det til i vurderingen af cybercrime, hvor det er under halvdelen af virksomhederne, der har foretaget en vurdering. Under en tredjedel foretog risikovurderinger på vigtige områder, så som korruption og anti-hvidvask, samtidig med at 10% ikke havde foretaget nogen former for risikovurderinger inden for de seneste to år.

De sociale spilleregler inden for området er dog i forandring, da offentlighedens tolerance og tillid er stødt dalende, når det relaterer sig til virksomhedernes håndtering af besvigelser og økonomisk kriminalitet. Ifølge cheferne (CEO's) er tillid og lederskab de to største trusler mod virksomhedsvækst. Her er der altså udtryk for at virksomhederne nemmere kan tage "reputational damage", når offentligheden bliver gjort opmærksom, på de besvigelsessager som virksomheden er blandet ind i. Den forøgede risiko for at skade sit omdømme vil give virksomhederne større incitament til at foretage forebyggende handlinger mod besvigelser for at beskytte deres omdømme og derved deres brandværdi.

Ved at foretage risikovurderinger rettet mod besvigelser, kan virksomheder nemmere identificere, hvilke områder de skal være ekstra opmærksomme på, for at undgå blinde vinkler. Denne praksis er dog kun anvendt af 54% af deltagerne inden for de seneste 2 år, mens tallet inden for mere specifikke vurderinger er endnu lavere. Dog ligger det største fokus på cyber-angreb og virksomhedens sårbarhed mod disse. IT-sikkerheden er blevet vurderet vigtigere end den

generelle sikkerhed over for besvigelser. Dette kan være et udtryk, for at det ofte er de sekundære omkostninger, der er størst i forbindelse med cybercrime.

De risikovurderinger der bliver foretaget, sker oftest som en del af virksomhedernes rutine (f.eks. årligt), som en del af revisionen eller på baggrund af risikostyringsprojekter (enterprise risk management strategier).

Den dag i dag kan vi se, at det stadig er misbrug af aktiver, der er den oftest opdagede form for besvigelser. Dog er den nu i konkurrence med cybercrime, som først blev **til** tilbage i 70'erne, hvor de mest anvendte dele af teorien mod besvigelser først opstod.

5.3 Skjulte besvigelserisici

"Consumer fraud & business misconduct" er for første gang blevet så store hver især, at de skal medregnes som hver deres individuelle kategori, hvor de i tidligere år har været slået sammen. Tilstedeværelsen af disse er dog omtrent samme størrelse, idet de der havde været udsat for besvigelser, henholdsvis havde været udsat for 29% consumer fraud og 28% business misconduct. Herved indtog de tredje og fjerdepladsen for de mest rapporterede besvigelser i 2018. Disse to typer er dog stadig en del af misbrug af aktiver, der i perioden faldt fra 69% til 45%, hvorved der er sket en metodisk forandring, som resulterer i flere "conduct risk". Dette betyder at medarbejderens handlinger vil stå i vejen for retfærdige kundeforhold og markedsintegritet. Da "conduct risk" ikke i samme omfang kan opdages af interne kontroller, vil det kræve en mere holistisk tilgang at opdage.

Den holistiske tilgang står i kontrast til et problem, der opstår i mange virksomheder. Opdelingen/isoleringen af afdelinger der behandler besvigelser og besvigelserisici, hvilket omhandler enterprise risk management, ethics & compliance, som fungerer som hver deres funktion uden at samarbejde. Manglen på samarbejde leder til et tab af effektivitet, som følge af manglende klare forbindelser mellem de dele af virksomheden der undersøger, håndterer og rapporterer besvigelserne. Herved risikeres der at besvigelsen bliver passeret, uden at nogen tager ansvar for den, hvorved den bliver fejlet ind under gulvtæppet, hvorved siloeffekten opstår.

Den mere innovative tilgang kræver, at disse funktioner bliver grupperet under conduct risk, hvilket tillader virksomheden at måle og håndtere etik, compliance & risk management bedre. Når disse dele af virksomheden er bedre målt og håndteret, vil de være nemmere at inkorporere i virksomhedens beslutningsproces. De afdelinger der tidligere var adskilte, tillader nu virksomheden at gå mere systematisk til værks, hvorved virksomheden udnytter flere ressourcer på tværs af "ethics, fraud, and anti-corruption compliance programs". Denne proces er vigtig for at nedbryde væggene mellem nøglefunktion mod besvigelser, så vi nedbryder siloen.

Disse interne tilgange er vigtige, da der har været en stigning i interne aktører, således at der nu er flere interne end eksterne aktører, når der begås økonomisk kriminalitet. Det er nu 52 % af økonomisk kriminalitet, der begås af interne aktører. Blandt de interne aktører har der været en

dramatisk stigning af økonomisk kriminalitet, foretaget af den øverste ledelse, der nu står for 24% af disse forbrydelser blandt interne aktører.

Den største blinde vinkel mange virksomheder har, handler dog ikke om personalet men om tredjeparter (eksterne aktører), som virksomheden har et profitabelt forhold med. Disse tredjeparter kan være forhandlere, delte "Service providers", agenter og/eller kunder. Det er altså forhold hvor der forventes et niveau af tillid, som herefter kan blive misbrugt til at stjæle fra virksomheden.

5.4 Sekundære omkostninger

Ikke nok med at de direkte tab fra besvigelser kan være omfattende, så vil de sekundære omkostninger i forbindelse med efterforskning og indgriben forøge omkostningerne yderligere, hvorved hele affæren kan blive væsentligt dyrere end først antaget. 46% af deltagerne rapporterede, at de sekundære omkostninger kostede dem det samme eller mere end de direkte omkostninger. Det er dog sandsynligt at dette skyldes at 45% tilfældene bestod de direkte omkostninger fra besvigelsen af 100.000\$ eller derunder, hvilket betyder at op mod 45 af de 46% kan stamme fra den laveste omkostningskategori.

5.5 Ansvar for besvigelser

Det er i stigende grad senior management, der står med det meste af ansvaret når der opstår besvigelser.²³

Herved er besvigelserisikoen og sikkerhedsforanstaltninger mod denne i overvejende grad blevet integreret i den 1. linie af forsvar, hvorimod den traditionelt ville have ligget hos 2. linie af forsvar, hos risk management, compliance og legal blandt andre.

Dette er sandsynligvis kun begyndelsen på det skift der kommer. Efterhånden som der bliver større fokus på førstehånds modarbejdelse og opdagelse af besvigelser, vil den 2. linies forsvar vende tilbage til en mere traditionel strategi for 2. linie. Der vil blive et øget fokus på governance, oversigt, risikoappetit og tolerance, samt frameworks og politikker. 2. linie vil med andre ord lægge mere fokus på at danne de regler og rutiner der bedst forhindrer besvigelser, mens de overvåger deres effektivitet, som det bliver implementeret.

Denne forandring i forsvarslinierne er en vigtig udvikling, da industrien, teknologi og "regulatory bodie" blandes mere og mere, og svindlerne fortsat leder efter svagheder i forsvaret andre steder, end blot deres traditionelle mål i den finansielle verden, der nu er væsentlig beskyttet.

Der er blevet mere fokus på "accountability" i de senere år, både blandt offentligheden og reguleringsanordninger, både i den private og offentlige sektor.²⁴ Transparens er i forbindelse med accountability også blevet vigtigere i alle niveauer af samfundet, både blandt politikere og virksomheder, samt diktatorer i tredjeverdenslande. Transparens betyder alverdens i det

²³ PWC-gecs-2018 - S. 12

²⁴ PWC-gecs-2018 - S. 13

videnssamfund vi lever i, i dag. Da offentligheden har langt større effekt på virksomhederne nu til dags, er det heller ikke længere op til virksomhederne at beslutte, hvornår en situation eller et problem bliver til en krise. Det handler nu om, hvornår offentligheden for øje på problemet og beslutter sig for at lade det påvirke virksomhedens omdømme og brandværdi, da de ikke er bundet af regler eller lovgivning. Dette står i kontrast til dem der håndhæver reglerne, da de selvsagt er nødt til at følge dem og de kan derved kun dømme virksomheder inden for de juridiske rammer. Virksomhedens brandværdi er dog ikke beskyttet af lovgivning og står derfor over for offentlighedens dom, som ikke lader sig begrænse af regler eller juridiske definitioner. Gør man sig først upopulær blandt offentligheden, kan det ødelægge virksomhedens omdømme, hvilket er svært at rette op på. Hvis man behandler besvigelser forkert, kan skaden altså være til man får offentlighedens tilgivelse, eller at hændelsen bliver glemt.

Oftest er det denne skade på omdømmet, der er det mest omfattende for virksomhederne, når der er begået økonomisk kriminalitet, da brand, forretningsrelationer og aktiepriser alle bliver påvirket af et skadet omdømme. Konsekvenserne er kun blevet større i de senere år, hvilket skyldes udviklingen inden for samfundssamvittighed, hvor der er større fokus på miljø, retfærdighed og ærlighed/transparens.

Der er altså et utal af konsekvenser ved en fejlbehandling af økonomisk kriminalitet, dog er den største, effekten på medarbejdernes morale. Når en virksomhed bliver kritiseret af offentligheden og falder i status, vil det med al sandsynlighed påvirke medarbejdernes forhold til deres arbejdsplads. En stolthed omkring arbejdspladsen kan mindskes, og det dårligere omdømme kan medføre problemer i henhold til at tiltrække ny arbejdskraft, samtidig med at medarbejderloyaliteten og risikerer at dale.

Konsekvenserne ved ikke at håndtere økonomisk kriminalitet, kan altså blive meget værre end de primære monetære tab.

5.6 Sammenhængen mellem økonomisk udvikling og besvigelser

I udviklingslandene rapporterer 58% af virksomhederne, der arbejder med kapitalhåndtering så som investeringsvirksomheder, at de oplever anti-hvidvasknings håndhævnning (regulatory enforcement) eller inspektioner. Tilsvarende ligger niveauet i de "økonomisk udviklede lande" på 48%.

Denne fordeling afspejles også i forventningerne til den fremtidige finansiering på området. 15% af virksomhederne i udviklingslandene forventer, at der sker en væsentlig stigning i finansieringen af anti-besvigelser, mens denne forventning kun findes hos omkring 9% af virksomhederne i de økonomisk udviklede lande.

Virksomhederne i udviklingslandene oplever, at økonomisk kriminalitet udføres af interne aktører, i 59 % af tilfældene. Dette niveau ligger på 39 % i udviklede lande.

Disse tal danner et billede af et større fokus på besvigelser i udviklingslandene. Dette kan dog begrundes ved, at det først nu bliver rigtig relevant for dem at håndtere besvigelser og at der derfor skal en større indsats til at få etableret systemet, der skal til at imødekomme risikoen. Dette kan også aflæses ved at udviklingslandene, havde 32 % af virksomhederne der rapporterede korruption og bestikkelse, mens tallet i de udviklede lande blot er 13 %. Dette kan læses på to måder:

1. Udviklingslandene er ved at danne deres sikkerhedsnet, der skal opdage og fange besvigelser.
2. Grundet et større fokus på området er der en mere effektiv opdagelsesrate på besvigelser.

Det er dog ikke muligt at bestemme, hvor meget af hver opfattelse der er korrekt, da vi ikke kan tjekke forskellen på opdagelsesraten. Idet vi ikke kan udtale os om ikke opdagede besvigelser, kan vi ikke vide, om vi opdager 50 % af besvigelser i landet eller 90 %.

Det er vores opfattelse, at forskellen på rapporterede tilfælde, er et udtryk for en stigende finansiering af anti-fraud, som har en aftagende effekt. Forskellen er altså et udtryk for, at det bliver sværere og sværere at opdage de resterende besvigelser, hvorfor vi ser en faldende effektivitet af finansieringen, jo længere i udviklingen landet er.

5.7 Ethiske og compliance programmer

En partner i PWC US, Tania Fabiani udtaler: "I stedet for tone at the top, burde organisationer fokusere på handling i toppen (action at the top)".

Fejl og nedbrud i en virksomhed er en uundgåelig del af at drive forretning og der er masser af data der viser, at der er en fordel i at overkomme en masse små chok. Disse små fejl og nedbrud, tillader nemlig virksomhederne at tjekke deres systemer for fejl og optimere deres processer. Et eksempel på dette kan bl.a. ses inden for cyber sikkerhed, da dette testes ved at angribe systemet, for at finde de fejl der nu engang skulle være til stede, så de kan fikses.

83% af CEO's i undersøgelsen mener, at en proces der går igennem denne situation og optimering tilstrækkeligt mange gange, vil blive forbedret til et niveau, hvor der ikke længere lides tab under kriser eller andre uforudsete situationer. Da offentligheden dømmer virksomhederne på hvordan de håndterer kriser, vil disse små kriser have deres virkelige effekt i forbindelse med offentlighedens dom. Disse små kriser, kan således fungere som en træning der forbereder virksomheden på at håndtere større kriser, de ellers ikke ville kunne håndtere ordentligt. Herved vil den oparbejdede "refleks" kunne anvendes til at håndtere problemer hurtigst og bedst muligt, alt sammen på baggrund af veludviklede etiske og compliance programmer, anvendt på en rutineret arbejdsplads.

5.8 Teknologi og besvigelser

Teknologi kan både fremstå som ven og fjende når vi taler om besvigelser, da den agerer som både en trussel og et potentielt forsvar. Mange virksomheder har skiftet strategi, da de først og

fremmest anser besvigelser som et forretningsproblem. De investerer nu i områder så som opdagelse, godkendelse og reducere af kundekomplikationer. 29 % af virksomhederne i undersøgelsen bruger flere ressourcer på at undersøge og forhindre besvigelser, end besvigelserne koster dem i direkte omkostninger. På trods af dette planlægger 42 % af virksomhederne at øge finansieringen i kampen mod besvigelser og økonomiske forbrydelser.

Virksomhederne har, som et resultat af den fortsatte finansiering på området, i dag adgang til flere ressourcer inden for innovation og avanceret teknologi, der kan beskytte virksomheden mod besvigelser. Teknologien bliver hele tiden bedre og mere effektiv, hvilket har ført til bl.a. machine learning, forudseende analyser og andre kunstige intelligens løsninger (AI), der sigter efter at forbedre overvågning, analyse og forudsigelser omkring menneskelig adfærd.

Teknologien anvendes dog i forskelligt omfang fra virksomhed til virksomhed, da det er dyrt og svært at integrere det i de store organisationer. Faldhullerne for teknologien omhandler hovedsageligt, hvornår den skal implementeres, da nogle virksomheder investerer i ny og banebrydende teknologi, der ikke bliver anvendt korrekt og derved ikke udnytter dets fulde potentiale. Andre virksomheder venter for længe med at adoptere ny teknologi, hvorfor de hele tiden er et skridt bag ved besvigerne og udviklingskurven.

De mest anvendte og værdsatte metoder mod besvigelser er i øjeblikket konstant overvågning og overvågning af e-mails. Der er altså fokus på overvågning i forbindelse med bekæmpelse af besvigelser, hvilket kan være et udtryk for at overvågning giver det største observerbare resultat i forbindelse med opdagelse og forebyggelse af besvigelser.

Overvågning er selvfølgelig med til at opdage besvigelser, da det netop er formålet med overvågning. Overvågning har dog yderligere den forebyggende effekt, at en besviger der bliver overvåget, vil være mindre tilbøjelig til at foretage besvigelser i første omgang, hvis der er større risiko for at blive opdaget.

Der bliver i dag brugt innovativ teknologi til at bekæmpe besvigelser, mere end nogensinde før. Specielt i udviklingslandene ses der en øget tendens til investeringer i avanceret teknologi, der skal bekæmpe besvigelser. Det er 27 % af virksomhederne i udviklingslandene, der enten bruger eller planlægger at bruge AI, til at bekæmpe besvigelser, hvilke måler sig op imod de 22 % i de udviklede lande. Den øgede investering der ses i teknologien blandt udviklingslandene, kan betyde at de indhenter de udviklede lande, der allerede har placeret store omkostninger i deres infrastruktur. Denne omfattende investering har dog den ulempe at man bliver mindre omstillingsparat. I forbindelse med denne optik har Phillip Upton, Partner i PWC US, udtalt: "When it comes to new technology adoption, the developing world is now accelerating ahead of the developed world."²⁵

²⁵ PWC GECS 2018 - S. 19

Hvorved der dannes en konsensus om, at udviklingslandene har større udvikling inden for teknologien, da de ikke er bundet af et eksisterende system der skal transformeres eller udskiftes.

Udfordringen virksomhederne står overfor, er at de skal finde en balance, hvor deres IT er effektiv samtidig med at omkostningerne holdes nede. Denne balance skal opretholdes samtidig med at virksomhederne skal holde sig foran besvirgerne på udviklingskurven. Udviklingskurven kan relateres til besvirgelsesteknologiens PLC-Product life cycle. Hvor en normal PLC kurve ville have salg, kan vi indsætte teknologiens effektivitet. Herved kan vi konstatere, at det bedste sted at investere i en ny teknologi er i vækstfasen, når den har haft mulighed for at blive udviklet og testet af andre virksomheder først, således at virksomheden kan sikre sig at systemet de anskaffer sig, er effektivt.

5.9 Kundestrid

Kundestrid er et udtryk for problemer, i balancen mellem virksomhedens sikkerhedssystemer og kundens opfattelse af disse. Hvis virksomhedens sikkerhedssystemer er for følsomme og giver for mange falske positive, vil det resultere i at kundens irritation overstiger deres opfattelse af sikkerhedsfunktionens effektivitet. Dette irritationsmoment er skidt for forretningen og resulterer i kundestrid. 34 % af virksomheder i undersøgelsen mener, at deres anti besvirgelsesfunktioner resulterer i for mange falske positive, hvilket er en kilde til kundestrid.

5.10 Cybercrime

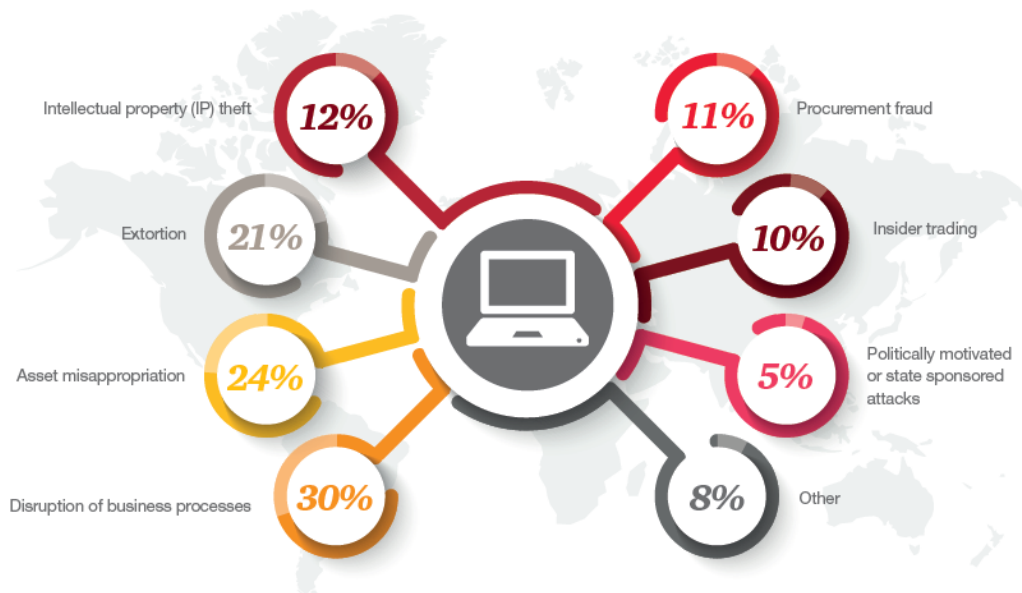
Cybercrime er ikke længere en ny og ukendt faktor, og de kriminelle er for længst blevet lige så snu og professionelle, som de forretningsmænd de angriber. Dette betyder at det er vigtigere end nogensinde før at være opmærksom på signaler, der indikerer teknologi-understøttede angreb, da disse viser at systemet ikke er sikkert. Eksempler på teknologi understøttede angreb kan være phishing, malware og brute force angreb på virksomhedens systemer. Den øgede kompleksitet og alvor af disse angreb inciterer virksomheder til at finde måder, hvorpå de kan forhindre angrebene fra at oprinde i første omgang. Ved at arbejde på denne måde med besvirgelser, er der større fokus på at forhindre dem, i stedet for at opdage dem. Herved modarbejdes den største årsag til besvirgelser, muligheden.

Undersøgelserne viser, at ca. 14 % af dem der har været under cyberangreb og identificerer det som den mest forstyrrende besvirgelse, har mistet over 1 mio. USD til cyber angreb, 1 % af samme gruppe har rapporteret at de har tabt over 100 mio. USD. Yderligere 26% af deltagerne i undersøgelsen forventer at blive udsat for cyberangreb inden for de næste 2 år. Samtidig er der dobbelt så mange der identificerer cyber angreb, som det mest forstyrrende sammenlignet med nogen anden besvirgelser.²⁶ Andenpladsen tages af bestikkelse og korruption som 12 % mener er det mest forstyrrende, tæt efterfulgt af misbrug af aktiver på 11 %.

²⁶ PWC GECS 2018 - S. 20

Cyberangreb er så vedholdende og gennemgående, at det i mindre og mindre grad kan betale sig, at måle deres hyppighed og konsekvenser. Det kan bedre betale sig at fokusere på mekanismerne som besvigerne bruger i hvert tilfælde.

Exhibit 17: Types of fraud that organisations were a victim of through a cyber-attack

Q. Which of the following types of fraud and/or economic crime was your organisation victim of through a cyber-attack?

Source: PwC's 2018 Global Economic Crime and Fraud Survey

27

Vi kan se i modellen, at der er mange former for cyber angreb, og de deles op i to overordnede kategorier, som er digitalt tyveri (Digital theft), og digital svindel (Digital fraud).

Digitalt tyveri er den stjålne ejendom, hvilket oftest handler om Intellektuel ejendom (IP), personlig information eller tyveri af kapital. Ved digitalt tyveri kan der ofte være tale om afpresning, ransomware osv.

Digital svindel er når en besviger får adgang til virksomhedens system (oftest fra kundeadgang eller medarbejder adgang), hvorefter de bruger virksomhedens egne processer imod dem. Når der er tale om digital svindel kræves der digitale løsninger, både til at forebygge og fikse.

²⁷ PWC GECS 2018 - S. 20

Exhibit 18: Cyber-attack techniques used against organisations

Q. In the last 24 months, has your organisation been targeted by cyber-attacks using any of the following techniques?

Source: PwC's 2018 Global Economic Crime and Fraud Survey

28

5.11 Kunderne skal holdes glade

Første prioritet er at holde kunderne glade, men når det er sagt er der også andre dimensioner af forebyggelse mod besvigelser. Dette kan bl.a. være overholdelse af reguleringer og hensyn til dem der skal håndhæve dem.

Et udtryk for at kunderne er førsteprioritet kan ses i bankerne når der har været et tilfælde af identitetstyveri. Her fratager bankerne kunden for ethvert ansvar og dækker deres tab, hvilket indtil videre har været sådan branchen var. Det var en del af de omkostninger, der var forbundet med at drive forretning i branchen, hvilket alle parter havde accepteret. Det var bankerne der betalte omkostningerne forbundet med eksterne besvigelser for at holde kunderne glade og tilfredse. Dette kan også være kilden til sikkerhedskoder på betalingskort, hvilket bankerne måske ikke havde fundet så nødvendigt hvis ikke de stod for omkostningerne.

²⁸ PWC GECS 2018 - S. 21

5.12 Teknologiens mangler

De øgede investeringer i antibesvigelses teknologi og tiltag har den fordel at de beskytter virksomheden overfor finansielle, brand og reguleringsskader/tab. Det vil yderligere reducere omkostningerne i fremtiden, i forbindelse med forebyggelse af besvigelser, ved effektivt at sikre virksomhedens udvikling og salg af sine produkter på en digital platform. Ved at bruge antibesvigelses teknologi er det også muligt at anvende det til at minimere kundefriktion (customer friction), da det optimerer den digitale platform, så kunderne har nemmere ved at anvende den.

Mange virksomheder har, som en konsekvens af besvigelser uforudsigelighed, besluttet at pumpe ressourcer ind i denne teknologiske løsning på problemet. Denne investering har dog en aftagende effekt, jo mere der investeres, hvorfor teknologien på trods af dens vigtighed, kun vil kunne være en del af løsningen og ikke hele løsningen i sig selv. Dette er især gældende inden for interne besvigelser, idet interne besvigelser oftest begås på ledelsesniveau, hvorved de kan omgå de teknologiske interne kontroller.

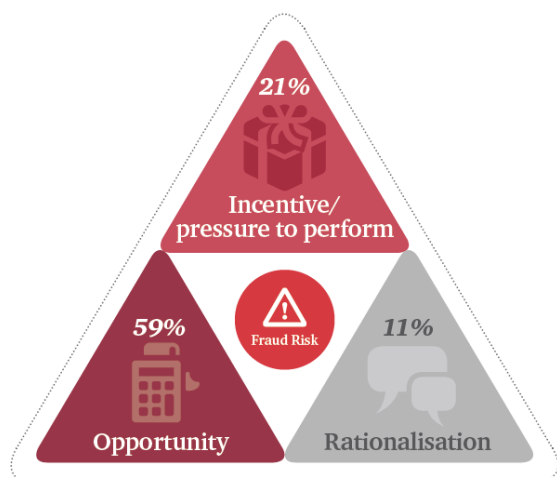
Yderligere kan teknologien ikke bekæmpe besvigelser alene, da det er den menneskelige psyke og adfærd som i sidste ende er den vigtigste faktor, når der tales om besvigelser. Vi har uddybet denne del i afsnittet "Bedrageren + motivation", men vil videre gennemgå dele i det kommende afsnit.

5.13 Fokus på medarbejdere

Virksomhederne i undersøgelsen mener overvejende, at muligheden for at begå besvigelser er den største motiverende faktor for besvigeren. På trods af majoriteten af virksomhederne mener, at muligheden er den største motivation, er andelen af virksomheder der tror dette faldet med 10 procentpoint, fra 69 % i 2016 til 59 % i 2018. Udviklingen i denne holdning, giver udtryk for teknologiens indflydelse på området, da investeringen i teknologien fokuserer på gerningsmandens mulighed for at begå besvigelser. Teknologiens fokus på muligheden skyldes at de andre dele af besvigelsestrekanten, rationalisering og pres, er sværere at påvirke, da disse er en del af gerningsmandens interne processer og baserer sig på dennes psyke.

Hvis vi kigger væk fra muligheden for at begå besvigelser, er der næsten dobbelt så mange der mener, at pres er den ledende motivationsfaktor med 21 %, i forhold til rationalisering som 11 % mener er den ledende faktor.

Exhibit 19: The fraud triangle: what makes an employee commit fraud?

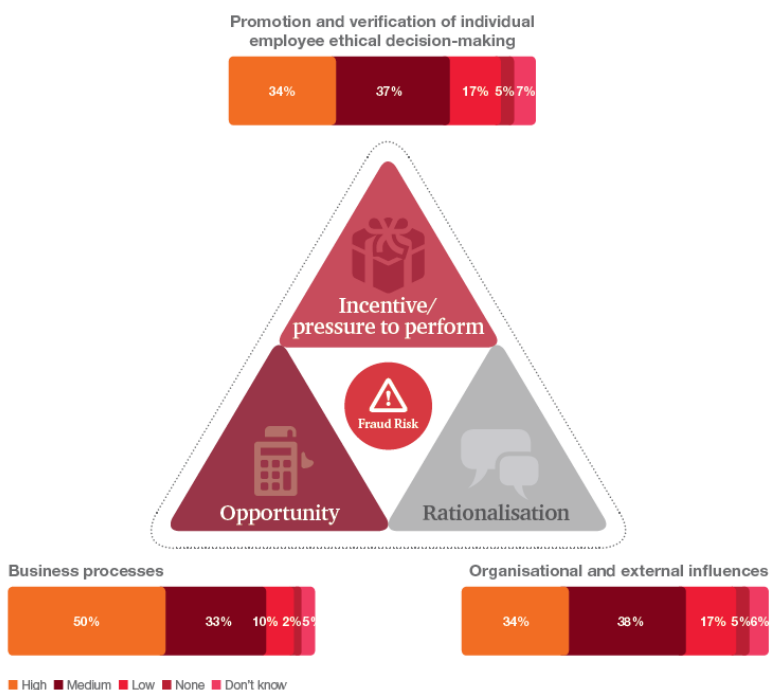
Q. To what extent did each of the following factors contribute to the incident of fraud and/or economic crime committed by internal actors? (% of respondents who ranked the factor as the leading contributing factor to internal fraud)

Source: Global Economic Crime and Fraud Survey 2018.

29

De fleste organisationer har i de senere år haft middel til stort fokus på at reducerer muligheden for at begå besvigelser. Dette omfatter 83 % af deltagerne, der har foretaget aktioner for at reducerer muligheden for at begå besvigelser. Til sammenligning er det samme tal for pres 71 % og rationalisering er 72 %.

Exhibit 20: The level of organisational effort required to combat internal fraud

■ High ■ Medium ■ Low ■ None ■ Don't know

Q. What level of effort does your organisation apply to the following categories in order to combat fraud and/or economic crime internally?

Source: PwC's 2018 Global Economic Crime and Fraud Survey

30

²⁹ PWC GOCS 2018 - S. 24

³⁰ PWC GOCS 2018 - S. 25

Den største forskel på grupperne ses dog iblandt dem der gør en stor indsats. Her kan det ses, at det kun er 34 % af virksomhederne der gør en stor indsats mod rationalisering og pres, hvilket kan formodes at skyldes faktorernes mere abstrakte natur.

Denne undervurdering af etiske og kulturelle faktorer, kan medføre en blind vinkel for mange virksomheder, og kan være årsagen til at besvigelser, blandt interne aktører, er så vedholdende. Grundet besvigelsernes natur, i kraft af at være en kombination af menneskelige valg og systemer der fejler, er det vigtigt at være opmærksom på den falske fornemmelse af sikkerhed, som interne kontroller kan medbringe. Også selvom de er godt designet. Den fundamentale fejl ved overbevisningen om, at teknologibaserede interne kontroller kan opdage besvigelser alene er, at interne kontroller er lavet med forudsætning om, at ledelsen opfører sig etisk. Undersøgelser viser at næsten samtlige væsentlige besvigelser, er et resultat af ledelsens omgåelse af kontrollerne.³¹

Undersøgelsen viser, at rapporterede væsentlige besvigelser blandt den øvre ledelse er steget siden 2016, fra 16% op til 24% i 2018. Herved bør der altså, for at forebygge disse besvigelser, tages hensyn til ledelsens evne til at omgå kontroller, hvorfor der skal opsættes kontroller, der tager højde for dette. Et eksempel på en sådan kontrol kunne være en automatisk log, der registrerer alle tilfælde af andre kontroller der omgås, således at tilfældene kan vurderes af en anden person/afdeling. Det kunne yderligere gøres ved, at sikkerhedskontroller kun kan omgås, ved at blive godkendt af X antal personer med X godkendelsesniveau.

5.13.1 Organisations pres

Besvigelser der breder sig over organisationen, er oftest forbundet til organisationspres. Dette kan være ting som at leve op til urealistiske deadlines, eller få aktiekursen til at stige i forbindelse med salg af virksomheden.

Undersøgelsen viser at, blandt de virksomheder der har oplevet besvigelser inden for de sidste 2 år, er det 28 % der oplever "Business conduct/misconduct fraud" (incentiv abuse). 16 % af globale virksomheder der har kontorer i andre lande, har oplevet den samme form for besvigelser i de fremmede territorier.³² Dette indikerer, at virksomhederne lægger et større pres på afdelinger i samme land som deres hovedkontor, hvorimod udenlandske kontorer bliver påvirket mindre af det organisationspres, der er til stede i virksomheden.

5.13.2 Ikke finansielle incitamenter

Det er vigtigt at understrege at finansielle incitamenter ikke skal overvurderes, når presset til at begå besvigelser overvejes. Frygt og ydmygelse for at begå fejl eller opnå utilstrækkelige resultater, kan være lige så stærke motiver som de finansielle. Derfor skal virksomhedskulturen, der emanerer fra ledelsen undersøges, for hvorvidt den stemmer overens med reguleringer og etiske retningslinier, så disse negative følelser ikke for kontrol over medarbejder.

³¹ PWC GOCS 2018 - S. 26

³² PWC GOCS 2018 - S. 26

5.13.3 Rationalisering

Den sidste og sværeste af de 3 punkter i besvigelsestrekanten er rationaliseringen.

Rationaliseringen er det sværeste punkt, da det udelukkende foregår i hovedet på den enkelte og derfor ikke er nem at influere.

Rationaliseringen der sker hos gerningsmanden, er ofte forbundet til deres opfattelse af besvigelsen, som en forbrydelse uden ofre, idet de ikke kan forestille sig at andre bliver direkte påvirket af deres handlinger.

Dette er også grunden til, at gerningsmanden er en intern aktør i omkring tre fjerdedel af tilfældene. Mere nøjagtigt var det tilfældet i:

- 81% ved human resource fraud
- 75% ved misbrug af aktiver
- 75% ved insider-trading
- 74% ved accounting fraud
- 73 % ved procurement fraud.

For at forebygge rationalisering, er første skridt et nærmere kig på miljøet, der påvirker medarbejdernes adfærd. Altså virksomhedskulturen. Her kan undersøgelser, fokusgrupper og dybdegående interviews være nyttige, til at vurdere kulturens styrker og svagheder. For at kulturen skal kunne styres, er det vigtigt med fortsat træning der sikrer, at medarbejderne ved hvad der er uacceptabel adfærd og hvorfor. Hvis der jævnligt er kurser eller programmer der understreger hvad der er tilladt og acceptabelt og hvad der ikke er, vil det blive sværere at rationalisere besvigelser.

Selvom denne slags træning kan have direkte effekt på mængden af besvigelser, har udviklingen formet en nedadgående kurve i forhold til mængden af virksomheder der har et "ethics and compliance program". Niveauet er faldet fra 82 % i 2016 til 77 % i 2018. Yderligere er det kun 58 % af virksomhederne, der har programmer der fokuserer på generelle besvigelser.

Det at forebygge og opdage besvigelser, er en stor og indviklet opgave, som i sidste ende kræver den rigtige kombination af teknologi og personfokuserede handlinger. Ikke nok med at det skal være den rigtige kombination, men for at det skal virke optimalt, skal man også have en forståelse for, hvad der motiverer besvigelserne, og hvad der for dem til at opstå.

En virksomhed behøver altså ikke overlade bekæmpelsen til teknologien, eller acceptere at det bare er en del af forretningsomkostningerne. Hvis der bliver etableret en virksomhedskultur omkring åbenhed og ærlighed fra et top down perspektiv (ledelsens viser vejen), eller man kan skabe en atmosfære af åbenhed og transparens, som trækker besvigelser ud i lyset (kunne være ved whistleblowing), er det slut med at acceptere besvigelser som en del af forretningsprocessen.

5.14 Delkonklusion

Mange virksomheder er ikke ordentligt forberedt på at håndtere besvigelser, hverken interne eller eksterne. Derfor er det vigtigt at belyse virksomhedens blinde vinkler, når det kommer til besvigelser, hvad end det er teknologien, der er uddateret eller manglende virksomhedskultur. Der skal dannes en klar forståelse af, hvad besvigelser er og hvad der skal til for at forhindre dem i at opstå.

Processen i at forebygge mod besvigelser, kan være med til at forbedre virksomhedens processer på tværs af afdelinger, så afskærmede "siloer" ikke forhindrer effektiv kommunikation. Forbedringer til strukturen, vil også være med til at styrke virksomheden i både gode og dårlige tider, så den står stærkere.

Det kan være svært at værdiansætte et moderne besvigelserprogram, hvorfor det kan være svært at sikre investeringen. Omkostningerne ved ikke at få et besvigelserprogram, kan dog blive langt højere, da det kan ramme finansielle, juridiske, brandmæssige og reguleringsomkostninger.

På trods af at mængden af økonomiske forbrydelser er steget inden for de seneste år, så er finansieringen og forventningerne til bekæmpelsen af den også steget. Dette er både blandt offentligheden, medarbejdere, kunder og reguleringer. Det er i dag langt vigtigere at have en transparent organisation, der følger lovgivningen mere nøje, end nogensinde.

Grundet nutidens informationsstrøm bliver virksomheder holdt til regnskab for, hvordan de reagerer på besvigelser. Hvilket kan have betydning for, hvorvidt virksomheden taber popularitet hos offentligheden fra den ene dag til den anden. De bliver nu holdt ansvarlige for det de gør, og det hober sig hurtigt op, hvis der er flere tilfælde inden for kort tid. Et eksempel på dette kan ses hos Danske Bank, hvor sagen om hvidvask i Estland har medbragt stadig flere problemer for virksomheden.³³ En af konsekvenserne ved dette var, at deres aktier tog et dyk i den efterfølgende periode.³⁴

Ved at forstå princippet i offentlighedens dom kan virksomheden holde sig foran kurven og styre vinklen de bliver set fra, og de kan illustrere for både interne og eksterne aktører. Ved at udføre transparens ordentligt og tage den til sig, kan den have en positiv effekt på virksomhedens omdømme og ledelsens jobsikkerhed, da en "tillidsvækkende" direktør har større sandsynlighed for at beholde sin post.

En uforudset hændelse der ikke bliver håndteret ordentligt, kan hurtigt eskalere og blive en krise, men med de forholdsregler der er diskuteret i dette afsnit, vil virksomheden være mere resistent over for det "backlash" der kan komme, med en uhåndterlig situation og eventuelt vende det til en mulighed for virksomheden.

³³ https://www.berlingske.dk/virksomheder/hvidvasksag-presser-aktiekurs-i-danske-bank?fbclid=IwAR3j32KPZcXabai1tZO9_uHHNg1KwbxAp9vzOUHwxITVprfAm-vlJa7gZXc

³⁴ Se bilag 2

6. Love og standarder

Ifølge ISA 240, sondres der mellem to former for besvigelser, dette er 1. fejlinformation som følge af regnskabsmanipulation og 2. fejlinformation som følge af misbrug af aktiver. I denne opgave vil der være fokus på fejlinformation, som følge af regnskabsmanipulation.

Regnskabsmanipulation er en betegnelse for en situation, hvor der er blevet foretaget tilsigtet fejlinformation eller hvis der er blevet udeladt oplysninger, for bevidst at vildlede regnskabsbrugerne, og derved gøre regnskabet "ikke korrekt".

Vi kan derfor konkludere, at regnskabsmanipulation består af fiktive eller fordrejede posteringer i regnskabet. Der er ikke tale om en fragang af nogen direkte reel værdi i virksomheden, som ved misbrug af aktiver. Der er dog mulighed for at der fragår en værdi fra virksomheden indirekte. Det kan f.eks. være hvis regnskabsmanipulationen har til formål, at sikre udbetaling af bonusser.

Hvis vi anvender ISA 240, så står der beskrevet i A3, at regnskabsmanipulation bliver beskrevet sådan:

- Manipulation, forfalskning eller ændring af bogføringen eller underliggende, dokumentation, som danner grundlag for regnskabsudarbejdelsen.
- Forkert præsentation eller bevidst udeladelse af begivenheder, transaktioner eller anden betydelig information i regnskabet
- Bevidst forkert anvendelse af regnskabspraksis vedrørende beløb, klassifikation, præsentation eller oplysning.

Vi kan sige at regnskabsmanipulation generelt opstår, når ledelsen bevidst fortier, forvansker eller fordrejer økonomiske oplysninger, der kan være relevante for regnskabsbrugerne. Det kan også være den daglige ledelse der tilsidesætter kontroller, som ellers ifølge test, fungere som de skal, og derved gør det mere vanskeligt at spotte ændringer i regnskabet.

Ifølge ISA 240 er der flere eksempler på, hvordan den daglige ledelse kan benytte teknikker til at begå besvigelser ved tilsidesættelse af kontroller

- Bogføring af fiktive registreringer for at manipulere med driftsresultatet eller nå andre mål, hvilket ofte sker tæt på regnskabsperiodens afslutning.
- Upassende tilpasninger af forudsætninger og ændringer af vurderinger ved skøn af regnskabsposter
- Undladelse af fremskyndelse eller udskydelse af en indregning i regnskabet, kan f.eks. være af en begivenhed, eller en transaktion der indtraf i løbet af regnskabsåret.
- Fortielse eller undladelse af oplysninger, der kunne påvirke de beløb, der er registreret i regnskabet.
- Deltagelse i komplekse transaktioner der, er konstrueret med det formål at fortegne virksomhedens finansielle stilling eller resultat.

- Ændring af registreringer og betingelser, som kan være i en relation til transaktioner som kan være betydelige eller usædvanlige.³⁵

På grund af regnskabsmanipulations natur, er det ofte den daglige ledelse, der ses begå denne form for besvigelser. Det kan f.eks. være i samarbejde med medarbejdere eller tredjepart, som arbejder udenfor virksomheden. Den almindelige medarbejder har og bør heller ikke have adgang til at ændre i regnskabet. Regnskabsmanipulation opstår derfor oftest ved at den daglige ledelse tilsidesætter kontroller, hvorved det bliver nemmere at foretage besvigelser, uden at blive opdaget, hvilket oftest sker i forbindelse med interne kontroller som førhen har virket upåklageligt.

6.1 ISA 240 og definition af besvigelser

Ifølge den internationale revisionsstandard ISA 240, som FSR og danske revisorer har sluttet sig til, kan vi læse at besvigelser forstås således:

”En bevidst handling som er udført af en eller flere personer, som er blandt den daglige ledelse eller den øverste ledelse, medarbejdere eller tredjeparter, der benytter vildledning til at opnå en uberettiget eller ulovlig fordel.” - Jf. ISA 240 afsnit 11³⁶

Ifølge ISA 240 bliver der skelnet mellem besvigelser og fejlinformation i regnskabet, der opstår i forbindelse med almindelige fejl i regnskabet. ISA 240 adskiller dem på baggrund af den underliggende handling, der resulterer i fejlinformation. En ubevidst handling vil betyde, at der er tale om en fejl, men er handlingen foretaget med forsæt, således det har været en bevist handling vil der være tale om en besvigelse.

Besvigelser er et begreb der betegner en underdel af økonomisk kriminalitet, der i sig selv er en samlebetegnelse for et bredt spektrum af situationer. Situationer hvor der foretages systematiske og organiserede forbrydelser, der har stor økonomisk gevinst som motiv og begås af erhvervsvirksomheder eller personer.³⁷

Økonomisk kriminalitet omfatter blandt andet illegale gerninger så som tyveri, underslæb, bedrageri og mandatsvig.

ISA 240 fokuserer alene på besvigelser, der fører til væsentlig fejlinformation i regnskabet, jf. ISA 240 afsnit 3.

³⁵ Revisors opklaring af besvigelser- læren af praksis. Side. 17

³⁶ Revisors opklaring af besvigelser- læren af praksis. Side. 14

³⁷ [http://denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Jura/Kriminalret, speciel/%C3%B8konomisk kriminalitet](http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Kriminalret,_speciel/%C3%B8konomisk_kriminalitet)

6.2 Ansvarsfordeling vedrørende opklaring af besvigelser

ISA 240 pålægger ikke hele ansvaret, for at opdage besvigelser på revisor, da det i ISA 240 afsnit 4 fremgår, at "Det primære ansvar for at forebygge og opdage besvigelser ligger både hos virksomhedens øverste og dens daglige ledelse." Dette betyder, at bestyrelsen og direktionen også holdes ansvarlige, for at forebygge og opdage besvigelser.

Ansvarsplaceringen følges i samme afsnit op med en række ledelsesforpligtelser som:

- At ledelsen lægger vægt på forebyggelse af besvigelser
- Skabelsen af en virksomhedskultur bestående af ærlighed og etisk adfærd
- Tilsyn med at interne kontroller ikke tilsidesættes.

Ansvars tildelingen er i overensstemmelse med selskabslovens §115, som pålægger den øverste del af selskabsledelsen et særligt ansvarsområde for bestyrelsen. De skal sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed, jf. selskabslovens §118, som inddrager direktionen i ansvaret, for at sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed.

6.3 Professionel skepsis

Når vi ser på professionel skepsis, starter vi i Revisorlovens § 16, hvor der står:

"Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant, under udførelse af opgaver efter §1 stk. 2. Revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik..... God revisorskik indebærer desuden, at revisor skal udvise professionel skepsis..... ved udførelsen af opgaverne."

Ifølge revisorloven skal revisor i kraft af sit erhverv, som offentlighedens tillidsrepræsentant altså anvende professionel skepsis, ved udførelsen af dennes arbejdsopgaver. Revisorloven uddyber herefter i stk. 2 at:

"Revisor skal under planlægningen og udførelsen af en opgave efter § 1, stk. 2, udvise professionel skepsis i erkendelse af, at der kan forekomme omstændigheder, der kan indikere væsentlig fejlinformation i erklæringsemnet. Ved udførelse af revision skal revisor navnlig udvise professionel skepsis ved gennemgangen af ledelsens skøn vedrørende dagsværdier og nedskrivning af aktiver, hensættelser og fremtidige pengestrømme, der har betydning for den reviderede virksomheds mulighed for at fortsætte driften."

Her uddybes det, at professionel skepsis er særlig vigtig ved indikation om væsentlig fejlinformation, herunder besvigelser og i forlængelse heraf regnskabsmanipulation.

Nu har vi set hvor loven definerer, at professionel skepsis er særlig relevant. For at opnå en dybere forståelse for hvad professionel skepsis er, skal der kigges nærmere på ISA 240, hvor professionel skepsis defineres.

ISA 240 definerer betydningen af professionel skepsis i afsnit A7 og giver et par eksempler på denne i A33.

A7. *”Fastholdelse af professionel skepsis kræver at revisor løbende har en kritisk holdning til, om opnået information og revisionsbevis indikerer, at der kan foreligge væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser. Professionel skepsis omfatter overvejelser af pålideligheden af den information, der anvendes som revisionsbevis, og af kontrollerne over dens tilblivelse og vedligeholdelse, hvor det er relevant. På grund af besvigelseres kendetegn er professionel skepsis især vigtigt ved overvejelserne af risiciene for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser.”*

Ifølge A7 er professionel skepsis, altså den løbende kritiske holdning til og vurdering af, informationer og revisionsbevisets pålidelighed, samt kritisk holdning og vurdering af kontrollerne over dens tilblivelse og vedligeholdelse.

Ifølge afsnit A33 kan professionel skepsis afspejles ved eksempelvis:

- Øget opmærksomhed ved udvælgelsen af arten og omfanget af den dokumentation, der undersøges for at understøtte væsentlige transaktioner.
- Voksende erkendelse af behovet for at underbygge den daglige ledelses forklaringer eller udtalelser om væsentlige forhold.³⁸

6.3.1 Anvendelse af professionel skepsis

Nu da vi har ISA 240's definition af professionel skepsis, kan vi se på dens videre retningslinier om anvendelse af denne skepsis.

ISA 240 stiller i afsnit 12-14 krav til professionel skepsis.

Kravene i 12 lyder således:

”Som krævet i ISA 200³⁹ skal revisor udvise professionel skepsis gennem hele revisionen, idet revisor skal tage højde for muligheden for, at der kan forekomme væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser uanset revisors hidtidige erfaringer med virksomhedens øverste og daglige ledelse, som giver indtryk af ærlighed og integritet.”

Vi kan her konstatere, at uanset tidligere erfaringer, skal revisor udvise professionel skepsis gennem hele revisionen. Dette er for at imødegå risikoen for væsentlig fejlinformation på grund af besvigelser.

³⁸ ISA 240 - A33

³⁹ 5 ISA 200, Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med Internationale Standarder om Revision, afsnit 15.

Kravene i afsnit 13 omhandler revisionsbeviset.

”Medmindre revisor har grund til at antage det modsatte, kan revisor anse registreringer og dokumenter for at være ægte. Revisor skal foretage yderligere undersøgelser, hvis forhold identificeret under revisionen får revisor til at antage, at et dokument kan være uægte, eller at vilkår i et dokument kan være blevet ændret, uden at dette er oplyst over for revisor.”

Medmindre revisor får mistanke om andet, kan registreringer og dokumenter anses for værende ægte.

Afsnit 14 omfatter kravene for uoverensstemmelser fra ledelsen.

”Når svar på forespørgsler til den daglige ledelse og til den øverste ledelse er inkonsistente, skal revisor undersøge uoverensstemmelserne.”

Hvis ledelsen ikke er enige omkring svaret på en forespørgsel, skal revisor udvise ekstra professionel skepsis i forbindelse med, at de skal undersøge og finde frem til det rigtige svar. Her er en højere risiko for væsentlig fejlinformation. Enten på grund af miskommunikation eller på grund af besvigelser.

Afsnit 8 indeholder herved revisors ansvar i forbindelse med professionel skepsis, hvilket i høj grad er i overensstemmelse med kravene til professionel skepsis.

”For at opnå høj grad af sikkerhed er revisor ansvarlig for at udvise professionel skepsis under hele revisionsprocessen og tage højde for den daglige ledelses mulighed for at tilsidesætte kontroller og for den kendsgerning, at revisionshandling, der er effektive til opdagelse af fejl, ikke nødvendigvis er effektive til opdagelse af besvigelser. Kravene i denne ISA er udformet som hjælp for revisor ved identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser og ved udformning af revisionshandling til opdagelse af en sådan fejlinformation.”

Afsnit 8 er altså i overensstemmelse med afsnit 12, når det kommer til at udvise professionel skepsis under hele revisionsprocessen. Den er også enig med afsnit 13 omkring ikke at lade kendskabet til ledelsens vildlede fra risikoen for besvigelser. Det uddybes yderligere at visse kontroller stadig kan være gode til at opdage fejl, på trods af de ikke er effektive mod besvigelser, idet ledelsen kan tilsidesætte dem.

I A8-A9 er der uddybende kommentarer til anvendelse af professionel skepsis, som nævnt i ovenstående afsnit.

A8. *”Skønt det ikke kan forventes, at revisor ser bort fra sin hidtidige erfaring med virksomhedens øverste og daglige ledelses ærlighed og integritet, er revisors professionelle skepsis især vigtig ved vurderingen af risici for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser, idet omstændighederne kan have ændret sig.”*

A8 definerer herved, at professionel skepsis særligt skal anvendes ved virksomhedens øverste og daglige ledelse, hvad end revisor har tidligere kendskab til dem eller ej, da omstændighederne omkring besvigelser kan ændre sig fra gang til gang.

- A9. *”En revision udført efter ISA omfatter sjældent undersøgelse af dokumenters ægthed, ligesom revisor hverken er uddannet til eller forventes at foretage en sådan vurdering af ægthed⁴⁰. Hvis forhold identificeret under revisionen imidlertid får revisor til at antage, at et dokument kan være uægte, eller at vilkår i et dokument er blevet ændret, uden at dette er oplyst over for revisor, foretager revisor yderligere undersøgelser ved f.eks. at:*
- *indhente bekræftelse direkte fra tredjeparten*
 - *anvende en ekspert til at vurdere dokumentets ægthed.”*

Revisoren skal herved forholde sig kritisk overfor revisionsbevisets pålidelighed. Som defineret i A9 er det dog ikke revisors pligt, ej heller forventes det, at revisor vurderer dets autenticitet. Hvis revisor må antage at et dokument kan være uægte, må revisoren søge en vurdering af dokumentets ægthed hos en ekspert, eller indhente bekræftelse direkte hos tredjeparten.

6.4 Revisornævnet

Reguleringen om revisornævnet kan findes i revisorloven §§43-§47 og i bekendtgørelsen om revisornævnet. Revisornævnet har eksisteret siden 1967, og var tidligere nævnt som disciplinærnævnet. Revisornævnet er traditionelt anvendt til forseelser, hvor forseelserne ikke var grove nok til strafansvar.

I dag er revisornævnet en uafhængig klageinstans, hvorfor revisornævnets afgørelser ikke kan indbringes for andre myndigheder.

Revisornævnet bliver sammensat af erhvervsstyrelsen, hvor der er 1 formand og mindst 16 medlemmer. Hvis der er 16 medlemmer, så skal det være en blanding af 8 godkendte revisorer og 8 ikke-revisorer. De 8 godkendte revisorer er 5 statsautoriserede og 3 registrerede, og de 8 ikke-revisorer må ikke være godkendte revisorer inden for de seneste 3 år og minimum 2 af dem, skal have erfaring med ledelsesfunktioner i PIE virksomheder.

Det er ikke alle sager, der kan indbringes for revisornævnet. Det er kun i forhold der relaterer sig til en erklæring efter Revisorloven §1, stk. 2 eller stk. 3, og herunder forhold relateret til uafhængighed.

Hvis revisor har tilsidesat professionelle pligter, som f.eks. i form af forsæt eller uagtsomhed, så kan disse sager indbringes til revisornævnet.

Der kan dog ikke klages til revisornævnet over erklæringer uden for revisorloven, dette vil sige to-partsforhold, som er udelukkende til hvervs givers eget brug, eller rådgivning som revisor har givet, samt utilfredshed med honoraret.

⁴⁰ ISA 200, Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med Internationale Standarder om Revision, afsnit A49

Der blev ændret i sanktionsmulighederne for revisornævnet. Ved den gamle revisorlov var der mulighed for at give godkendte revisorer en bøde på max 300.000 kr., samt en frakendelse af vedkommendes godkendelse som revisor i en periode op til 5 år, og ved revisionsvirksomheder var det muligt at give en bøde på max 750.000 kr. samt en frakendelse i en periode på op til 5 år. De nye regler i revisorloven gør det muligt, at give bøder til revisor på op til 600.000 kr. og at give bøder til revisionsvirksomheder på op til 1.5 millioner kr.

I Danmark har der været stor fokus på bøder og ikke meget fokus på frakendelser. Den gennemsnitlige bøde for manglende uafhængighed ligger på 120.000 kr. og den gennemsnitlige bøde for andre overtrædelser af reguleringer ligger på 33.000 kr., mens der blot har været 2 frakendelser i perioden mellem 1967 og 2016.

6.5 Revisors ansvar

Når vi ser på revisors ansvar i forbindelse med besvigelser, er dette defineret i ISA 240 afsnit 5, hvor det står således:

”En revisor der udfører en revision i overensstemmelse med ISA’erne, har ansvaret for at opnå en høj grad af sikkerhed for, at regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, hvad enten denne skyldes besvigelser eller fejl”⁴¹

Dette betyder, at revisor ikke har ansvar for at opklare besvigelser, som samlet set er mindre end væsentlighedsgrænsen. Det er gældende for ekstern revisor, der skal udføre revision i overensstemmelse med god dansk revisorskik. For en intern revisor eller controller er det derimod en obligatorisk opgave at opklare besvigelser, såfremt dette formål indgår i dennes ansættelseskontrakt.

Kernen i den revisionsfaglige betragtning er dermed, at besvigelser udgør en regnskabsmæssig fejlkilde på linje med andrefejlkilder. Kigger vi på ISA 240 afsnit 6 står der, at risikoen for ikke at opdage væsentlige fejlinformationer, som er opstået på grund af besvigelser, er større, end hvis de regnskabsmæssige fejl blot er opstået som utilsigtede fejl.

ISA 240 afsnit 5,6,7 giver en række begrundelser for at revisor holder sig til denne position, såsom:

- En revision efter ISA har iboende begrænsninger
- Sofistikerede og omhyggeligt organiserede tiltag udformet for at skjule besvigelser
- Sammensværgelser
- De involverede personers anciennitet
- Ledelsens position og dermed mulighed for tilsidesættelse af kontrolprocedurer⁴²

ISA 240 konkluderer, at der ikke entydigt bliver lagt vægt på, at revisor skal opklare besvigelser, en besvigelse kan være sket over mange år, og i meget store selskaber. Besvigelsen/besvigelserne kan

⁴¹ ISA 240 afsnit 5

⁴² Revisors opklaring af besvigelser- læren af praksis. Side. 19

stige op i million beløb uden at overstige væsentlighedsgrænsen, som er blevet fastsat ved hjælp af revisionsmidler. I dette tilfælde er det ikke revisors opgave at opklare besvigelser under en normal revision. Dette faktum kan ofte være svært for aktionærer, kreditgivere og andre Interessentgrupper at forstå.

Når vi Jf. ISA 240 står der, at der bliver pålagt revisor en klar kommunikationspligt, hvis revisor gennem sin normale revision finder ud af, at der er blevet begået besvigelser.⁴³

Dette er også gældende, hvis det er ubetydelige forhold som opdages, da besvigelser altid er kvalitativt væsentlige. Det skal derfor hurtigst muligt efter opdagelsen, bringes til det rette ledelsesniveaus kendskab. Det rette ledelsesniveau afgøres på baggrund af faglig vurdering, og en række af faktorer. Dette kunne være sandsynligheden for sammensværgelser, samt arten og størrelsen af de formodede besvigelser. Det korrekte ledelsesniveau vil dog ofte være niveauet over de personer, der udfører besvigelsen.⁴⁴

I nogle tilfælde kan det dog ske, at selv den øverste ledelse er involveret i besvigelsen. Her gælder revisorlovens §22 hvor der står, at hvis revisor har begrundet mistanke om, at der enten er tale om et betydeligt beløb, eller besvigelsen er af særlig grov karakter, så skal revisor sørge for, at alle i ledelsen bliver informeret.

Derudover så skal dette forhold, indføres i revisionsprotokollen jf. erklæringsbekendtgørelsens § 7, hvis en sådan findes. Hvis forholdet ikke er blevet udbedret indenfor 14 dage, skal revisor underrette SØIK⁴⁵.

I sager, hvor revisor vurderer at den resterende ledelse er involveret, selskabet er ejerledede eller der er anmeldelsespligt, gælder RL §22 stk. 2, hvorved revisor straks skal underrette SØIK.

Ledelsen har ansvaret for årsrapporten. Det er dog vigtigt at oplyse, at revisor også har et medansvar, idet revisor udarbejder en konklusion på årsrapporten, ved at udarbejde en revisionspåtegning.

Revisors påtegning gør at revisor påtager sig rollen som offentlighedens og herved regnskabsbrugernes tillidsrepræsentant. Dette betyder at offentligheden har tillid til det underskrevne og udarbejdede årsregnskab. Dette er endnu en grund til, at det er vigtigt at revisor udfører sit arbejde med en høj grad af sikkerhed.

Hvis revisor ikke har overholdt de regler og guidelines der er i Danmark, har revisor ikke udført revisionen på en måde, der kan tolkes som værende forsvarlig. Herved kan der opstå et tab for regnskabsbrugerne, hvilket revisor kan blive stillet til ansvar for. Dette kan omfatte erstatningsansvar, strafansvar og disciplinæransvar, hvilket bliver afgjort af erhvervsstyrelsen.

⁴³ ISA 24 afsnit A60

⁴⁴ Revisors opklaring af besvigelser- læren af praksis. Side. 19

⁴⁵ SØIK = Statsadvokaten For Særlig Økonomisk og International Kriminalitet

Revisornævnet behandler klager over statsautoriserede eller registrerede revisorer. Ved udførelsen af opgaver i henhold til revisorlovens §1, stk. 2 og 3, tilsidesætter de pligter, som stillingen medfører.

6.5.1 Erstatningsansvar:

Hvis en revisor har handlet culpøst, hvorved der er lidt tab, kan der kræves erstatning. Det er dog vigtigt at sondre over, hvorvidt revisor har handlet culpøst.

Ved at kigge i revisorloven, kan der ikke direkte ses regler for erstatningsansvaret. Vi er derfor nødt til at anvende erstatningsretlig praksis.

Vi kan ved hjælp af erstatningsretlige praksis vurdere, at der er tale om professionsansvar. Dette udgør en målestok, som afgør hvor meget man med rimelighed kan forlange af fagets udøvere. Revisor skal have udvist forsømmelighed, og dette kan gøre at revisor bliver erstatningsansvarlig.

Hvis revisor skal holdes ansvarlig, bliver det antaget at alle usædvanlige erstatningsbetingelser er opfyldt, hvilket betyder at der skal være et ansvarsgrundlag. Revisor skal således have handlet enten uagtsomt eller forsætligt, for at kunne tilregnes at have forvoldt skade.

Begrebet "god revisorskik" bliver ofte anvendt, for at kunne identificere, hvorvidt revisor har handlet korrekt. Hvis revisor har overholdt reglerne for god revisorskik, vil revisor ikke kunne holdes erstatningsansvarlig.

God revisorskik, og de regler der følger med dette begreb, bruges til at vurdere, hvorvidt revisor har holdt sig inden for fagets rammer for, hvad der forventes udført i forbindelse med revision af en virksomhed. Disse rammer gør det nemmere at vurdere, om revisor er erstatningsansvarlig.

Revisor findes erstatningsansvarlig, hvis en person har lidt et økonomisk tab, og det vurderes at revisor har været skyld i tabet. Det skal derfor vurderes om tabet skyldes fejlbehæftet regnskabsmateriale eller fejl i revisorerklæring/revisionsarbejdet. Hvis det findes, at det er revisors fejl der er skyld i tabet, skal dette erstattes af revisor. Måden erstatningsansvaret vurderes på, giver incitament til hensigtsmæssig adfærd hos revisor, hvorfra det har en afskrækkende effekt på resten af branchen, idet erstatningsansvaret må antages at have en væsentlig betydning for adfærden i branchen.

Revisor kan stilles til ansvar, hvis den skadelidte lægger sag an ved de civile domstole. Parterne skal tilvejebringe grundlaget som retten vil tage stilling til. Erstatninger vil oftest være forsikringsdækket og det betyder, at det forebyggende element bliver mindsket af erstatningsansvaret.

Dem som kan rejse et erstatningskrav over for revisor, er de personer som bliver påvirket af revisors arbejde. Dette kan være en kunde, som har disponeret tillid til revisors arbejde, eller en tredjemand som har disponeret tillid til revisors arbejde. En tredjemand vil ofte være en regnskabsbruger.

Det er vigtigt i en sag, at der bliver skelnet mellem, hvornår revisor er erstatningsansvarlig, og hvornår det er revisionsvirksomheden er ansvarlig. Som udgangspunkt er det den eller de underskrivende revisorer, der er erstatningsansvarlige. Selskabsloven fastlægger dog, at både den valgte revisionsvirksomhed og den revisor som revision er overdraget, er erstatningsansvarlige jf. §361 i SL. Hvis de under udførelse af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalselskabet skade, så er de pligtige til at erstatte denne. Dette ville også gælde, når skaden er tilføjet kapitalejere eller tredjemand.

Hvis mere end én person er erstatningsansvarlig, så skal vi anvende selskabsskattelovens § 363 stk. 2, som specificere at der er vil være solidarisk hæftelse mellem de er hvor der står at i dette tilfælde, ville der være solidarisk hæftelse. Dette betyder at både revisor og revisionsvirksomhed kan være erstatningsansvarlige på samme tid, eller at både ledelsen samt revisionsvirksomheden/ revisoren kan være erstatningsansvarlige samtidig.

Et eksempel på en sag, er Roskilde bank sagen, hvor revisor skulle have afgivet supplerende oplysninger i påtegning, som følge af en formodning om, at ledelsen kunne ifalde ansvar, samt skulle revisor have taget forbehold for misvisende oplysninger i ledelsesberetningen, samt have fremhævet den ekstra ordinære risiko ved de 10 største engagementer.

Revisor skulle derudover også i højere grad, have bemærket svaghederne i kreditstyringen. Dette betyder, at revisor skulle have bemærket de svagheder der var i virksomhedens interne kontrol, og derved have reageret på at den interne revision ikke fungerede tilfredsstillende.

Selvom revisor skulle gøre disse ting, så udtrykker responsum vedr. sagen ikke kritik i tilstrækkelig hård grad, og fællesrapport fra tre synsmænd finder ikke grundlag for at hævde, at regnskaber ikke var retvisende og vurdere dermed, at den blanke påtegning af korrekt. Derved finder retten, at ingen af anklagepunkterne kan følges og konkluderer derved at der ikke er grundlag for at revisor har tilsidesat pligter, og revisor bliver derved frifundet.

Ved ansvarsgrundlag har vi forsætlig og uagtsomt adfærd, hvor forsætlig adfærd er når skadevolder er bevidst om, at det der er blevet gjort, er forkert. Det vil sige at være klar over at de pågældende handlinger har en bestemt følge. Det kan være en forkert påtegning, eller at man vurderer det som mest sandsynligt, at det er forkert.

Uagtsom adfærd er, når skadevolder burde have udvist en anden adfærd. Det betyder om adfærden er sjusket, hensynsløst eller uprofessionel og kan deles op i simpelt uagtsomt og groft uagtsomt,

Hvorvidt der er tale om simpelt/groft uagtsomt eller forsætligt, har ikke betydning for, om der er ansvarsgrundlag og vurderes ikke når der dømmes erstatningsansvar. Det kan dog have betydning forsikringsmæssigt.

Graden af uagtsomhed vurderes ikke så præcist, men der vil blive talt om grovheden ift. ansvarsgrundlaget, og dette kan have betydning for eventuelle ansvarsfordelinger mellem revisor og andre erstatningsansvarlige.

Hvis revisortilsynet vurderer tilsidesættelse af god revisorskik, så vil betingelsen om ansvarsgrundlag være opfyldt.

6.5.2 Egen Skyld

Ved skadelidtes egen skyld, er der tale om situationer, hvor skadelidte selv deltager i hændelsesforløbet. Skadelidte er her selv medvirkende til at skaden indtræffer, og afhængigt af graden af egen skyld, kan erstatningen nedsættes eller bortfalde helt. Dette sker sædvanligvis kun i praksis, hvis der er grundlag for minimum 1/3-nedsættelse.

Man kan vurdere hvorvidt det er egen skyld, hvis den skadelidte burde vide bedre end at disponere i tillid til revisors arbejde, eller hvis den skadelidte selv har handlet i sin rolle, som han eller hun må kunne forventes, dette kan f.eks. være en långiver eller en investor.

Eksempler på egen skyld kunne være

- En skadelidt handler pga. Udkast til regnskab, dette kan være ved erstatning nedsat og tilkendes først den dag, hvor regnskabet offentliggøres med påtegning.
- En investor handler og udviser ikke opmærksomhed omkring en betydelig investeringsrisiko,

Det sidste scenarie kunne være, når en investering bliver lavet på baggrund af et fejlbehæftet prospekt. Der var en sag, hvor revisor blev frifundet med begrundelsen i, at fejl er af mindre betydelig sammenholdt med den åbenlyse investeringsrisiko der ses, ved at selskabet har negativ bogført investeringsrisiko. I sagen kunne der ses at prospektet klart fremlagde at selskabet var i økonomiske problemer.⁴⁶

Hvis en kunde selv anlægger søgsmål, og derved fremstår som skadelidte, vil dette betyde, at egen skyld vurderingen vil omfatte bestyrelsen og den daglige ledelse. Der skal således foretages en vurdering om hvorvidt den øverste ledelse har levet op til deres forpligtigelser, dette forhold er særlig vigtigt for PIE-virksomheder, hvor der er flere regler og reguleringer.

Hvis en kunde, kreditor eller investor vælger at acceptere en risiko, kan det være svært at skelne mellem manglende årsagssammenhæng eller egen skyld. Da det kan være svært at skelne mellem hvornår man accepterer en risiko, og hvornår en investor eller kunde, burde vide at risikoen er for stor, opstår problematikken ofte og kræver en professionel vurdering.

6.5.3 Lovpligtig forsikring

Revisorloven (RL) §3 stk. 1, nr. 6 forklarer, at alle godkendte revisorer skal være forsikret mod økonomiske krav, som kan rejses ved §1 stk. 2/3- opgaver.

I praksis bliver det krævet af FSR, at ansvarsforsikringen dækker alle typer opgaver. Dette inkluderer også rådgivning.

⁴⁶ DOM U 20002.2067 H- Hafnia

Forsikringsbekendtgørelsen stiller krav om garantiforsikring, denne garantiforsikring skal som minimum dække 500.000 kr. pr revisor for hvert enkelt år af garantiperioden.⁴⁷ Der er yderligere krav om ansvarsforsikring, der giver dækning på revisionsvirksomhedsniveau, hvis der er mere end 10 godkendte revisorer, kræves der en minimumsdækning på 20 millioner kr. Hvis det er mellem 6 og 10 revisorer, så er det 2 mio. kr. gange antal revisorer. Hvis det er under 6 revisorer, så er det minimum en dækning på 2 mio. kr. gange antal af revisorer, men hvor en skade max dækkes med 2 mio.⁴⁸

Garantiforsikring gælder uanset adfærd, dette er ofte kun aktuelt, hvis revisor har handlet forsætligt eller groft uagtsomt, såfremt ansvarsforsikring ikke dækker. Ansvarsforsikringen er når revisor har handlet simpelt uagtsomt, og i praksis også når revisor har handlet groft uagtsomt. Ansvarsforsikringen dækker i praksis mere end minimumskravet i de store revisionsvirksomheder. Dette er fordi der er behov og krav fra kunder, samt et behov hos revisor og det internationale revisornetværk, da det giver en risikoafdækning.

6.5.4 Disciplinæransvar

Godkendte revisorer nyder særlig status og har privileger hvilke f.eks. inkluderer eneret til titel, samt monopol på opgaver som erklæringsafgivelser samt årsregnskaber. Det betyder dog til gengæld, at de accepterer at opretholde en høj standard ved at optræde som offentlighedens tillidsrepræsentant. De opretholder en høj standard ved vedligeholdelse af passende normer, samt overvåger om normerne følges. Dette kan f.eks. være kvalitetsstyring og så er der et revisoransvar, i tilfælde af at normerne ikke bliver fulgt.

Der er et behov for disciplinæransvar, da straf- og erstatningsansvar er almindelige ansvarsformer, og disciplinæransvar er noget ekstra, som vi kan dele op i to dele. Faktisk disciplinering og tilsyneladende disciplinering.

Faktisk disciplinering er de sanktioner som gør, at de revisorer som træder ved siden, fremover bliver rettet ind, og derved skaber en læringseffekt. Derudover synliggøre det også en acceptabel adfærd for andre revisorer i professionen, og viser hvordan der vil blive sanktioneret. Som nævnt tidligere skaber dette en afskrækkelseseffekt for andre revisorer.

Tilsyneladende disciplinering er, at offentligheden kan have tillid til at revisoren opretholder høje standarder, og hvis der ikke bliver holdt en høj standard, vil dette skabe brister. Og disse brister fanges af et effektivt disciplinært system, hvilket i Danmark er revisornævnet. Dette skaber en signaleffekt til omverden.

Når en revisor skal stilles til ansvar, kan denne revisor blive indbragt for revisornævnet, som bliver styret af erhvervsstyrelsen. Det er dog ikke alle der kan indbringe en revisor for revisornævnet. De personer som kan indbringe revisor for revisornævnet, er alle de personer, som kan have handlet i tillid til erklæringerne, som revisoren har udskrevet. Dette kan være en kunde eller en person der

⁴⁷ Bekendtgørelse om godkendte revisorerers garantistillelse og ansvarsforsikring - § 4

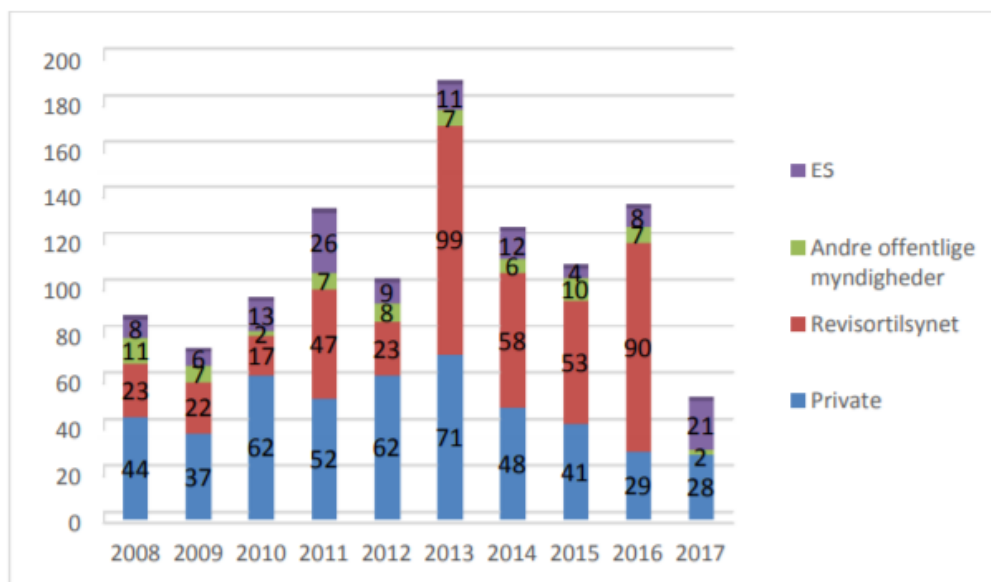
⁴⁸ Bekendtgørelse om godkendte revisorerers garantistillelse og ansvarsforsikring - § 8

har disponeret på baggrund af erklæringen. Det kan også være erhvervsstyrelsen, finanstilsynet, skatteministeriet, anklagemyndigheden og FSR danske revisorer.

Personer der ikke kan indbringe revisorer for revisornævnet, er andre godkendte revisorer, der mener af en anden revisor overtræder god revisorskik. Dette vil altså betyde at professionsetiske grunde ikke er nok til, at der er en retlig interesse. En revisormedarbejder vil ikke være i stand til at klage over en godkendt revisor, som de arbejder sammen med. Det er her at whistleblower ordninger hjælper, da dette giver muligheden for at revisormedarbejderen, anonymt kan meddele erhvervsstyrelsen og FSR om hvis der foregår noget uetisk.

Når vi ser årsberetningen for revisornævnet, kan vi se hvilke grupper der indbringer flest revisorer for revisornævnet. Grafen ser således ud:

Fordelingen af indkomne sager fra RT og ES ift. Øvrige indkomne sager i perioden 2008 – 2017:

49

Vi kan se at det oftest er revisortilsynet og private, som melder revisor til revisornævnet. Dette giver god mening, da revisortilsynet har til opgave at foretage kvalitets tilsyn med revisorer i Danmark. Og private personer er ofte dem som har revisor, som deres tillidsrepræsentant. Så hvis private personer har lidt tab, ved at stole på revisors erklæring, så kan de melde dem til revisornævnet.

⁴⁹ Revisornævnets Årsberetning 2017 - S. 12

6.6 Whistleblowing og revisors ansvar

Ud fra nuværende love og regler er der ikke noget der forpligter revisor til at revidere en whistleblowerordning. Det er dog muligt, at en whistleblowerordning hos en klient, kan påvirke revisionsplanlægningen, og gennemførelsen. Denne ordning kan ses som et supplement til interne kontrolsystemer, og bør altid som følge heraf inddrages revisionsplanlægningen og gennemførelse.

I indberettede sager kan datamaterialet indikere, at der mangler ordinære interne kontroller på visse risikoområder. Det kan være fordi kontrollerne ikke fungerer efter hensigten og det kan også skyldes, at kontrollen har været omgået eller været sat ud af kraft i perioder.

Alt dette kan medføre, at der opstår behov for yderligere revisionshandlinger jf. ISA 240, da det er nødvendigt at afdække disse risici (substansrevision).

Hvis der bliver indikeret uansvarlighed eller viden om at forholdene i virksomheden er dårlige, så kan dette påvirke den iboende risiko, og dermed øger det den samlede revisionsrisiko. I dette tilfælde, vil der blive påkrævet yderligere revisionshandlinger.

6.7 Læren at opdage besvigelser, tekniske muligheder

Hvis en revisor skal være i stand til at opdage besvigelser, er det nødvendigt at være bekendt med de forskellige former for besvigelser, der kan blive begået. Der skal opnås en forståelse for de mekanismer der ligger bag besvigelserne. Både de tekniske og de menneskelige (psykologiske) mekanismer, altså hvordan og hvorfor de begås.

En måde at opnå denne indsigt på, kan være ved at gennemgå en række danske besvigelsessager, for at lære og erfare, hvordan de blev foretaget, og hvordan de blev opdaget. Dette kan både være med og uden revisors assistance. Denne læring kan styrke revisors blik for problemområdet, og derved hjælpe revisoren til en effektiv dosering og fokusering af revisionen og dermed gøre revisor bedre i stand til at afdække sådanne situationer.

6.8 En kriseramt virksomhed:

Finanskrisen havde indflydelse på revisionsbranchen, da mange virksomheder havde det hårdt og var kriseramte, hvilket betød at der blev stillet større krav til revision og rådgivning jf. IAASB 2008 & 2009(International Auditing and Assurance Standards Board).

En kriseramt virksomhed kan medføre, at risikoen for besvigelser vil stige, da dette kan påvirke medarbejdere og ledelse til at manipulere med regnskabet, for at sikre overlevelse.

6.9 Kundeaccept:

Ved kundeacceptfasen er det vigtigt, at revisor sikrer sig mod forekomsten af besvigelser, samt undersøger kundens virksomhed og dens baggrund grundigt. Det kan gøres ved at revisor indhenter information omkring kunden. Der skal yderligere tages kontakt til den tidligere revisor, for at få en uddybet forklaring, på hvorfor tidligere revisor er fratrådt jf. RL §18 stk. 2.

6.10 Problematiske forhold mellem revisor og den daglige ledelse

Ifølge ISA 240, Bilag 3, kan der være problematiske forhold mellem revisor og den daglige ledelse. Disse konflikter vil ofte opstå, når medlemmer af ledelsen har psykopatiske træk, men kan også forekomme når medlemmer af ledelsen ikke har psykopatiske træk, da normale mennesker under stort pres, også kan være tilbøjelige til at foretage besvigelser.

De problematiske forhold kan være således:

- Nægtelse af adgang til registreringer, faciliteter, bestemte ansatte, kunder, leverandører eller andre der kunne søges revisionsbevis hos.
- Utilbørligt tidspres ved løsning af komplekse eller udfordrende opgaver pålagt af den daglige ledelse
- Den daglige ledelse kan klage over udførelsen af revisionen eller dens intimidering af medlemmer af opgaveteamet, særligt kan dette ske ved revisors kritiske vurderinger af revisionsbeviser, eller ved løsning af potentielle uenigheder med den daglige ledelse.
- Usædvanlige forsinkelser i forbindelse med virksomhedens fremskaffelse af efterspurgt information
- Afvisning af adgang til vigtige IT-medarbejder og IT-faciliteter, dette kunne være sikkerhedssystemudviklingspersonalet
- Den daglige ledelses uvilje mod at tillade revisor at mødes alene med den øverste ledelse.

6.11 Regnskabsmæssige skøn

Regnskabsmæssige skøn er vigtige, i forbindelse med revision, får at revisor får udarbejdet et tilstrækkeligt egnet revisionsbevis, da dette skal afgøre, hvorvidt der er tale om regnskabsmanipulation, eller om der er tale om et regnskabsmæssigt skøn foretaget af ledelsen, da dette ville have en effekt, på hvad revisor skal foretage sig.

Hvis vi skal forklare hvordan revisor skal forholde sig til disse situationer, er vi nødt til at forklare hvad regnskabsmæssige skøn er, samt hvad der ligger bag begrebet.

Regnskabsmæssigt skøn er et udtryk for de mest sandsynlige økonomiske forløb, eller de udfald af de fremtidige begivenheder, og disse er baseret på de oplysninger, der er til rådighed frem til tidspunktet, hvor årsrapporten skal godkendes.⁵⁰

Værdiansættelsen af aktiver og forpligtelser samt fastsættelsen af afskrivningsperioder mv., må i visse tilfælde baseres på regnskabsmæssige skøn, hvis mål det er at gøre regnskabet så retvisende som muligt. I denne forbindelse har moderniseringsstyrelsen udtalt at ” Regnskabsmæssige skøn bør som udgangspunkt begrænses til absolut ekstraordinære situationer”.⁵¹

⁵⁰ <https://modst.dk/oekonomi/oeav/regnskabsregler/regnskabspraksis/regnskabsmaessige-skoen/>

⁵¹ <https://modst.dk/oekonomi/oeav/regnskabsregler/regnskabspraksis/regnskabsmaessige-skoen/>

Dette betyder at det er vigtigt at revisor vurderer, hvorvidt der er indikationer, på at ledelsen har udvist bias i forbindelse med deres udarbejdelse af posterne for regnskabsmæssige skøn. Dette skyldes at posterne kan blive brugt til at redigere regnskabet, for at få det til at se bedre ud, end hvad det egentligt er.

Når vi ser på regnskabsmæssige skøn kontra regnskabsmanipulation, så er det vigtigt at vi sonder mellem disse to, når der skal vurderes, hvornår der er tale om regnskabsmanipulation, og hvornår der er tale om regnskabsmæssige skøn. Der er vigtigt at vurdere, hvornår de regnskabsmæssige skøn indeholder væsentlig fejlinformation. For at anvende væsentlig fejlinformation, bør revisor anvende ISA 540, der jf. til væsentlig fejlinformation. Det er vigtigt at revisor vurderer, om der er tale om regnskabsmanipulation, eller om der er sket en fejl, som er blevet vurderet til et skøn. Det er vigtigt, fordi det vil påvirke revisors endelige rapportering, hvis der er tale om regnskabsmanipulation. Så skal revisor gribe sagen helt anderledes an.

Regnskabsmæssige skøn kan være størrelsen af et forventet tab på tilgodehavende eller i forbindelse med opgørelsen af en hensættelse. Det kan være, at virksomheden har givet kredit til en anden virksomhed, men den anden virksomhed har ikke kunne betale, i det regnskabsår som der var blevet budgeteret til, og derved skal det rettes til. Eller det kan være, at firmaet er gået konkurs, og virksomheden forventer ikke få nogen eller alle de penge, som de har som tilgodehavender.

De afskrivninger som der er foretaget i tidligere, kan ikke tilbageføres, dette kunne være f.eks.

- Ændringsåret såfremt ændringen alene påvirker dette eller hvis ændringsåret samt efterfølgende år, hvis dette påvirkes.

Et andet eksempel på en ændring i et regnskabsmæssigt skøn, kan være at der er blevet foretaget en ændring i en hensættelse, men i dette tilfælde skyldes det ikke en økonomisk hændelse, men skyldes derimod at der er kommet mere information, om den begivenhed som tidligere har ført til, at der blev foretaget en hensættelse.⁵²

Når der har været foretaget en ændring i posten med regnskabsmæssige skøn, så skal denne ændring beskrives i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis, eller den kan blive forklaret i noterne til regnskabet, det er vigtigt at grunden til skønnet bliver forklaret tydeligt, og der skal være dokumentation i forhold til hvordan den efterfølgende revision bør foreligge.

Regnskabsmæssige skøn kan give regnskabsmæssige udfordringer, dette kunne være risikoen for at ledelsen har ledelsen ikke har tilsidesat gode nok kontroller, eller som nævnt tidligere at neutraliteten hos ledelsen, da dette kan udgøre en risiko for regnskabsmanipulation, og medtagelse af fremhævelse af forhold i regnskabet, modifikation af konklusion eller udtalelsen om ledelsesberetningen.

⁵² <https://modst.dk/oekonomi/oeav/regnskabsregler/regnskabspraksis/regnskabsmaessige-skoen/>

Når vi kigger på regnskabsmæssige skøn, samt revisionen af disse, så anvender vi ISA 540. I denne ISA, kan vi se at revisor skal udføre risikovurderingshandlinger og de tilhørende aktiviteter, derudover skal der udføres identifikation og vurdering af risiciene for væsentligt fejlinformation, som vi tidligere har nævnt i opgaven.

Hvis revisor finder ud af, at der betydelige risici, så kan revisor foretage substanshandlinger, dette kan være at revisor laver skønsmæssig usikkerhed, eller revisor kan udarbejde kriterier for indregning og måling.

Revisor skal derudover også vurdere rumligheden af de regnskabsmæssige skøn og fastlæggelse af fejlinformationer, samt oplyse vedrørende regnskabsmæssige skøn, ud fra dette kan der være mulige indikationer på at der er manglende neutralitet hos ledelsen, efter alt dette er gået igennem, skal revisor udarbejde skriftlige udtalelser og udarbejde dokumentation.

Revisor skal for de væsentlige regnskabsmæssige skøn udføre en eller flere handlinger, disse handlinger kan være disse:

- Gennemgå efterfølgende begivenheder
- Teste hvordan den daglige ledelse udøves det regnskabsmæssige skøn, og de data som dette skøn er baseret på, herunder om den anvendte målemetode er passende, og om de forudsætninger, som den daglige ledelse har anvendt, er rimelige.
- Teste funktionaliteten af kontrollerne med ledelsens udøvelse af det regnskabsmæssige skøn samt udføre passende substanshandlinger
- Opstille eget punktestimat eller et interval til vurdering af ledelsens skøn.⁵³

6.12 Straffeloven

Det begreb som vi kalder besvigelser, kan ikke findes som i sin rene form i straffeloven, dette skyldes, at begrebet besvigelser, er et ord der bliver brugt i revisionslitteraturen, selvom at begrebet ikke falder ind under straffeloven, så falder dette begreb ind under straffeloven kapitel 28, som er formueforbrydelser, disse omfatter bl.a. underslæb, mandatsvig og bedrageri.

Når besvigelser udføres i praksis, eller bliver omtalt i medierne, vil besvigelserne ofte bliver omtalt, som bedrageri eller kriminalitet indenfor virksomheden, selvom at vi som revisor, bruger udtrykkende manipulation med regnskab eller misbrug af aktiver, dette kunne også ses i IT-Factory sagen, hvor Stein Bacher var indblandet.

⁵³ Revision 2 uge 10 undervisning

6.13 Genan sagen

Sagen om Genan starter helt tilbage i 2002, hvor Bent. A Nielsen sælger dækfirmaet Viborg gruppen til Michelin for 2,2 milliarder kroner, Bent. A Nielsen ville nu koncentrere sig om miljøfirmaet Genan, og det gik godt for Genan i starten, de begyndte at opføre virksomheder i tyske byer som Dorsten, men i 2007 valgte pensionskassen PKA at investere 900 millioner kroner i Genan, og det var planen at denne kapital, skulle vokse betragteligt, ved at genanvende udtjente dæk.

Det var PKA's plan at i 2014 eller 2015 at firmaet enten skulle sælges, eller børsnoteres, dog kom et forsinket regnskab på tværs af planerne, dette regnskab blev forsinket, da en eller flere whistleblowere i det store revisionshus Deloitte, gjorde ledelsen opmærksom på, at der kunne have foregået regnskabsmanipulation med tallene i Genans regnskaber.

Deloitte valgte derved at suspendere den ansvarlige revisor, og valgte at en række af Genans regnskaber måtte korrigeres med tilbagevirkende kraft, det der før var overskud, bliver nu redigeret til underskud, og den egenkapital der var der før, viste sig at være ikke eksisterende. Dette betød at revisoren fra Deloitte blev tiltalt som medvirkende i straffesagen.

I starten af 2018 bliver Bent. A Nielsen tiltalt for bedrageri og mandatsvig af særlig grov beskaffenhed, dette udformer sig fra en sag, hvor Genan i 2005 indgik en aftale med det tyske selskab Ban international GmbH for 420 millioner kroner.

Det kom frem at dette firma, lånte penge af Genan til en rente der lå mellem fem og seks procent, og derved skulle BAN international fra sit hovedsæde i Hamborg investere pengene i forventninger på et afkast der skulle være på 20 procent om året.

Disse 420 millioner er vigtigt for sagen, da i 2013 vil Genan gerne låne 1,23 milliarder kroner af sine bankforbindelser, men for at bankerne vil udgive dette lån til Genan, så skulle Ban international have betalt lånet på 420 millioner tilbage til Genan.

Disse penge blev ikke tilbagebetalt, men revisor underskrev en revisorerklæring på, at BAN international og Genan ikke havde noget udestående, dette er medvirkende til at revisoren er blevet tiltalt for medvirken til bedrageriet, og i stedet for at tilbagebetale pengene, så blev gælden flyttet fra BAN international, til et andet selskab som Bent. A. Nielsen ejede, dog uden at pengene havde fulgt med, dette betød at dette nye firma stod med en gæld på 420 millioner til Genan, men det nye firma havde ingen kapital til at indfri gælden med.

Det vurderes at Pka har tabt for mere end en milliard kroner på Genan sagen, yderligere skulle flere banker have tabt et lignende beløb, da flere banker afgav gæld på samlet 280 millioner kroner i 2016, for at Genan kunne overleve.

Det store revisionshus Deloitte har måtte betale omkring 500 millioner kroner i erstatning til bankerne, på grund af Deloittes påvirkning af sagen,

BAN international skylder således stadig Genan 420 millioner kroner, men disse penge skulle eftersigne være blevet afskrevet, da virksomheden ikke regner med at se pengene igen.⁵⁴

6.14 Folk der er blevet dømt:

Stein Bagger fik 7 års fængsel for sin indflydelse på IT Factory sagen, hvor der blev begået regnskabsmanipulation

Lars Nørholt fik 7 års fængsel for Hesalight-sagen, hvor der blev foretaget bedrageri, dokumentfalsk, mandatsvig og momsvig, og alt dette var af særlig grov karakter.

Klaus Riskær fik 6 års fængsel for bedrageri og mandatsvig.

⁵⁴ <http://nyheder.tv2.dk/krimi/2019-04-04-dansk-daekmilliardaer-faar-seks-aars-faengsel-i-stor-svindelsag>

7. Teknisk del

7.1 Interne kontroller

Det er essentielt for en virksomhed, at virksomheden har velfungerende interne kontroller, og har nedskrevne forretningsgange, ofte skyldes mulighederne for besvigelser, at der er en manglende eller svag interne kontrol af et område.

Derfor er det vigtigt at revisor gør virksomheden opmærksom på, at der bør implementeres effektive interne kontroller, hvor det vil være gavnligt for virksomheden, dette betyder også, at der ikke er grund til at, rådgive virksomheden til at, implementere effektive kontroller, hvor der allerede er kontroller, som fungerer effektivt, da dette betyde, at der bliver brugt unødvendigt likviditet på omkostninger til interne kontroller.⁵⁵

Der bør også være funktionsadskillelse mellem de personer, som der har adgang til virksomhedens likvide midler, dette betyder at de personer som bogfører, ikke også har adgang til kassen, derved kan disse personer ikke tage fra kassen, og samtidig dække over det, da de har adgang til bogføring.

Interne kontroller, kan holde øje med virksomhedens rutine transaktioner, men kan ikke hjælpe med transaktioner som ikke er en del af rutinen, dette betyder at det er vigtigt, at revisor er opmærksom på transaktioner som ikke er en del af rutinen, dette kunne være en transaktion, som er del af et salg af en ejendom, ved regnskabsmanipulation, er transaktionen ofte større end ved andre besvigelser.

Det er også vigtigt med funktionsadskillelse, når der er udskiftning i personale, hvis en person, var den eneste person, der kunne udfylde fakturer, og denne person stopper på arbejdspladsen, så er det vigtigt, at der stadig bliver oprettet funktionsadskillelse, dette er vigtigt når der bliver udskiftet personale, da hvis der er store udskiftninger, kan det hurtigt blive uoverskueligt, hvilke medarbejder, der havde forskellige funktioner.

Hvis revisor fejler i at rådgive virksomheden, angående manglende kontroller, det er før set at revisor er blevet gjort erstatningsansvarlig, da revisoren ikke i revisionsprotokollatet havde beskrevet de kontrolmæssige svagheder, som det begrænsede administrative personale kunne medføre og de foranstaltninger som selskabets ledelse burde iværksætte.⁵⁶

⁵⁵ ISA 265 – Find punkt i ISAEN senere

⁵⁶ Dom UFR 2003.2505H

7.2 Aktiver

7.2.1 Omsætning

Fiktive indtægter eller fabrikeret overskud er besvigelser, som indeholder bogføring af falske salgstransaktioner, der aldrig har fundet sted, hvilket kan være til falske eller allerede eksisterende kunder. Ved eksisterende kunder kan det foregå, således at der ikke foreligger en aftale, men virksomheden derimod opretter en ny aftale, for hvilken de aldrig sender varen, og servicen derfor ikke registreres. Ved at bruge denne metode, vil salget i næste regnskabsperiode være tilsvarende forværret, medmindre virksomheden fortsat skubber besvigelsen foran sig. Skubbes problemet ikke foran virksomheden, må der registreres et mindre salg og realiserer et indtægtstab i den nye regnskabsperiode, hvorved ligheden mellem regnskabet og virkeligheden genskabes.

Den alternative metode anvender de legitime kunder og ændrer eller kunstigt oppuster fakturaer, hvilket giver indtrykket af en højere afsætning.

Normalt set ville en omsætning indregnes når den er realiseret eller realiserbar og optjent, der er flere kriterier for at kunne indregne omsætning, som siger at typiske set, så skal det være ansat for at være realiseret eller realiserbar og tjener, når alle kriterierne er opfyldt:

- Overbevisende bevis for et arrangement eksisterer
- Levering er sket eller tjener er blevet afgivet
- Sælgerens pris til køberet er fast eller bestemmes
- Salget er rimelig forsikret

Korrekte indregnede indtægter er en af de vigtigste og mest komplicerede udfordringer for virksomhederne i dag, indtægtsgodkendelse har altid været et af de øverste regnskabs- og revisionsområder med risiko.

Indtægter kan defineres som en indstrømning af andre forbedringer af aktiver i en virksomhed eller afregninger af sine forpligtelser, dette vil sige fra levering eller produktion af varer til ydelse af tjenesteydelser eller andre aktiviteter, som der kan udgøre en sammenhæng i virksomhedens løbende store eller centrale operationer.

Hvis vi laver et eksempel, kan vi sige at en virksomhed, som vi døber "virksomhed A". Virksomhed A er et offentligt firma, der anvendt fiktive kunder i mere end syv år, for at øge sin økonomiske status. Selskabets ledelse udnyttede flere skuffeselskaber der lavede en række gunstige salg, og disse salgstransaktioner var fiktive og det samme var de kunder der blev oprettet, derved kunne virksomhed A få salget til at vokse. Det blev dog opdaget at disse falske transaktioner omfattede betaling for aktiver, hvor de samme midler blev returneret til moderselskabet som kvitteringer for salg.

For at registrere et ukorrekt køb af anlægsaktiver, foretages en fiktiv post ved debitering af anlægsaktiver og kreditering af kontanter for mængden af det påståede køb, hvilket kan ses i eksemplet nedenfor.

		Reference	Debit	Kredit
15/01- År 1	Alægsaktiver	104	300.000	
	Cash	101		300.000

⁵⁷

Derefter vil en fiktiv salgsangivelse blive foretaget med samme beløb som det falske køb, ved at debitere kundefordringen og kreditere salgskontoen. Denne kontantudstrømning der forestiller en betaling for anlægsaktiverne, returneres som betaling på den tilgodehavendekonto. I praksis ville kontanterne dog aldrig have været i stand til at blive flyttet, hvis besvigeren ikke havde genereret forfalskning af den ekstra dokumentariske støtte.

		Reference	Debit	Kredit
15-01 -År 1	tilgodehavender	120	350.000	
	Salg	400		350.000
15/12- År 1	Cash	101	350.000	
	Tildgodehavende	120		350.000

Resultatet af denne fuldstændige fremstillede rækkefølge af begivenheder er en stigning i både selskabsaktiver samt den årlige omsætning, Debet ville alternativt kunne henføres til en anden eller flere konti, dette kunne lagerbeholdninger eller gældsforpligtelser, hvis besvigelsen blev udført af virksomhed A tæt på årsskiftet, og tilgodehavender kunne være ubestemt uden at tiltrække opmærksomhed, så ville virksomheden kunne efterlade det i regnskabspraksis.

7.2.1.1 Salg med betingelser

Salg med betingelser er en form for fiktiv indtægtsordning, her vil et salg være booket, selv om nogle vilkår ikke er gennemført, og rettigheder samt risici ved ejendomsretten overgår til køberen. Disse transaktioner kvalificerer sig ikke til opdagelse som indtægter, men de kan stadig registeres med henblik på svigagtigt at øge virksomhedens indtægter, disse typer af salg svarer til ordninger som involvere anerkendelse af indtægter i uregelmæssige perioder, da betingelserne for salg kan blive opfyldt i fremtid, hvorved anerkendelse bliver passende.

7.2.1.2 Røde flag vedrørende fiktive indtægter

Ved fiktive indtægter, ser vi selvfølgelig også nogle røde flag, dette kan være ting som revisor skal være opmærksom på, da disse emner kan indikere at der foregår fiktive indtægter i virksomheden:

- Usædvanlig vækst eller usædvanlig profitabilitet sammenlignet med andre virksomheder i branchen
- Manglende sammenhæng mellem resultat og pengestrømme
- Væsentlige transaktioner med relaterede parter
- Usædvanlige eller unødvendigt komplekse transaktioner
- Væsentligt salg til kunder, hvis ejerskab eller substans er ukendt

⁵⁷ Principle of Fraud Examination side 309

- Usædvanlig vækst i enkelte af en virksomheds afdelinger
- Usædvanlig vækst i det salg som bliver bogført af virksomhedens hovedkontor
- Der forekommer uforklarlige fald i debitorernes omsætningshastighed

Hvis der ikke findes overbevisende bevis for en forhandling, så kan dette skyldes at der ikke foreligger en skriftlig eller mundtlig aftale, eller der foreligger en skriftlig ordre, men den er betinget af salg til slutbrugere, dette kunne være fra salg til salg.

Det kan også være der ligger en skriftlig ordre, men et sidebrev ændrer vilkårene på en måde, der derved eliminerer de nødvendige elementer til en aftale.

Hvis leveringen ikke har fundet sted eller tjenester ikke er blevet udleveret, kan dette være på grund af, forsendelsen ikke er blevet foretaget, og kriterierne for indregning af indtægter på transaktionerne der er fastsat, ikke er opfyldt, eller forsendelsen er sket, men ikke til kunden, men i stedet til sælgerens agent, for at kunne installere en enhed.

Service ydelser er blevet udført over en længere periode, og derved kun en del af serviceindtægterne.

7.2.1.3 Manipulation af periodisering

I overensstemmelse med almindeligt anerkendt regnskabspraksis, så skal indtægter og derved tilsvarende udgifter registreres eller matches i samme regnskabsperiode, hvis dette undlades, så krænker det årsregnskabsloven §49 der siger at indtægter skal indregnes i takt med at de indtjenes.

Hvis vi antager at et firma for eksempel registrere salget fandt sted i december måned, men undlader derefter at registrere omkostningerne fuldt ud som omkostninger i forbindelse med disse salg frem til januar i den næste regnskabsperiode, effekten af denne fejl ville være at man overvurdere nettoresultatet af selskabet i den periode, hvor salget blev registreret, samt at der også bliver beskattet for lidt af nettoresultatet i den efterfølgende periode, når udgifterne bliver rapporteret.

Vi vil vise et eksempel på en salgstransaktion hvor omkostninger ved salg, som skal føres til omsætning, ikke bliver periodiseret til samme periode, en journal log bliver ført for at følge betalingen af en vare som ikke er færdiggjort, selvom en kontrakt er blevet skrevet under for den valgte varer, så er varen ikke blev leveret endnu, og den er ikke sat til at blive leveret før januar, for at gøre omsætningen større for det nuværende år, så vil disse følgende transaktioner på ulovligvis foregå:

	Ref	Debit	Kredit
Tilgodehavender	120	17.000	
Salg - projekt c	401		17.000

Til januar er projektet startet og færdiggjort, nedenunder vil vise de korrekte registreringer for omkostninger vedrørende salget:

Dato		Ref	Debit	Kredit
01/31/Y2	Omkostning ved salg	702	13.500	
	Lager	140		13.500
	Salg af produktion og service af projekt C			
01/31/Y2	Omkostning af salg	550	2.000	
	Cash	101		2.000
	Medarbejder betalinger for projekt C			

Hvis alt er blevet registreret korrekt, så ville både omsætning og omkostninger være kalkuleret i samme regnskabsår, dette vil sige i den regnskabsperiode som det skete, i dette tilfælde ville det være januar.

7.2.1.4 For tidlig indregning af indtægter

For tidlig indregning af indtægter kan være manipulation med de generelle indregningskriterier eller channel stuffing og Bill and hold.

De generelle indregningskriterier er at indtægten kan dokumenteres, samt at varen er blevet leveret og indtægten / omkostningerne kan måles pålideligt og det er sandsynligt at betaling finder sted.

Ved entrepriser og salg af tjenesteydelser indregnes indtægter i takt med at arbejdet bliver udført, dette kan gøres ved at virksomheden vælger at overvurdere af stadiet for det udførte arbejde, eller der bliver overvurderet af forholdet mellem omkostninger afholdt til dato og de totale kalkulerede omkostninger.

Det kan også blive udført ved at der foretages en overvurdering af forholdet mellem de to brugte ressourcer til dato, dette kunne f.eks. være arbejdstimer og de totale kalkulerede ressourcer.

7.2.1.5 Kontrakter over lang tid

Kontrakter over lang tid er kontrakter som kan strække sig over lange perioder, disse langsigtede kontrakter medfører særlige problemer for indtægtskendelse, langtidskonstruktionskontrakter bruger salgsmetoden (færdig kontrakt metode) afhængigt af omstændighederne. Salgsmetoden registrer først indtægterne på faktureringstidspunktet, altså når projektet er 100 procent færdigt og leveret, mens byggeomkostninger bliver tilbageholdt på en lagerkonto, indtil projektets afslutning. Produktionsmetoden indregner derimod indtægter og omkostninger som målbare fremskridt på projektet, denne metode er dog særlig sårbar over for manipulation af færdiggørelsesgraden, samt de anslåede omkostninger til at gennemføre et byggeprojektet for at indregne indtægter for tidligt og skjule kontraktoverskridelser.⁵⁸

7.2.1.6 Channel stuffing

Et andet vanskeligt område er channel stuffing, der også bliver kaldt "trade loading".

Channel stuffing forekommer når virksomhederne presser deres distributører til at tage flere produkter end der er behov for, hvorved salget bliver overdimensioneret i regnskabet. Channel

⁵⁸ Principles of Fraud Examination side 314

stuffing praktiseres ved brug af store rabatter og skøre betalingsbetingelser, hvorfor Channel stuffing ofte er særlig attraktivt i brancher med høje brutto margener. Dette kan være på produkter som cigaretter, lægemidler, parfume, sodavand og andre brand varer, og det bliver udført da det kan øge kortsigtet indtjening.

Ulempen er at der bliver stjålet fra næste periodes salg, og dette vil gøre det svære at nå næste periodes salgs mål, og dette ville kunne føre til forstyrrende niveauer af kanalfyldning og derved i sidste ende en ny bekræftelse.

Selvom ordrer modtages i en kanalfyldningsordning, så kan det rejse spørgsmål om tilgodehavender, og der er måske sideløbende aftaler, som giver ret til tilbage sendelse, et stort problem kan være produkter der har en overskridelsesdato, hvis de ikke bliver solgt til tiden så skal der afskrives, dette kan f.eks. være lægemidler, da man ikke vil acceptere lægemidler der har overskredet holdbarheden, og dette kan se skeptisk ud, og revisor skal være opmærksom på at der ikke er foretaget svig.

Alt dette kan give problemer med indregningskriterierne, om hvorvidt alle kriterier bliver overholdt.

7.2.1.7 Bill and hold

Bill and Hold forstås som virksomhedernes forsøg på at øge salget ved at fakturere varer uden disse leveres til kunden. Dette kan gennemføres ved f.eks. at love store rabatter, for tidligt køb, lang kredit, ingen pligt til at modtage varerne, eller mulighed for at annullere ordren på et senere tidspunkt. Formålet er at leve op til markedets forventninger, samt at opnå virksomhedens salgsmål. Når bill and hold bliver udført, så oplever virksomheden meget sjældent at den overholder indregningskriterierne for omsætningen.

7.2.1.8 Matching princippet

Matching princippet er når omkostninger skal indregnes i samme periode, som den indtægt de vedrører, som tidligere nævnt i afsnittet, indregning af omkostninger følger samme kriterier som indregning af indtægter, dette betyder at resultatet i indebærende periode kan forbedres ved at udskyde omkostninger til den efterfølgende periode.

7.2.1.9 Røde flag ved periodisering svindel

- Væsentlig højere vækst eller profitabilitet end andre virksomheder i branchen
- Gentagne negative cash flows
- Manglende sammenhæng mellem driftsresultater og cash flows
- Usædvanlige eller komplekse transaktioner omkring regnskabsafslutningen
- Stigning i debitorernes kreditdage
- Fald i kreditorernes skylddage

7.2.1.10 Udgifter der bliver skjult

Det er muligt at forsøge at skjule udgifter i balance samt i driften, dette kommer an på hvilket formål der er med besvigelsen, hvis virksomheden vælger at skjule en udgift i balancen, så giver

dette et bedre driftsresultat, da denne udgift kan blive aktiveret og derved afskrevet på indkøbet, selvom den skulle have været klassificeret som en omkostning i resultatopgørelsen, dette kunne f.eks. være en vedligeholdelse omkostning, som er blevet lavet ved en maskine der skulle vedligeholdes.

Hvis ledelsen vil forværre resultatet, så kan dette gøres ved at ledelsen drift føre en udgift, og denne udgift skulle have været aktiveret og afskrevet, her kunne dette f.eks. være et aktiv som skulle have aktiveret og afskrevet over flere år, da det har en længere levetid, dette kunne være en stor maskine til en produktionsvirksomhed, da den er med til at skabe indtjening til virksomheden over en længere årrække, men ledelsen vælger at drift føre.

Den foretrukne og måske nemmeste måde at skjule forpligtelser og udgifter, kan være at mislykkes med dem, dette kan være leverandørfakturaer kan blive smidt væk, eller de ligger i skuffer fremfor at blive bogført i konto og gæld systemerne, hvorved de rapporterede indtægter øges med hele fakturaer. I et detailmiljø kan debit notater oprettes til tilbageførsler til leverandører, dette kan angiveligt påberåbe sig tilladte rabatter eller kvoter. Disse varer kan måske ikke registreres korrekt i efterfølgende regnskabsperiode, men det ændrer ikke det svig der er blevet udført i det nuværende årsregnskab.

7.2.1.11 Aktiverede omkostninger

Aktiverede omkostninger er omkostninger der giver en virksomhed en fordel for mere end en regnskabsperiode, her kan fremstillingsudstyr være et eksempel, indtægtsudgifter beregner derimod direkte til generering af løbende indtægter og giver kun fordele for den nuværende regnskabsperiode, et eksempel på udgifter er lønomkostninger, disse omkostninger svarer direkte til aktiver, der faktureres i den nuværende regnskabsperiode.

Kapitalisering af omsætningsbaserede udgifter er en anden måde at øge indtægter og aktiver, dette er fordi de bliver afskrevet over en årrække tidligere end omkostninger der bliver indført straks, udlån bliver aktiveret som aktiver og ikke bliver ikke omkostning ført i indeværende periode, da aktiverne afskrives, vil indtægter i efterfølgende perioder blive undervurderet.

7.2.1.12 Udgifter posterede forkert?

Som nævnt tidligere er kapitalisering af udgifter forkert, så er det også med omkostninger der skal aktiveres, en organisation vil muligvis minimere sin nettoindkomst på grund af skattehensyn, eller øge indtjeningen i fremtidige perioder, udgifter til et emne, der skal afskrives over en periode, hjælper med at opnå netop det, at nettoindtjeningen er lavere og derved er skatten også lavere.

når en virksomhed udfører fiktiv omsætning, vil det betyde at der kommer en forøget omsætning, og dette resulterer i en forøget balance, dette kan være fra tilgodehavender fra salg. Og da det vil være fiktivt, så vil der ikke være nogen likviditet ved de transaktioner, der vil dog være en folk der bruger regnskabet, som vil tro at dette betyder at der kommer en likviditetsstrøm i fremtiden, når alle disse fiktive tilgodehavender bliver indfriet af virksomheden, og derved skal pengene betales tilbage.

7.2.1.13 Røde flag når vi kigger på at skjule forpligtelser og udgifter

Når revisor udfører revision, så er der nogle røde flag, som revisor skal holde øje med, dette kunne være:

- Tilbagevendende negative pengestrømme fra driften eller manglende evne til at generere pengestrømme fra operationer mens rapportering af indtjening og selve indtjeningen vokser
- Aktiver, forpligtelser, indtægter eller omkostninger baseret på betydelige estimater der involverer subjektive vurderinger eller usikkerheder der er vanskelige at bekræfte
- Ikke finansiell ledelse usædvanlig meget deltagelse af valg af regnskabsprincipper eller fastlæggelse af regnskabsmæssige skøn
- Usædvanlig stigning i bruttomarginen.
- Tillæg til salgsafkast, garantibevis som falder i procentdel eller som ikke følger kurven for resten af markedet.
- Usædvanlig reduktion i antallet af gæld fra leverandører
- Reducering af gældsforpligtelser mens konkurrenterne strækker udbetalinger til sælger⁵⁹

7.2.2 Anlægsaktiver

Når revisor skal føre revision handlinger med anlægsaktiver, så er der med fordel flere måder dette kan udføres på, dette kunne være:

- Afstemning/fysisk kontrol
- Vurdering af baggrund for op- eller nedskrivning.
- Indhentning af bekræftelse af tilstedeværelse
- Kontrol af ejerskab⁶⁰

Når vi kigger på afstemning af fysisk kontrol, så er det her, at revisor afstemmer den bogførte saldo med saldoen i anlægskartoteket, revisor bør dog derudover også sikre sig, at disse anlægsaktiver er til stede i virksomheden, og dette kan gøres ved en fysisk kontrol, som f.eks. at gå ud og tælle, om alle varenumre er til stede, hvis det ikke er muligt, da varerne på tidspunktet ikke er til stedet på virksomheden, ville revisor være nødsaget til, at indhente bekræftelse på at varernes tilstedeværelse andetsteds.

Når vi kigger på vurdering af baggrund for op- eller nedskrivning, så kan det være når en virksomhed vælger at foretage opskrivning af deres materiale anlægsaktiver fra kostprisen til dagsprisen, her kan vi jf. ÅRL §41, så ville der være tale om en ændring af regnskabspraksis, og dette betyder at opskrivninger skal indregnes og bindes direkte på egenkapitalen.

Når der bliver nedskrevet på anlægsmaterialer, så skal revisor være opmærksom på §42 i ÅRL, da hvis den regnskabsmæssige værdi er højere end genindvindingsværdien, så skal der nedskrives på anlægsaktiver, alt dette betyder at det er vigtigt at få klarlagt baggrunden for vurdering af enten

⁵⁹ Principles of Fraud Examination side 321

⁶⁰ Grøn bog - side 82

opskrivningen eller nedskrivningen, det er vigtigt at revisor forhold sig kritisk overfor de forskellige grunde som virksomhederne kan have, når de foretager opskrivning eller nedskrivning af deres anlægsaktiver, da hvis der ikke er grund til at foretage ændringer, så kunne det være et forsøg på regnskabsmanipulation, ved at hæve værdien af anlægsaktiverne og derved også egenkapitalen.

Indhentning af bekræftelse på tilstedeværelse er, når det ikke er muligt for revisor at bekræfte tilstedeværelsen af anlægsaktivet fysisk, derved bør revisor få en bekræftelse fra ledelsen, at anlægsaktivet er til stede, dette kunne være en virksomhed, der transportere sine produkter til en køber, og i dette tilfælde kan man forestille sig, at virksomheden bruger nogle kabler, til at holde produkterne fast på køretøjet, som transportere produktet, disse kabler vil ikke fysisk være tilstede i virksomheden, men de vil stadig have en værdi for virksomheden.

Hvis der ikke kan ligges en præcis beskrivelse af, hvor anordninger er på det givet tidspunkt, så bliver det svært for revisor at vurdere, om det egentlige anlægsaktiv er til stede.

Når der skal føres kontrol af virksomhedens ejerskab af anlægsaktiver, vil det være normalt for revisor at indhente indhenter revisionshandling gennem tingbogsudskrift fra en person eller fra bilbogen.

Ikke alle aktiver vil fremgå af denne metode, bliver revisor ofte nødt til at gennemgå referater fra bestyrelses- og direktionmøder, da der skal identificeres større investeringer, samt eventuelle leasings arrangementer, når revisor gør dette, vil revisoren være i stand til at afdække om eventuelt lejede aktiver er opført som virksomhedens egne aktiver.

7.2.3 Varelager

Når vi kigger på regnskabsmanipulation, og vi kigger på varelageret, er der flere muligheder for besvigelser, som revisor skal være klar over:

- Op- eller nedskrivning af varelageret
- Indregning af fiktivt varelager
- Varelager der fiktivt udlejet

Revisor kan foretage fysisk lagerkontrol og revisor bør hvert år foretage lagerkontrol i virksomhederne som har et væsentligt varelager, dette vil betyde at revisor har fået et stærkt revisionsbevis for, at varelageret er fysisk til stede, dette kan stoppe virksomheder fra at indregne et fiktivt varelager i regnskabet, da hvis der bliver foretaget fysisk lagerkontrol, burde et fiktivt varelager blive opdaget, og derfor aldrig ende ud i regnskabet.

Oftest bør revisor foretage lagerkontrollen så tæt på statusdagen, som det er muligt, da dette betyder at sikkerheden for at varelageret værdi optages til i regnskabet stiger, dette kan oftest gøre den sidste dag inden statusdagen eller første efter, således at der ikke har været til- eller afgang såfremt revisor i forbindelse med lagerkontrollen konstaterer, at der kan forekomme mange afvigelser fra lageret til alle lagerlisterne, derved bør revisor udvide kontrollen og foretage flere stikprøver, i værste tilfælde kan revisor bede virksomheden om at lave en ny lageroptælling,

hvis dette ikke bliver gjort, så kan revisor blive nødt til at tage forbehold, for varelageret fysiske tilstedeværelse.

Kostpriskontrol er når revisor foretager kontrol af lagervareernes kostpris, dette bør gøres på årlig basis, for de virksomheder der har et væsentligt varelager, dette vil igen betyde at revisor kan få revisionsbevis, for at varelageret er optaget til den korrekt kostpris, hvis revisor opdager at der er store mangler, eller store indkøb som mangler, og dette er fra nærtstående parter, så ville revisor være nødt til, at være særligt opmærksom, dette kunne vi se i eksemplet med **Nordisk fjer**.

Det kan blive svært for revisor at opdage besvigelser som har med kostpris at gøre, da revisor ikke altid er revisor for alle virksomhederne som kan være involveret, i nogen tilfælde vil alle virksomhederne dog have samme revisor, og i sådan et tilfælde, ville revisor være nødsaget til at følge transaktionerne fra start til slut, gennem alle selskaber transaktionerne kommer igennem, dette skal gøres for at kontrollere at det den samme vare, som kommer til at være på lageret til sidst.

Dette bliver væsentligt svære, hvis revisor ikke er revisor for alle selskaberne, i dette tilfælde vil revisor være nødt til at foretage en normal kostpriskontrol til den faktura der ligger under, i værste tilfælde vil det være muligt for revisor, at foretage en fysisk kontrol af, at den vare, som der fremgår af fakturaen, i dette tilfælde også er den varer, som rent faktisk ligger på lageret. Hvis revisor står i et tilfælde, hvor det kan være svært at se forskelle på varerne, så kan revisor indhente ekspert hjælp fra en tredje part.

Hvis revisor oplever at der er foretaget op- eller nedskrivninger på varelageret, så burde revisor foretage en vurdering af baggrunden for disse op- eller nedskrivninger, hvis revisor ikke gør dette, vil det være en tilsidesættelse af god revisorskik.

Revisor bør efterspørge et stærkere revisionsbevis for ukurans nedskrivninger af varelageret, revisor bør ligeledes foretage en vurdering af hvorvidt, der kan være ukurante varer, som der burde nedskrives, hvis disse varer reelt er mindre værd, end hvad de er vurderet til.

Når revisor foretager revision, skal revisoren i forbindelse med revisionen, gennemgå virksomhedens svind, og hvordan den sammensættes, og derved foretage en vurdering af, hvorvidt svindet i virksomheden skyldes normal forhold, eller om der foregår under usædvanlige forhold, der kan forklares ved besvigelser.

Her kan revisor se på hvilken virksomhedstype der er tale om, hvis det er en virksomhed med varer, som kan have en kort holdbarhed, så kan dette betyde at der vil være større svind, end ved en virksomhed, hvor at virksomhedens varer ikke bliver ubetydelige når datoerne på varerne overskrides. Store svind kan være tegn på besvigelser, dette kan f.eks. være hvis nogen af de ansatte i virksomheden, vælger at stjæle færdigvarer eller råvarer, og derefter sælger dem videre selv.

Hvis en virksomhed udlejer en del af sit varelager til en eller flere tredjemand, så vil det være betydeligt, at revisor får afstemt lejekontrakterne, disse kontrakter ligger til grund for at sikre, at der ikke er fiktive udlejninger, et eksempel kunne være en bilforhandler, og denne bilforhandler

har lånebiler, og disse lånebiler bliver sat til rådighed til kunderne, hvis denne bil så ikke er til stede, når revisor er på lagerkontrol, så skal revisor derved kontrollere, om der foreligger en underskrevet lejekontrakt, da hvis der ikke ligger en lejekontrakt, er der mulighed for at denne bilforhandler, forsøger at hæve værdien af varelageret i virksomheden ved at lave fiktive lånebiler, dette vil hæve værdien af virksomheden, da der vil være flere biler, end hvad der egentligt er.

7.2.4 Igangværende arbejder for fremmed regning

Ved arbejder for fremmed regning, er det også muligt at begå besvigelser, dette kan være ved:

- Indregning af fiktive igangværende arbejder
- Indregning af igangværende arbejder med for høj færdighedsgrad
- Manglende indregning af igangværende arbejder⁶¹

Når revisor skal foretage fysiskhandlinger, som vedrører netop dette emne, så er der forskellige metoder som revisor kan vælge at bruge, dette kan f.eks. være:

- Fysisk kontrol- vurdering af færdiggørelsesgrad
- Gennemgang af byggemødereferater – vurdering af færdiggørelsesgrad
- Kontrol af sagsstyring, herunder omkostningskontrol
- Gennemgang af kontrakter
- Gennemgang af arbejdssedler, fakturering m.v. i efterfølgende periode⁶²

Når revisor foretager revisions af igangværende arbejde, er det betydeligt at revisor foretager en fysisk kontrol af arbejdet, hvis det er muligt, da i denne forbindelse, burde revisor vurdere om færdiggørelsesgraden, så revisor kan være sikker på at værdien er blevet fastsat korrekt.

7.2.5 Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser

Ved tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser, er det muligt for besvigeren at foretage regnskabsmanipulation, dette kan f.eks. gøre således:

- Fiktive debitorer
- Hensættelse til tab på debitorer

Når revisor fører revision af tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser, er der flere handlinger som revisor kan udføre, for at tjekke efter besvigelser ved disse poster.

- Revisor kan udsende salgsmeddelelser med kontoudtog
- Undersøg indbetalinger fra tidligere afskrevne debitorer
- Undersøg den aldersfordelte debitorliste
- Hensættelse til tab og konstaterede tab på debitorer
- Kontrol af indbetalinger i efterfølgende periode
- Aggressiv opfølgning på saldomeddelelser

⁶¹ Grøn bog side 97

⁶² Grøn bog side 97

➤ Vurdering af tidligere betalingsmønstre⁶³

Når revisor udsender saldomeddelelser, bør revisor også medsende et kontoudtog fra virksomhedens bogholderi, dette vil betyde at virksomheden, som modtager saldomeddelelsen kan forholde sig til de åbenstående fakturaer, hvilket kan gøre det nemmere for virksomheden, end blot at få oplyst en saldo.

Revisor skal i forbindelse af sin revision, også være opmærksom på indbetalinger fra tidligere afskrevne debitorer, hvilket kan være vanskeligt for revisoren, hvis der mangler indbetaling fra en tidligere debitorer, da den derved kan være blevet afskrevet. Revisor bør derfor undersøge hvorvidt ledelsen har kendskab til, hvorvidt der forekommer betalinger fra en tidligere afskrevne debitorer. Dette kunne være dividende fra et konkursbo, hvor ledelsen ikke havde forventet at modtage noget. På den måde vil revisor være i stand til at afdække besvigelser, der har været begået af bogholderen, hvor pågældende selv har beholdt penge fra debitors betaling.

7.2.6 Kreditorer

Når vi ser på kreditorer, kan vi også finde muligheder for regnskabsmanipulation her, dette kan være:

- Kreditorer angivet som betalt, selvom de stadig er skyldige
- Kreditorer ikke medtaget
- Udenlandske kreditorer medtaget til forkert kurs

Når revisor skal udføres revisions i forbindelse med revision af kreditorer, så er der flere ting som revisor kan tage med.

- Udsend kreditorsaldobekræftelser med kontoudtog
- Afstem kreditorer til kontoudtog fra kreditorer per statusdagen
- Kontroller betaling i efterfølgende periode
- Kontroller bilag bogført i ny periode med henblik på periodeforskydning
- Kontroller adresser på leverandører med medarbejderkartotek for at finde eventuelt sammenfaldende adresser
- Kontroller om bankkontonummer for overførsel til kreditorkonto stemmer med kreditors kontonummer
- Kontroller valutaomregning
- Kontroller stikprøvevis kreditorkontoudtog for dato for registrering af betaling til virksomhedens bogholderi.

Når revisor udfører revision af kreditorer, vil det være vigtigt at revisor sikre sig fuldstændigheden samt tilstedeværelse af kreditorerne, når revisor foretager revision af kreditorer, bekræftes tilstedeværelsen ved, at der bliver udsendt kreditorsaldobekræftelser til kreditorerne. Hvis man udsender kreditorsaldobekræftelser er det vigtigt, at der også medsendes kontoudtog

⁶³ Grøn bog side 99

fra virksomhedens bogholderisystem, da dette vil betyde at man kan få en bekræftelse fra tredjemand, på at saldoen stemmer, og derved at de seneste transaktioner er forløbet, sådan som virksomheden har registreret dem.

Revisoren kan også med fordel kontrollere betalinger af kreditorer foretaget i efterfølgende periode, dette gøres for at se om der betales kreditorer, som der ikke er med på kreditorlisten, dette kan især være relevant for bogholderiet, hvis der ikke er særskilt kreditormodul, da dette ville være med til at sikre fuldstændigheden af kreditorerne. Denne fuldstændighed kan revisoren også opnå ved at gennemgå bilagene for den efterfølgende periode, for at se, om alle kreditorer er medtaget, eller om der kan være sket en periodeforskydning, hvis en virksomheden har haft en dårligt resultat, kunne denne virksomhed ønske at minimere omkostninger i perioden, og virksomheden kunne derfor vælge ikke at indregne kreditorer, i denne korrekt periode. Derudover kan revisor også udføre stikprøver, for at tjekke om der også er kreditors bankkonto som de skyldige beløb overføres til, her kunne der være tale om en kreditor, som har sendt en faktura, og denne faktura er blevet bogført i virksomheden, men efterfølgende bliver der aftalt med bogholderen at virksomheden skal have en dekort på regning, derved er det ikke hele beløbet, som der efter skal betales. Bogholderen vil derfor ikke bogføre dekorten, men betaler hele den oprindelige faktura, så dekorten overføres til egen konto.

Ved udenlandske kreditorer, møder revisor et nyt problem, her er det vigtigt at revisor kontrollere om der er blevet omregnet til statusdagens kurs, da ellers ville det være muligt at manipulere med kurserne, dette kan være hvis man f.eks. har valgt at indregne en udenlandsk kreditorer, og ved denne valuta har virksomheden valgt at sætte den lavere, selvom kursen har steget markant op til statusdagen, dette vil betyde at der mangler en omkostning i resultatopgørelsen, da denne udenlandske kreditorer er indregnet med et lavere beløb end hvad der er korrekt.

7.2.7 Moms

Moms er en måde er en måde der kan foretages regnskabsmanipulation, og dette kan gøres ved at bruge indgående moms for at dække over besvigelser.

Revisor har dog midler mod dette, ved at udfører revisionshandlinger vedrørende moms, dette kan være:

- Sandsynliggørelse af moms
- Afstemning af momstilsvaret med faktisk indberetning
- It-revisions – udlæsning af poster, hvor modkonto ikke er debitor- eller kreditorbogholderi⁶⁴

Revisor kan udarbejde en sandsynliggørelse af momsen, dette vil også være et led i god revisionsskik, hvis revisor ikke gennemgår og afstemmer momsen, kan det være muligt for virksomheder at gemme besvigelser i moms, som ikke er afstemt korrekt, disse besvigelser kan

⁶⁴ Grøn bog side 108

begås ved at ændre i momstilsvaret, revisor kan derfor foretage stikprøvevis afstemning mellem den udarbejde momssandsynliggørelse og det momstilsvaret, der er blevet indrettet til SKAT, revisor kan derudover også udskrive poster på den indgående moms, hvor modkontoen ikke er kreditorbogholderiet og poster på den afgående moms, her ville modkontoen ikke være debitorbogholderiet, dette vil betyde at revisor, har muligheder for at fange de poster, som der er bogført manuelt momskontiene.

7.2.8 Afskrivninger

Når virksomheden laver afskrivninger, er det muligt for en virksomhed at udføre besvigelser, i form af regnskabsmanipulation, dette kan gøres ved at virksomheden enten afskriver for lidt eller for meget på anlægsaktiver.

Når revisor udfører handlinger, som vedrører afskrivninger, så er der flere revisionshandlingssom revisor kan udføre, dette kan være vurdering af regnskabspraksis og regnskabsmæssige skøn eller vurdering af posterne som indeholder de straks afskrevne varer som er til stede i virksomheden.

Revisor kan udføre revision af afskrivningerne, og i dette tilfælde skal virksomhedens regnskabspraksis vurderes. Her kan være virksomheden havde valgt en grænse for indregning af småanskaffelser der driftsøkonomisk er højere end den skattemæssige grænse på 12.800 kr.⁶⁵. Revisor bør derudover også vurdere, om den afskrivningsmetode virksomheden har valgt, vil være retvisende for virksomheden. Det bør yderligere vurderes om afskrivningen på værdierne, reelt svarer til den værdinedgang, der forventes på de enkelte aktiver over deres levetid. Hvis det regnskabsmæssige skøn bliver ændret af ledelsen, på f.eks. immaterielle og materielle anlægsaktiver, bør revisor vurdere, hvorvidt formålet er at opnå et mere retvisende billede eller om virksomheden forsøger at resultatstyrer.

Virksomheden har en grænse for indregning af småanskaffelser, disse anskaffelser under grænsen, opfører sig ikke i anlægskartoteket og revisor vil ofte ikke kontrollere disse anskaffelsers tilstedeværelse, dette er fordi i disse anskaffelser kan ligge aktiver af privatøkonomisk interesse, disse interesser kunne være pc'er eller printere, revisor bør ved en stikprøve kontrol kunne kontrollere om disse anskaffelser er til stede i virksomheden og vurdere om de antal enheder som virksomheden har skrevet de anskaffet, også er de enheder som er der, eller om nogen er væk til f.eks. privatbrug.

⁶⁵ Grænsen er fra 2015

7.3 Passiver

7.3.1 Varesalg

Ved varesalg, er det muligt for en virksomhed at udføre regnskabsmanipulation, dette kunne være:

- Fiktive indtægter/fakturer
- Indtægtsført gæld
- Omsætning ikke medtaget⁶⁶

Det er muligt for revisor at udføre revisionshandlinger, som der med fordel kan finde besvigelser, i sager med varesalg, disse revisionshandlinger kunne være:

- Udsende saldomeddelelser til debitorer
- Vugge til grav-analyse
- Stikprøvevis kontrol af, at betingelser før rabat er opfyldt
- Kreditnotakontrol
- Substansrevision vedrørende lejekontrakter
- It-revisions, udlæs poster hvor medkonto ikke er debitorbogholderi⁶⁷

Ved hjælp af et kontoudtog fra virksomhedens bogholderi, vil virksomheden være i stand til at sætte den op med revisorens saldomeddelelser, dette vil betyde at virksomheden der modtager saldomeddelelserne, kan forholde sig til de åbenstående fakturaer, dette kan gøre det meget nemmere, i forhold til at foreholde sig til en oplyst saldo.

Revisor kan udføre en vugge til gav analyse, hvilket er en analyse hvor revisor følger et varesalg fra en ordre, via en faktura og en følgeseddel til betaling og debitorpostering.

Denne form for analyse kan være god for revision, når revisor skal revidere forretningsgange og interne kontroller i forbindelse med varesalg, da denne analyse ville kunne hjælpe med at dække revisionsmålet fuldstændighed, i denne forbindelse vil revisor være i stand til at gennemgå varesalgets procesforløb og få klarlagt, hvor i forløbet de interne kontroller udføres, f.eks. om det er i starten af forløbet, eller det først er til sidst, at de interne kontroller tjekker status, samt er det vigtigt at tjekke om de fungere efter hensigten, om de tjekker det vigtige, og at der ikke er kontroller der tjekker det samme (dobbelt kontrol).

Alt dette vil give revisor et bedre billede af besvigelser, samt hvor store risikoen for besvigelser er, dette kunne være en mangel på funktionsadskillelse, der gør at risikoen for besvigelser er for høj, hvilket kunne ske, hvis en person der kunne udstede kreditnota og fakturaer, denne person ville derved have mulighed for at udstede en faktura, derefter modtage penge fra kunden, og til sidst udstede en kreditnota og beholde pengene selv. Dette betyder at revisor bør udvælge fakturaer,

⁶⁶ Side 81 grøn bog

⁶⁷ Side 81 grøn bog

og derefter kontrollere disse fakturaer for korrekt udarbejdelse, dette kunne være personlige oplysninger eller kontonumre på fakturaerne.

Ligeledes bør revisor foretage stikprøver, og disse stikprøver skal undersøges, for om besvigelser for rabat er opfyldt hos de kunder der har modtaget rabat, dette kunne være en besvigelse, hvor en sælger som har modtaget penge, og derefter bogførte en flask rabat for kunderne, og beholde pengene selv, det kunne være at kunden havde betalt 1500 kr, men sælgeren havde bogført salget som hvis kunden havde fået 5% i rabat, og derved beholde de overskydende 75 kr.

Ved normale omstændigheder, vil en kreditnota kun blive udstedet, hvis der er tale om f.eks. returnerede varer eller en fejlliverance, kundebonus eller kort, revisor bør derefter lave stikprøvekontrol på kreditnotater, dette er for at revisor kan sikre sig, at det ikke er muligt at kunne udstede kreditnotater for at kunne forsøge at begå besvigelser. Det mest optimale, ville være vis virksomheden har en intern kontrol, og denne interne kontrol kræver godkendelse på alle kreditnotater fra ledelsen, dette ville betyde at revisoren kan revidere denne kontrol i stedet.

Det er også muligt for revisor at udføre substansrevision på vedrørende lejekontrakter, f.eks. når virksomheden sælger sine varer på normale vilkår og også lejer dem ud på lejekontrakter, her skal revisor være opmærksom på situationer, hvor at sælger solgte varer på normale vilkår, men ændrer det internt til en lejekontrakt, dette vil betyde at sælgeren tager pengene fra salget til privatforbrug, og derefter betale lejen hver måned, revisor kan dog opdage disse former for besvigelser, ved at foretage stikprøver og få indhentet bekræftelser fra debitorerne på lejekontrakterne.

7.4 Delkonklusion

Vi har udarbejdet dette afsnit for at gennemgå de regnskabs tekniske metoder for hvordan regnskabsmanipulation kan udføres, samt gennemgået de udfordringer der kan forekomme for revisor, når revisoren skal udføres revision.

Gennemgangen af regnskabsmanipulation er ikke fuldstændig, og vi anerkender at der findes flere problemer for revisor samt at der findes flere metoder for regnskabsmanipulation, målet med denne del af opgaven, var at give et indblik i, hvilke problemer revisor kan stå ud for, og give en analyse af, hvordan regnskabsmanipulation kan udføres, ud fra forskellige poster i regnskabet.

Ud fra vores arbejde i denne del af opgaven, kan vi konkludere at, denne effekt som regnskabsmanipulation udgør, er oftest kortsigtet, og det vil ofte udføre en forringelse af resultatet året efter, at besvigelsen er blevet udført, dette er fordi at posterne skal tilbageføres i den efterfølgende periode.

Dette starter en ond cirkel, hvorved at ledelsen kan blive fristet til at udføre yderligere regnskabsmanipulation, for at dække over at resultatet i år 2, er blevet forringet, vi vurderer derfor, at selvom at regnskabsmanipulation ofte bliver udført, ud fra en kortsigtet plan, så bliver regnskabsmanipulation ofte udført over flere år.

8. Ledelsens ansvar

Efter de tidligere analyser, hvor vi har gennemgået den tekniske del af regnskabsmanipulation, og hvad der er revisors ansvar, samt hvad der indgår i god revisionsskik. Vil vi derved i dette afsnit komme ind på hvad ledelsens ansvar er, samt hvilke remedier virksomheden har til at forhindre besvigelser med fokus på regnskabsmanipulation. Vi vil anvende de informationer, vi har opnået igennem de tidligere analyser i opgaven, for at få et bedre indblik i, hvad der kan hjælpe virksomheden mod besvigelser, og derved forhindre eller opdage besvigelser som regnskabsmanipulation.

I årsregnskabsloven §8, kan vi se det er ledelsen der er ansvarlig for at aflægge årsregnskab, dette betyder derved at det er ledelsen der har ansvaret for, at der er blevet etableret et godt kontrolmiljø. Dette kontrolmiljø har til opgave at forebygge og opdage besvigelser i virksomhedens kæder af transaktioner. Revisor har til ansvar at assistere virksomheden med, at sikre at årsregnskabet giver et retvisende billede, af de aktiver og passiver som virksomheden besidder, samt virksomhedens finansielle stilling. Dette betyder at revisors ansvar, samt ledelsens ansvar er meget sammenhængende, da ledelsen opbygger det kontrolmiljø, som revisoren skal skabe kendskab til, samt få en forståelse for virksomheden.

Regnskabsmanipulation bliver oftest udført af medlemmer i ledelsen, hvilket betyder at det kan være svært at opdage eller forhindre. Da bestyrelsen er et levende organ, vil de ikke altid have fuldt kendskab til den daglige drift, hvorved de ikke altid ved hvad der foregår. Bestyrelsen ved derved ikke nødvendigvis, hvilke kontroller den daglige ledelse har implementeret i kontrolmiljøet, eller hvorvidt der er tale om et godt kontrolmiljø. Dette fratager dog ikke bestyrelsen ansvaret for regnskabet, idet de er en del af den øverste ledelse og derved bærer ansvaret for at regnskabet udarbejdes i overensstemmelse med årsregnskabsloven jf. ÅRL §8.

Hvis vi antager, at ledelsen ønsker at forebygge besvigelser i form af regnskabsmanipulation, vil det være muligt for virksomheden at etablere flere interne samt eksterne kontroller.

8.1 Ekstern kontrol

Virksomheder er underlagt love, krav og regler der sikrer, at virksomhederne har de nødvendige ressourcer og værktøjer, til at skabe sikre og fornuftige forretningsgange.

Disse eksterne kontroller er ofte meget brede, og der er mulighed for at de bliver reguleret fra lovgivers side.

Danske virksomheder er underlagt erhvervsstyrelsen, og erhvervsstyrelsens primære mål er at foretage erhvervsreguleringer, samt sørge for virksomhedsregistrering. Dette betyder at de danske virksomheder er underlagt de regler som erhvervsstyrelsen fastsætter, dette kan være krav som indsendelse af årsrapport. Vi kan yderligere se i ÅRL §137, stk. 4, at erhvervsstyrelsen kan fastsætte regler, der er nødvendige for anvendelsen her i landet.

Hvis en virksomhed bryder de regler som er fastsat af erhvervsstyrelsen, betyder det at erhvervsstyrelsen kan straffe ledelsen samt bestyrelsen, dette kan variere fra bøder til fængselsstraf, dette afhænger af karakteren af forbrydelsen.

En anden ekstern kontrol som danske virksomheder er underlagt, er selskabsloven, dette er en lov som bliver reguleret, og indeholder de overordnet krav til danske kapital virksomheder, dette kan være regler eller minimumskrav, derudover tilbyder selskabsloven også en række regler og krav i forbindelse med kapitaltilføjelser og selskabsopløsninger.

Når vi ser på årsregnskabsloven, og vi anvender §1, kan vi se at alle danske kapitalselskaber som hovedregel har pligt til at aflægge et årsregnskab, og dette årsregnskabs skal være i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav, dette betyder at virksomhederne er under denne eksterne kontrol, og virksomhederne er krævet at leve op til de krav som der er i årsregnskabsloven, dette er både i forbindelse med udarbejdelse og offentliggørelse af regnskabet.

Hvis ledelsen offentliggøre et årsregnskab, der ikke overholder de krav i årsregnskabsloven, så er det muligt at straffe ledelsen med bøder eller fængselsstraf.

Når vi ser på §135 i årsregnskabsloven, kan vi se reglerne for regnskabsklasserne B, C og D, her kan vi se reglerne for hvornår en virksomhed tilhører den enkelte regnskabsklasse, samt hvad der skal til når en virksomhed, flytter op eller rykker ned i listen af regnskabsklasserne.

Når disse årsregnskaber skal udføres, er det oftest med hjælp fra ekstern revisor, hvilket også kan tolkes som en ekstern kontrol, den eksterne revisor der udfører arbejdet, er også underlagt særlige regler og guidelines, som nævnt tidligere i opgaven, så er den eksterne revisor ansvarlig for at leve op til god revisorskik, og derved også vejlede så årsregnskabet, giver et retvisende billede af virksomheden.

8.2 Intern kontrol

Interne kontroller er de kontroller som virksomheden selv kan implementere for at minimere og forhindre forekomster af besvigelser.

Definition af en intern kontrol er at det er en proces der udformes, implementeres og vedligeholdes af den øverste ledelse, den daglige ledelse og andet personale for at give høj grad af sikkerhed for, at virksomheden når sine mål med hensyn til:

- Pålidelighed i regnskabsaflæggelsen
- Effektivitet og økonomisk hensigtsmæssighed i driften og overholdelse af gældende lov og evig regulering.

Udtrykket kontroller referer til ethvert aspekt af et eller flere af elementerne af intern kontrol i ISA 315.

En intern kontrol relaterer til et mål indenfor driftsforhold, regnskabsaflæggelse og overholdelse af regler samt lovgivninger, dette kan f.eks. være overvågning, risikovurdering og kontrolmiljø. Når vi ser på intern kontrol, kan vi anvende §115 fra selskabsloven, som vi nævnte tidligere, er det bestyrelsen der har ansvaret for at varetage den overordnede og strategiske ledelse og derved sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed.

Når vi ser på kontrolmiljøet i en virksomhed, er der mange ting der kan påvirke miljøet, en af disse ting kunne være en uafhængig bestyrelse, der aktivt varetager deres tilsynsrolle. f.eks. afhænger kontrolmiljøet i en ejerledet virksomhed (ELV) meget af ejerens adfærd.

En stor børsnoteret virksomhed, kan typisk have et adfærdskodeks, dette adfærdskodeks er sat indenfor formelle rammer, dette kan især være vigtigt for kontrolmiljøet, hvis dette kodeks kommunikerer ordentligt, og medarbejder håndhæver det.

I så store virksomheder, er den ønskede adfærd ofte udskreven, og den bliver kommunikeret ned gennem virksomheden, ofte digitalt eller gennem regelsæt, hvor i mod ved mindre virksomheder, kan det ofte være gennem en mundtlig tilgang.

Revisor har også ansvar over for kontrolmiljøet og der er gennem ISA 315 blevet skabt guidelines for revisors identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation. Vi kan her se, at revisor skal skabe en forståelse for kontrolmiljøet, hvilket kan være ske ved at foretage en vurdering af den daglige ledelse, og hvorvidt denne har udviklet og vedligeholdt en kultur af hæderlighed og etisk adfærd. Herved skal kontrolmiljøets styrke, og hvorvidt der er et passende grundlag for de øvrige interne kontrolkomponenter, også vurderes.

Ved kontrolaktiviteter er der flere typer af kontroller, disse er:

- Funktionsadskillelse
- Fysiske kontroller
- Præstationskontrol
- Godkendelse

Det er vigtigt at virksomheden, anvender kontrollerne fornuftigt i virksomheden.

Virksomheden selv kan føre test af egne kontroller, dette kan være store virksomheder der har intern revision, hvorved intern revision kontroller funktionerne af kontroller i virksomheden, eller det kan være når bestyrelsen og den daglige ledelse overvåger om alle kontroller følges af medarbejdere.

Når revisor har udført test af kontroller, og der skal rapporteres til den daglige ledelse, her skal der kommunikeres mangler, hvilket kan ses i ISA 265, og når der skal rapporteres til bestyrelsen, så er det betydelige mangler der skal kommunikeres skriftligt til den øverste ledelse jf. ISA 265.9

I ISA 265 kan vi finde eksempler på betydningen af betydelige mangler, dette kan være:

- Svagheder i kontrolmiljøet
- Kontrolmangler ift. Betydelige risici
- Kontrolmangler der førte til væsentlig fejlinformation
- Kontrol mangler ift. Regnskabsafslutningsprocessen.

8.3 Kontrol typer

Der er forskellige måder at opdele kontroller på, for at nævne et par eksempler:

Nøgle kontrol: dette er en kontrol som er meget vigtig for kontrolmiljøet, da hvis denne kontrol svigter, så vil det betyde at kontrolmiljøet ikke længere er velfungerende.

Forebyggende kontrol: dette ville være en kontrol som forebygger fejl, dette kan være en IT-kontrol, der sikrer at man ikke kan kaste forkert ind, det kan være, at det ikke er muligt at skrive negative tal, eller at tal ikke bliver alt for store.

Opdagende kontrol: en opdagende kontrol kunne være en afstemning, dette er en kontrol som opdager fejl, og derefter oplyser disse fejl til de korrekte personer i virksomheden.

Hvis en kontrol ikke er nødvendig, så vil det ikke være dårlig revisorskik for en revisor at foreslå virksomheden, at denne kontrol bliver fjernet, revisor skal tage højde for, at virksomheden ikke har uendelige likvider, eller at software kan blive forældet, derudover kan der også være kontroller, som overlapper, og derved kontroller det samme, dette er ofte ikke nødvendigt.

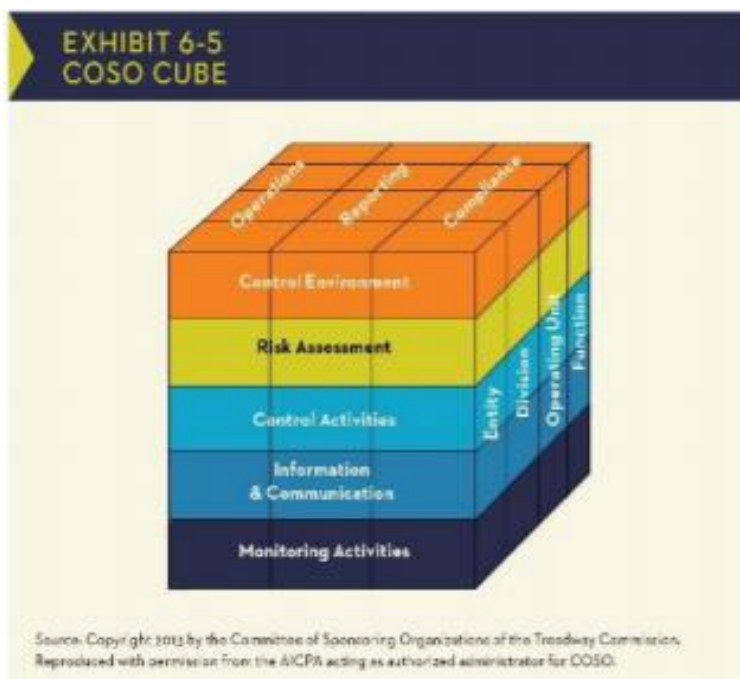
8.4 COSO-framework

COSO er en forkortelse for Committee of sponsoring organization, COSO er et værktøj, som omhandler en virksomheds interne kontrolsystem, oftest bliver dette framework anvendt i forbindelse med at udforme og etablere interne kontroller.

COSO udgav i 1992 "Internal Control – Integrated Framework" som siden er blevet det mest udbredte framework for arbejdet med intern kontrol. Selvom der er sket meget indenfor teknologi og forretninger, så har COSO frameworket ikke ændret sig meget siden 1992, og disse ændringer vedrører mest justeringer af den indbyrdes placering af de interne kontrolmål.

De ændringer som COSO forslår, har til formål at gøre det lettere for virksomheder at designe og vurdere deres interne kontroller, og også indsamle pålidelige oplysninger, som derved kan danne baggrund for beslutningsprocessen og derved medvirke til, at virksomheden når de mål som den har sat.

COSO har vurderet, at de virksomheder som i øjeblikket har effektive interne kontrolsystemer, ikke vil opleve de store ændringer, som følge af foreslåede ændringer.⁶⁸

Hvert af de fem komponenter som kan ses i figuren over, indeholder hver kontroller som er indledt i virksomhedens drift, alle disse fem komponenter vedrører virksomhedens enheder samt aktiviteter.

Kontrolmiljøet:

Kontrolmiljøet er en organisations sammenkædet område som definer organisation, samt det som har en indflydelse på hvordan individuelle mennesker, opfatter kontrolmiljøet, denne fundamentale komponent a interne kontrol, opretter det miljø hvor resten af komponenterne i det interne kontrolmiljø eksisterer.

Coso indikerer at kontrolmiljøet er et antal af standarder, processer og strukturer som giver en basis for at udbrede internkontrol igennem organisationen.

Bestyrelsen og den øverste ledelse er dem som skaber kontrolmiljøet, og bestemmer niveauet af kontroller, de er også dem som vurderer hvor nødvendige kontroller er, dette gør de ud fra risiko analyse, samt hvilke forventninger bestyrelsen har.

Ifølge COSO omfatter kontrolmiljøet også etiske og integritets værdier, disse parametre gør det muligt for bestyrelsen at opretholde de love og reguleringer, som virksomheden er underlagt.⁶⁹

8.5 Risikovurdering:

Alle virksomheder møder risikoer, dette bliver vurderet som trusler der gør at organisation ikke når de mål som der er blevet sat, alle risikoer både interne og eksterne skal vurderes og håndteres. Ifølge COSO så vil alle enheder på et tidspunkt opleve risiko, og dette variere mellem eksterne og interne trusler.

Risiko vurdering vil indeholde en dynamisk og iterativ proces for at identificere og vurdere risikoerne for at virksomhedens mål ikke bliver nået.

At sætte klare og effektive mål er vigtigt for at kunne danne en effektiv risikovurdering, for at der skal være en trussel som danner en risiko, skal der være et mål, og dette mål kommer fra en strategi, som organisationen har valgt, for at kunne vurdere risikoen, er det vigtigt at kunne vurdere de fire elementer, som er en del af risiko vurderingen, som er begivenheds identifikation, risiko vurdering, risiko reaktion og objektiv indstilling,⁷⁰

8.6 Kontrol handlinger:

Dette er de handlinger som ledelsen foretager sig, for at reducere risici, dette kan være at indføre kontroller der reducere risici for besvigelser, eller det kan være for at reducere chancen for spild.

Ledelsen planlægger, organiserer og udfører de handlinger som skal hjælpe med at skabe sikkerhed, og reducere risikoen, det ville øge sandsynligheden, for at organisation når de mål, som der er blevet fastsat.

⁶⁹ Internal auditing, assurance & advisory services side 6-10

⁷⁰ Internal auditing, assurance & advisory s 6-11

Alle organisationer har deres egne enheder, og deres egne mål, dette er fordi at organisationer er sammensat af forskellige individer, dette kan reflekteres til det som blev nævnt tidligere i opgaven, med at revisor bliver nødt til at danne sig et billede af virksomheden, for at kunne forstå virksomhedens mål, og de krav virksomheden har til dens kontroller.

8.7 Information og kommunikation:

Information er høj kvalitet, skal blive kommunikeret på en ordentlig måde, det er derfor at COSO har valgt at kombinere information og kommunikation, relevant, nøjagtig og tidlig information skal være til rådighed for de individuelle i organisation, det gælder på alle niveauer i organisation, som skal bruge denne information, for at kunne få organisation til at fungere efter planen, den kommunikation skal være tydelig og skarp, og så skal den være relevant for de mål som virksomheden har sat.

Det er især vigtigt at organisationen er sikker på at informationen holder sig relevant for hvad det er organisation ønsker, dette betyder at hvis virksomheden ønsker en forandring, så er det vigtigt at denne information omhandler denne forandring, og indeholder de informationer som er relevante til denne forandring.

Virksomhedens kultur kommer til at have en stor indflydelse på hvordan der bliver kommunikeret i virksomheden, ofte vil virksomheden have etableret in kultur der indebærer integritet og gennemsigtighed, da dette gør det nemmere for virksomheden at kommunikere vigtig information.⁷¹

8.8 Overvågning aktiviteter:

Hvis interne kontroller skal være pålidelige, er det vigtigt at ledelsen overvåger disse kontroller, COSO forklarer, at det at holde øje med kontrollerne, kan være ved at lave løbende evalueringer, som bliver bygget ind i organisationsprocesserne, dette skal selvfølgelig gøres på forskellige niveauer i organisationen.

Hvor ofte og hvor gennemgående overvågning skal være, bliver vurderet ud efter en risiko vurdering, hvor organisation vurderer hvor stor risiko, der er for at kontrollen slår fejl, eller de vurderer hvor meget skade, den enkelte kontrol kan påføre organisationen.

Jo stærkere og informationsrigt de rapporter der bliver indleveret til ledelsen er, jo mere tillid har ledelsen til de overvågninger og evalueringer af kontroller der foregår, hvilket forsikrer gode konstante forretningsgange.

Eksempler på overvågnings aktiviteter kan være separate uafhængige evalueringer, som kan være intern revision aktiviteter, eller uafhængige kvalitetssikring aktiviteter.

⁷¹ Internal auditing, Assurance & advisory services side 6-13

Et andet eksempel kunne være separate evalueringer som ikke er uafhængige, dette kunne være selvstyring af ledelsen, eller ledelsen der udarbejder compliance aktiviteter.⁷²

8.9 Revisionskomiteen

I 2008 om sommeren, blev der etableret et krav om at revisionskomiteer indføres i Danmark med virkning for generalforsamlinger afholdt efter den 31. december 2008, disse krav om etablering af revisionskomiteer omfattede virksomheder der indholdte værdipapir optaget til handel på et reguleret marked i EU-lande, det var dog også muligt for andre virksomheder at etablere en revisionskomite hvis de ønskede det.

De seneste ændringer af EU-retslige regler om revision i medfør af direktiv 2014/56/EU, som skal være implementeret i dansk lovgivning senest den 16. juni 2016, betyder at revisionsudvalgene på en række områder får en større rolle end hidtil.⁷³

Revisionskomiteen er også kendt som et revisionsudvalg, og et revisionsudvalg skal være etableret i alle PIE-virksomheder, og dette revisionsudvalg har til formål at overvåge regnskabsaflæggelsesproceduren samt den eksterne revisors arbejde, revisionsudvalget har også til formål at overvåge, om de interne kontroller samt de risikoringssystemer der er til stede, fungerer effektivt.

Reglerne om revisionsudvalg blev ændret ved ændringerne af revisorloven i juni 2016, denne ændring betød at reglerne om revisionsudvalg fremover gjaldt for virksomheder, der var defineret som virksomheder af interesse for offentligheden efter revisorlovens § 1 a, stk. 1. ved denne lovændring blev hjemlen til at fastsætte regler om revisionsudvalg i virksomheder, der er under tilsyn af finanstillstyret ophævet.

Revisionsudvalget er derved et udvalg til bestyrelsen, og består ofte af 3 eller 4 medlemmer, og et af disse medlemmer bliver valgt som formand, når et revisionsudvalg sammensættes lægges der vægt på, at mindst et medlem er uafhængigt af virksomheden, og dette medlem også har kvalifikationer inden for regnskabsvæsen eller revision.

Der kan dog også være andre kvaliteter, der ville kunne være brugbare, dette kunne være en passende baggrund og et passende omdømme, der skal udvises en høj grad af integritet, de skal have en forretningsmæssig indsigt og evne til at forstå virksomhedens udfordringer og aktiviteter, der skal også være en engagement og tid til at bidrage aktivt.

Bestyrelsen har til opgave at udpege revisionsudvalgets medlemmer og formand.

Revisionsudvalget holder herefter deres egne møder uafhængigt af bestyrelsen, hvorfor bestyrelsen ikke har ret til at deltage i møderne. Hvis revisionsudvalget ønsker det, er det dog muligt at invitere øvrige parter så som ekstern revisor eller ledelsen.

⁷² Internal auditing, Assurance & advisory services side 6-14

⁷³ https://www.fsr.dk/Faglige_informationer/Om_revisor/Internationalt/FEE/revisionsudvalgets%20rolle%20og%20ansvar

8.10 Whistleblower ordning

En whistleblower ordning, er en ordning hvor medarbejderen i en virksomhed, kan anmelde ting der foregår i virksomheden, dette kan være en medarbejder, der har opdaget at ledelsen, foretager besvigelser eller andet, og derved rapportere det anonymt til bestyrelsen.

Whistleblower ordningens primære formål, er nemlig at lave en kanal til rapportering af forseelser og brud i forhold til virksomhedens retningslinjer, denne kanal skal selvfølgelig være anonym.

Denne whistleblower ordning kan være sat op omkring en tredje part, dette kunne være en advokat eller et call center, eller i store virksomheder som har intern revision, kunne dette være at den interne revision tager sig af whistleblowerordningen.

Når virksomheden etablerer en whistleblower ordning, er det vigtigt at virksomheden også får indført sikre retningslinjer, til hvordan beskederne der bliver lagt ind, bliver behandlet, og om den måde beskeden bliver behandlet på, også passer overens med virksomhedens principper og retningslinjer.

Anonymiteten er vigtig, for at medarbejderen, kan rapportere om besvigelser som medlemmerne eller leder udfører, uden at frygte at nogen skal sladre til ledelsen om, hvem der rapportere det, og derved frygte en fyring eller andet.

En whistleblower ordning kan fungere som en intern kontrol, da det giver muligheden for at rapportere om besvigelser, som bestyrelsen eller revisor, måske ikke selv havde opdaget, dette gør at ledelsen eller andre, tænker over at begå besvigelser, da alle medlemmer af virksomheden, kan fungere som en overvågende kontrol, det er dog vigtigt som nævnt tidligere, at virksomheden håndtere de henvendelser der kommer ind, ellers kan en whistleblower ordning ikke fungere som en intern kontrol.

8.11 Delkonklusion

Ud fra den overstående del med ledelsens ansvar, kan vi konkludere at det er ledelsen, der sider med ansvaret, det er ledelsen der skal sikre et godt kontrolmiljø, og skal garantere en pålidelig og troværdig regnskabsaflæggelsesproces.

Vi kan også ud fra overstående konkludere at virksomheden, har muligheder for at etablere kontroller, der kan hjælpe med besvigelser, det er også muligt for virksomheden, at udføre kontroller der kan hjælpe revisor, samt gøre det mere effektivt for revisor, at udføre revision for virksomheden.

I forbindelse med at virksomheden bliver større, jo flere kontroller bliver nødvendigt, især hvis virksomheden vokser i forbindelse med samfundets interesse, da kravene for virksomhederne bliver større, hvis samfundet har interesse, dette kan gøres ved at investere yderligere kapital i et kontrol miljø, som vi vurderer er den bedste måde, til at opdage eller forebygge besvigelser, vi vurderer selvfølgelig at virksomheden skal foretage en analyse af situationen, og vurdere nødvendigheden, og hvorvidt virksomheden har de fornødne ressourcer, der skal til for at etablere et bedre eller udvidet kontrolmiljø.

9. Forandringstiltag

9.1 Genan sagen

Revisor assisterede Bent A. Nielsen med at udføre regnskabsmanipulation, dette bliver forklaret tidligere i opgaven, at revisoren underskrev påtegning, hvorved revisor forklarede at der ikke var noget mellemværende mellem Genan og Ban International, dette betød at revisor havde manipuleret med ordnende, og er derved i byretten blev dømt som medskyldig til regnskabsmanipulationen, problemet er dog, at revisor skal være offentlighedens tillidsrepræsentant, hvis offentligheden ikke kan stole på det som revisor skriver, så kan revisor ikke fungere som offentlighedens tillidsrepræsentant, som tidligere set i opgaven bliver dette udført i 2007, og det er først i 2014 at Deloitte bliver gjort opmærksom på, at der er blevet udført arbejder der strider mod god revisorskik, og revisoren bliver derved fyret, men dette betyder at det tog 7 år, før at det blev opdaget, at revisoren fra Deloitte havde opført sig uetisk, det blev fundet ud af, ved whistleblowing igennem Deloitte.

Deloitte er en af de 4 store revisionshuse i Danmark, også kendt som "the big four", dette gør også at de er et af de mest kendte, man kan derfor også argumentere, at det er af de revisionshuse, hvor folk har mest tillid til, samt når de er et af de største, kan man forvente at de har god kontrol, og at kvalitetsstyringen er helt i top indenfor virksomheden, Deloitte forklarer at deres virksomhed er ejet, ledet og drevet af partnere og partnere i Deloitte udgør både det øverste ledelseslag og en væsentlig del af produktionsprocessen.

Dette må betyde at revisoren Bjarne Nielsen, har været en del af det øverste ledelseslag, og har kunne udføre uetisk revision, uden at blive opdaget, da det blev opdaget for fem år siden, kan det svært at vurdere hvad Deloitte gjorde forkert, samt vurdere om deres kvalitetsstyring var mangelfuld, det er dog en mulighed at Deloitte ikke var gode nok, til at opfordre deres medlemmer til at anvende whistleblowing, hvis en medarbejder har vist tidligere end det blev rapporteret, men ikke har været godt nok informeret, til at vide hvad det indebærer at være whistleblower, så er dette noget som Deloitte kunne have gjort bedre.

Hvis vi kigger på Deloitte's årsrapport for gennemsigtighed, kan vi se deres beskrivelse af deres kvalitetsstyring samt deres kvalitetskontrol, her forklare de hvordan Deloitte prøver at holde en høj grad af kvalitetsstyring og hvordan Deloitte prøver at sikre en vedvarende høj tillid til de erklæringer og rådgivninger, som leveres til deres kunder.

He forklarer Deloitte at de afdækker deres partneres økonomiske interesser, dette vil sige at Deloitte tjekker både partnere samt dem som står partnerne nært, hvorvidt de har økonomiske interesse, i en virksomhed de reviderer, dette betyder at Deloitte forlanger alle partnere og managere, og dem som står de personer nært, skal indberette deres investeringer i værdipapirer, som bliver handlet på et offentligt marked, disse bliver leveret til overvågningssystemet "Global independence Monitoring System", og dette system holder øje med, at disse investeringer der bliver indleveret, konstant er i overensstemmelse med de investeringers regler som Deloitte har, Deloitte forklarer også at som en af deres interne kontroller, så bliver alle partnere og

nærtstående udtaget til en periodisk og obligatorisk kontrol af, at de efterlever reglerne om deres økonomiske interesser, hvor at alle managerne udtages til stikprøve på en uafhængighedskontrol, dette betyder at Deloitte har mere fokus på partnerne i deres virksomhed, for at opretholde en høj kvalitetsstyring.⁷⁴

Tidligere opgaven beskrev vi hvordan revisoren fra Deloitte, Bjarne Nielsen, var involveret i Genan sagen. Vi oplyste tidligere i opgaven, at Bjarne Nielsen var den ansvarlige revisor for de regnskaber, som Genan aflagde fra 2003-2014.⁷⁵ I 2007 valgte Bjarne Nielsen at skrive under på en erklæring, der gav udtryk for at Genan og BAN International ikke længere havde et mellemværende på 420 millioner. Bjarne Nielsen forklarede i retten, at det han skrev under på, var det der var korrekt, da Genan og BAN International ikke længere havde noget udestående, idet Bent A. Nielsen havde flyttet de 420 millioner, over til en anden virksomhed. Retten godtog dog ikke Bjarne Nielsens udsagn, og dømte ham som medskyldig i sagen.

Vi vurderer at Bjarne Nielsen har handlet imod hvad der vurderes som værende god revisorskik, hvilket vi kan se defineret i revisorlovens §16. Her forklares at revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant, og at revisor skal udføre opgaver i overensstemmelse med god revisorskik. God revisorskik defineres ved, at revisor skal udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader, hvorved der skal udvises professionel skepsis, integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence samt fornøden omhu ved udførelsen af opgaverne.

Vi mener ikke, at Bjarne Nielsen har udvist professionel skepsis, ud fra hans udsagn i retten, hvor han forklarer, at det han har skrevet under på, teknisk set er korrekt. vi vurderer dog at en revisor, der er partner i et stort revisionshus så som Deloitte, burde have udvist professionel skepsis. Denne professionelle skepsis burde indebære en undersøgelse af, hvad der var sket med de 420 millioner kr. Der må have været nogle poster, der var mangelfulde, eller som burde have vækket opsigts hos Bjarne Nielsen.

Der er ikke noget der indikere, at Bjarne Nielsen havde nogen økonomisk interesse i Genan, hvorfor der ikke er tegn på manglende uafhængighed, vi mener dog at Bjarne Nielsen burde have den fornødne kompetence, til at vurdere at der var noget galt med regnskaberne i Genan, som følge af Bjarne Nielsen stilling som partner i Deloitte, hvilket kræver en hvis grad af kompetence i revisionsbranchen.

Hvis vi ser på revisorloven §16 stk. 2. kan vi se at revisor, under planlægning og udførelsen af en opgave, skal udvise professionel skepsis i erkendelse af, at der kan forekomme omstændigheder, der kan indikere væsentlig fejlinformation i erklæringsemnet. dette betyder at revisor ved udførelse af revision, navnlig skal udvise professionel skepsis ved gennemgang af skøn vedrørende dagsværdier og nedskrivning af aktiver, hensættelse og fremtidige pengestrømme, som kan have

⁷⁴ Deloitte Gennemsigtheds rapport 2017

⁷⁵ <https://hsfo.dk/erhverv/Revisor-for-daekfirmaet-Genan-kom-uventet-tidligt-paa-anklagebaenken/artikel/207944>

betydning for den reviderede virksomheds mulighed for at forsætte driften. Vi mener ikke at Bjarne Nielsen har udvist professionel skepsis ud fra dette, da hvis Bjarne Nielsen havde tjekket hvor de 420 millioner var flyttet hen, ville det fra regnskabets poster fremstå, at de 420 millioner ikke var blevet betalt tilbage, og at der var problemer i regnskabet.

Vi vil derfor argumentere for, at den dom der er givet i byretten, er korrekt, da der kan argumenteres for, at en revisor af Bjarne Nielsens status, ikke kan have gjort dette ved en fejl. Overtrædelserne af god revisorskik, er så grove at der ikke tale om fejl fra revisors side, men at Bjarne Nielsen derimod har handlet culpøst, og var klar over de hvad han foretog sig. Vi vurderer derfor at dommen, på trods af den er blevet anket, vil stå fast i landsretten.

9.2 Sammenligning af store revisionshuses kvalitetsstyring

Vi snakket om Deloittes kvalitetsstyrings program i Genan sagen, og undrede os over hvordan en partner kunne udøve besvigelser i så lang tid som han gjorde, og har derfor valgt at sammenligne nogen af de store revisionshuse, her i blandt EY, BDO, Deloitte og BDO.

- Alle har fokus på uafhængighed, rotation, at af dække partners interesse (Ikke BDO,), Whistleblowing

Alle fire virksomheder nævner de store emner i deres beskrivelse af kvalitetsstyringsprogram, de nævner også alle at det er bygget op efter regnskabsloven, alle fire virksomheder har stort fokus på uafhængighed, dette giver god mening, da vi har set at uafhængighed er det revisorer bliver dømt for absolut mest, og det er også her, hvor revisor kan komme i tvivl om, hvorvidt at der er tale om uafhængig eller der ikke er.

Alle 4 virksomheder beskriver også de forskellige værktøjer de anvender, for at bekæmpe og kontrollere uafhængighed indenfor revisionsvirksomheden, alle fire virksomheder er enige om et punkt, de overholder alle revisorloven §25 som forklarer at revisionsvirksomheden samt revisorer skal sikre, at de revisorer der underskriver revisionspåtegning for virksomheder som er nævnt i stk. 2, senest 6 år efter at revisor er udpeget til opgaven, skal der foretages en udskiftning for en periode på minimum 3 år, alle fire virksomheder pointerer at de følger disse regler, og sikrer kvalitet ved at overholde denne lov. EY forklarer at de anvender programmer til, at holde styr på, hvor lang tid en partner, har været revisor for det bestemte selskab, og hvor lang tid der er tilbage før en udskiftning, samt prøver, at sætte en ny partner klar, for at sikre compliance og nem proces.

Alene kendelser, 2004-2014

År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Antal kendelser om uafhængighed	3	4	4	4	6	7	11	13	11	20	17
Antal kendelser i alt i nævnet	38	33	68	43	47	50	60	58	57	101	112
Andel uafhængighedskendelser	7,9%	12,1%	5,9%	9,3%	12,8%	14,0%	18,3%	22,4%	19,3%	19,8%	15,2%

76

I tabellen kan vi se hvor mange revisorer der er blevet dømt for uafhængighed i periode mellem 2004 og 2014, vi kan se der er en stigende tendens både i hvor mange der bliver dømt, og også hvor mange revisorer der bliver dømt for uafhængighed, vi vurderer derved, at uafhængighed er et godt punkt for de store virksomheder, især at uddanne deres revisorer, så de konstant er opdateret på, hvilke regler der er for uafhængighed.

Ved whistleblowerordning kan vi se at tre ud af fire virksomheder nævner whistleblowerordningen, hvor at den eneste virksomhed der ikke nævner den, er EY, det er dog ikke en bekræftelse af at EY ikke har en whistleblower ordning, men at de ikke mener det er en del af deres kvalitetsstyringssystem.

Deloitte opfatter whistleblower systemet som en del af etik i virksomheden, de mener det giver muligheden til en medarbejder, at anonymt indberette en person, så hverken personen eller Deloitte ved hvem personen er, Deloitte forklarer også at denne whistleblower ordning, er også åben for deres eksterne interessenter, Deloitte forklarer også at deres whistleblower ordning bliver hostet af en ekstern gruppe, som sikrer anonymiteten, og denne leverandør sikrer en brugervenlig indrapporteringsproces, som giver mulighed for løbende dialog med anonyme personer. BDO giver ikke ligeså mange informationer angående deres whistleblower ordning som Deloitte, BDO forklarer at de har en whistleblower ordning og at den er tilgængelig for medarbejder, der ønsker at rapportere hvorvidt noget har udført arbejde som strider imod deres guidelines eller love, og det er selvfølgelig anonymt. PWC forklarer at de opfordre både partnere, medarbejdere og tredje parter til, at anvende deres whistleblower ordning hvis de formodninger om at der brud på retningslinjerne indenfor virksomheden, PWC Danmark har oprettet en kommunikationsvej for fortrolige klager, som kan bruges til at stille spørgsmålstegn ved eller kommentere på PWC's partnere eller medarbejders opførsel, disse oplysninger vil blive behandlet strengt fortroligt, og informationer bliver sendt direkte til formanden for beskyttelse samt chefen for den juridiske afdeling, og hvis de klagerne vedrører de to førnævnte, så ankommer klagerne til PWC's CEO i stedet, ud fra dette vurderer vi at BDO's beskrivelse mangler data, men er fyldens gørende nok til hvad der akkurat er påkrævet, og vi vurderer at ud fra det de skriver, så har PWC og Deloitte forstået vigtigheden af whistleblower ordningen, vi forholder os dog stadig kritiske, da

⁷⁶ Uafhængighedsundersøgelse 2016, FSR og Lars Bo Langsted, AAU

informationen kommer fra de store revisionshuse selv.

Deloitte forklarer i deres gennemsigtighedsrapport at de anvender et system, hvor partneren samt deres nærtstående, skal indberette alle de investeringer de har foretaget, disse investeringer sender Deloitte videre til et overvågningssystem der hedder "Global independence monitoring system", som skal sørge for at ingen partnere, har en økonomisk interesse i en virksomhed de reviderer, vi forholder os dog kritiske over for dette system, vi mener ikke det giver en høj sikkerhed, da Deloitte ikke kan være helt sikre på, alle partnere samt deres ægtefæller, indberetter alt, hvis Deloitte skal være sikre på dette, skal de hente informationer fra mange forskellige banker, og afstemme med de enkelte personer som står partneren nært, og derefter tjekke gennem deres overvågningssystem, ellers kan partner og eller ægtefæller holde tæt med nogle af deres investeringer, uden at Deloitte ved det. PWC forklarer at de har partnere ansat, der specielt arbejder med, om uafhængigheden blandt partnere, er som den skal være, disse partnere har til opgave at vurdere samt undersøge, hvorvidt en partner kan have udført revision hvor revisor ikke var uafhængig, dette er system hvor PWC skal have adgang til personale detaljer hos deres medarbejdere og partnere, for at kunne tjekke om revisorerne har opført sig uafhængigt, ellers ville de ikke kunne sige det med sikkerhed. ⁷⁷

9.3 Whistleblowing - revisors ansvar.

Som forklaret tidligere i opgaven er whistleblowing en ordning som tillader virksomhedens interne aktører at rapportere tilfælde af brud på virksomhedens regler, og kultur anonymt. Whistleblower kanalen kan dog også anvendes som en kommunikationsvej for eksterne aktører der opdager yderligere brud på virksomhedens retningslinier eller anden tvivlsom adfærd, de ønsker at rapportere til virksomheden. Det primære formål er dog muligheden for en anonym rapporterings kanal, hvor anmelderen ikke skal frygte firing eller andre hævnerrige handlinger, der kan ske i virksomheden fra enten personens overordnede eller kollegaer.

Whistleblowerordningerne kan håndteres enten internt i virksomheden, overvåget af den interne revision, eller det kan håndteres af en tredjepart, så som en advokat eller et call-center.

Da whistleblowing i sin natur er en kanal for tips, som er den faktor der er skyld i flest besvigelser bliver opdaget⁷⁸, bør vi kigge nærmere på hvad whistleblowing tilbyder som et værktøj og hvad revisors rolle er og bør være i forbindelse med whistleblowing. Tips stod for 40% af de opdagede besvigelser i 2018, hvor lige over halvdelen af disse kom fra interne medarbejdere i virksomheden der har opnået kendskab til besvigelserne, mens næsten en tredjedel af de tips der ledte til en opdaget besvigelse, kom fra eksterne aktører, så som kunder, forhandlere og konkurrenter. Dette er et stærkt argument for at whistleblowerordningen skal være tilgængelig for folk der ikke nødvendigvis er en del af virksomheden, hvorfor forhandlere og særligt kunderne bør

⁷⁷ Deloitte Gennemsigtigheds rapport 2017 & BDO gennemsigtighedsrapport 2016+2017 & PWC transparency rapport 2017 & EY gennemsigtighedsrapport 2017

⁷⁸ Se Bilag 4

introduceres for muligheden, da det er disse to grupper blandt de eksterne aktører, der står for flest af de tips, der fører til opdagelse af besvigelser.

Da anonyme tips også fylder en væsentlig del af tipsene, er det vigtigt at have en kanal, hvorigennem en whistleblower er sikker på sin anonymitet. Visse whistleblowers er bange for konsekvenserne ved at blive identificeret som en whistleblower, hvorfor den anonyme kanal er vigtig de steder den er tilladelig.⁷⁹

Da vi nu ved lidt mere om hvad effekt whistleblower-ordningerne kan have, ved vi altså at det kan være et stærkt værktøj i kampen mod besvigelser. Hertil følger at det på nuværende tidspunkt er virksomhedens eget ansvar at opsætte en whistleblower-ordning, hvorved den ofte bliver overvåget af den interne revision, det er dog vigtigt at pointere at intern revision jf. revisionsbekendtgørelsen §21 stk. 3. ikke må være primære modtager i whistleblowerordningen eller bestemme hvad der skal ske med de enkelte henvendelser eller hvem de skal sendes til.

Alternativet til at virksomheden selv står for ordningen, er som sagt at outsource den til en tredjepart, der står for at bearbejde de tips der skulle komme, i et omfang der visser at der bliver handlet på den forærede information. Hvis virksomheden ikke handler rettidigt og retfærdigt på de anskaffede tips, ville det kunne afskrække andre fra at rapportere et problem, hvis de for opfattelsen, at de ingen effekt vil have at give et tip.

Det skal altså integreres ind i virksomheden at når whistleblowerordningen anvendes, er der også nogen der tager stilling til den og vurdere hvilke handlinger der skal foretages. Whistleblowerordningen indarbejdes bedst i virksomhedskulturen, ved at skabe en åbenhed og ærlighed i et top down perspektiv.

Whistleblowerordningen er dog fra ekstern revisors side, dog ikke noget der har det store fokus, det kan anses som værende en supplerende til de interne kontroller i virksomheden, hvorved den ikke nødvendigvis ligestilles med interne kontroller. På nuværende tidspunkt er der ikke nogen regler der forpligter revisor til at revidere whistleblowerordningen. Ordningen bør dog altid inddrages i revisionsplanlægningen og gennemførelsen, da den er tilsvarende til en intern kontrol. Særligt datamateriale der indikerer manglende kontroller, er interessant for revisionen, da dette enten kan være et udtryk for kontroller der ikke fungerer efter hensigten eller omgås bevidst, hvorved der er påkrævet ekstra fokus i forbindelse med professionel skepsis. Sådant datamateriale kan medføre et større krav om substansrevision jf. ISA 240, da manglende kontroller, medfører en større opdagelsesrisiko, hvorved ekstra revisionshandling er påkrævet, for at nedbringe revisionsrisikoen.

Nu har vi fået fastlagt hvad whistleblowing medfører for virksomhederne, men whistleblower-ordninger er også relevante i forbindelse med revisorhusene, da der her netop er lovgivning inden

⁷⁹ Association of Certified Fraud Examiners, Report to the nations 2018 - S. 17: <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf>

for emnet. I Revisorlovens § 28a står der at *”En revisionsvirksomhed skal som et led i sit kvalitetsstyringssystem have en ordning, hvor dens ansatte via en særlig kanal kan indberette overtrædelser eller potentielle overtrædelser af den revisionsretlige regulering. Indberetninger til ordningen skal kunne foretages anonymt.”*.⁸⁰ revisionsvirksomheder skal altså have en whistleblower-ordning, med henblik på brud af revisionsretlige reguleringer, hvilke bl.a. andet er en vigtig detalje i forbindelse med Bjarne Nielsen i Genan-sagen. Hvis andre medarbejdere i Deloitte havde været bekendt med forholdene i sagen, er det vigtigt at muligheden for at rapportere forholdene er mulige, da det ellers kunne være fortsat i et ukendt omfang og resultere i større skader og tab. Derfor er der yderligere mulighed for at anvende whistleblowerordningen hos erhvervsstyrelsen, da denne sikre at revisorer, der bryder med revisionsretlige reguleringer, bliver bragt for revisornævnet.⁸¹

I revisionsvirksomheder er det altså vedtaget ved lov at en whistleblower-ordning skal være implementeret i virksomheder, der arbejder med revision og har mere end en tilknyttet revisor der arbejder på revision. Grunden til at der er lovregulering begrænset til revisionen er dennes vigtighed for offentligheden, da revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant jf. RL §16, hvorved denne skal overholde god revisorskik og etik. Under disse forhold sikrer en whistleblower-ordning at revisor holder sig til disse retningslinier, så tilliden der ligger i deres stilling ikke bliver misbrugt.

I Genan-sagen har vi et tilfælde, hvor revisor Bjarne Nielsen har forbrudt sig mod RL § 16, stk. 1 om at udføre arbejdet under god revisorskik. Navnlig er der sket et brud på nøjagtigheden af erklæringen, da revisor ikke har noteret i regnskabet, hvor virksomhedens gæld er flyttet hen. Hvis revisor ikke har været vidende om forholdet er der tale om manglende professionel skepsis, kompetencer og fornøden omhu, hvorved der stadig er tale om en overtrædelse af § 16. Har revisor været vidende om forholdet ved underskrift af revisionen, er der tale om brud på integriteten og professionel adfærd, der besudler revisorfaget og titlen.

I dette tilfælde var besvigelserne i virksomheden på et niveau hvor byretten i Viborg har dømt at revisor Bjarne Nielsen har været medvirkende, ”fordi han ifølge dommeren måtte have »en sikker viden« om, at det var helt afgørende for bankerne, at lånet var indfriet og ikke blot omposteret”.⁸² Dette forhold har gjort whistleblower-ordningen i Deloitte yderst relevant for forholdet, da det ikke længere blot er ledelsen af virksomheden, hvor revisor burde havde rapporteret til SØIK. En whistleblower-ordning i virksomheden, kunne eventuelt have bragt forholdet til virksomhedens bestyrelse, som kunne have sat en stopper for forholdene år forinden, hvis de havde haft den relevante information.

⁸⁰ Uddybende forståelse for §16: Notat fra FSR ” Interne whistleblowerordninger i revisionsvirksomheder”
https://m.fsr.dk/Faglige_informationer/Om_revisor/Lovgivning%20og%20bekendtgørelser/Interne%20whistleblowerordninger%20i%20revisionsvirksomheder_220616

⁸¹ <https://erhvervsstyrelsen.dk/whistleblowerordning>

⁸² <https://finans.dk/erhverv/ECE11305838/forsvarsadvokater-kritiserer-genandom/?ctxref=ext>

Hvis der bliver et øget krav til whistleblowerordninger og revisors gennemgang af disse vil der altså være større tilbøjelighed til at opdage forholdene tidligere i forløbet, så de har mulighed for at blive stoppet i opløbet.

Det kan derfor argumenteres at virksomheder af en vis størrelse skal have opsat en whistleblowerordning, som intern kontrol mod besvigelser. på nuværende tidspunkt findes der dog kun krav til finansielle virksomheder, revisionsvirksomheder og visse erhvervsdrivende efter hvidvaskningsloven.⁸³ Whistleblowerordningen er kun påkrævet af hvidvaskningsloven, hvis virksomheden har mere end fem ansatte og indeholder kun krav om overtrædelser af samme lov.⁸⁴ Det er dog relevant at whistleblower-ordninger signalerer en større fortrolighed til whistleblowerne ved brug af eksterne ordninger, da disse er mere uafhængige af virksomheden, hvilket dog også medfører mindre kontrol fra virksomhedens side⁸⁵.

Der er altså krav om whistleblowerordninger inden for finansielle, og regnskabsbaserede virksomheder i Danmark. De virksomheder der ikke har krav om whistleblowerordninger, er oftest små virksomheder, hvor direkte kommunikation ofte er mere brugbar, da anonymitet næppe vil hjælpe alligevel, eller også er der whistleblowerordninger i forbindelse med en fagforening eller tilsynsmyndighed. Med andre ord er der ikke mangel på muligheder og krav omkring whistleblowing i Danmark. Kvaliteten af whistleblower-ordningerne sikres yderligere af datatilsynet, der har indført en ny persondataforordning d. 25 maj 2018. forordningen sikre kvaliteten af informationen i ordningen, samt minimere støjende information (Mindre forseelser), mens den sætter krav til datasikkerheden.⁸⁶

Det kræves af ISA 550,

A17. *"In meeting the ISA 315 requirement to obtain an understanding of the control environment, the auditor may consider features of the control environment relevant to mitigating the risks of material misstatement associated with related party relationships and transactions, such as:*

The existence of whistle-blowing policies and procedures, where applicable."

⁸³ - <https://www.mm.dk/artikel/guide-til-den-gode-whistleblowerordning>

-Hvidvaskningsloven §35

- Lov om finansiell virksomhed §75a

⁸⁴ <https://www.finanstilsynet.dk/~media/Tilsyn/hvidvask/Vejledning-til-hvidvaskloven-oktober-2018.pdf?la=da>- S.

126

⁸⁵ Baker (2008) speak no evil - S.41

⁸⁶ <https://www.jurainfo.dk/bliv-klar-nye-persondataforordning-del-4-whistleblower-ordninger/>

- A33. *“If the auditor has assessed a significant risk of material misstatement due to fraud as a result of the presence of a related party with dominant influence, the auditor may, in addition to the general requirements of ISA 240, perform audit procedures such as the following to obtain an understanding of the business relationships that such a related party may have established directly or indirectly with the entity and to determine the need for further appropriate substantive audit procedures:*
- Review of employee whistle-blowing reports where these are retained.”⁸⁷*

Herved opfordres revisor altså til at undersøge virksomhedens politikker og procedurer for whistleblowing, så de sikres den anvendes som en effektiv del af kontrolmiljøet, hvilket er det nærmeste vi kommer på krav om whistleblowing-ordningen fra revisors side.

Vi vurderer herved at whistleblowerordningen er dybt integreret i dansk erhverv og et tilgængeligt værktøj for revisor, som ikke behøver yderligere skærpelse, da den allerede anvendes ivrigt. Alternativt kunne der indføres belønninger for whistleblowers, da det kan ses at flere medarbejdere har kendt til forhold når disse kommer frem, uden at have rapporteret dem, dette har dog kun været anvendt i 12% af tilfældene og nedsætter det gennemsnitlige tab med yderligere 12%.⁸⁸

Belønninger har altså ikke en særlig stor effekt på det vesteuropæiske marked, dette grundet at der i forvejen er et stort fokus på ærlighed, transparens og retfærdighed, i den vesteuropæiske kultur. Herved kan belønninger risikere at skabe mere støj i dataet end den hjælper, med at oplyse besvigelser.

9.4 Er bøderne for små? Skal der indføres hårdere straf?

Som nævnt tidligere i opgaven, er det revisornævnet der håndterer revisorer, der har overtrådt ISA'erne. Revisoren for Genan Bjarne Nielsen var herved også igennem revisornævnet. Tidligere i opgaven forklarede vi, at revisornævnet er i stand til at uddele bøder til revisorer, samt fratage revisorer retten til at skrive erklæringer osv. Dette betyder at revisornævnet havde muligheden for at fjerne Bjarne Nielsens ret til at skrive under på regnskaber. Vi kan dog se i kendelsen fra revisornævnet, at de valgte ikke at fratage retten fra Bjarne Nielsen, de valgte derimod at idømme ham en bøde på 150.000 kr.⁸⁹ Dette blev gjort da revisornævnet fandt Bjarne Nielsen skyldig i overtrædelse af god revisorskik, dette var fordi Bjarne Nielsen havde afgivet revisorpåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger på tre selskabers årsrapporter. Tidligere i opgaven forklarede vi at revisornævnet sjældent fratager revisor retten til at skrive under på regnskaber, og ofte ender med at give bøder, vi kan dog se en trend i, at revisornævnet

⁸⁷ ISA 550 Related parties

⁸⁸ Association of Certified Fraud Examiners, Report to the nations 2018 - S. 28: <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf>

⁸⁹ Sag 32.2015 (29 april 2016)

er begyndt at slå hårdere ned, og at der er flere revisorer der begynder at få frataget retten til at udføre erklæringer, vi mener at dette er et skridt i den rigtige retning, selvom at revisornævnet ofte har med fejl at gøre, og vores emne er besvigelser, så giver straffene en skræk faktor, og denne skræk faktor giver en effekt når det kommer til besvigelser, da dette betyder for revisorer, at de skal være ekstra omhyggelige, da hvis de laver fejl, kan det komme til at koste dem store bøder, eller de kan miste deres arbejde, og denne konstant frygt over hovederne på revisorer, gør at arbejdet bliver udført mere omhyggeligt, hvilket også resulterer i en højere grad af sikkerhed. Dette vil også have en effekt på besvigelser, da revisorer ville vide at der bliver tjekket for besvigelser, og derved skræmmer det revisorer fra at hjælpe med at udføre besvigelser, eller det kan skræmme ledelser fra at udføre besvigelser, da de ved at revisor udfører sit arbejde meget omhyggeligt, og derved betyder det at chancen for, at revisor opdager besvigelser bliver forøget, og hvis chancen for at blive opdaget er høj, så ville flere ledelser ikke forsøget med besvigelser.

Lovgrundlag for de tre typer af frakendelser finder vi i revisorloven §44, før 2016 fandt vi det i revisorloven §44, stk. 4. hvor kriterierne var således:

- Revisor skal være skyldig i grov eller oftere gentaget forsømmelse i udøvelsen af sin virksomhed og de udviste forhold giver grund til at antage at den pågældende ikke i fremtiden vil udøve virksomheden på en forsvarlige måde
- Revisors omdømme er blevet så alvorligt kompromitteret at der er nærliggende fare for, at revisor ikke længere kan varetage opgaven som tillidsrepræsentant for offentligheden på en måde der er forsvarlig.

I 2016 blev der foretaget ændringer i revisorloven, således at kriterierne nu findes i §44, stk. 2, hvor vi kan finde reglerne for frakendelse i en prøvetid op til 5 år

- Revisor er skyldig i grov eller oftere gentaget forsømmelse ved udøvelsen af sin virksomhed
- Betinget frakendelse kan ske på vilkår af at revisor i en prøvetid på op til 5 år, ikke tilsidesætter god revisorskik, og under sådanne omstændigheder, at revisor efter en samlet bedømmelse skal frakendes godkendelsen.

Dette betyder at der kom flere stramninger omkring frakendelse til revisor, hvilket betød at der sket en stigning i antal af sager, hvor revisornævnet har frataget rettighederne fra revisor. Det gav også revisornævnet muligheden for, at give revisorer betinget frakendelse, hvilket en mellemvej mellem en blød og hård straf. Revisornævnet får herved mulighed for at give revisor en sidste chance. Hvis revisor får tildelt en betinget frakendelse, så må revisor ikke lave nogen fejl inden for fem år. Hvis revisor begår en fejl i denne periode, vil revisor igen blive indkaldt for revisornævnet. Her vil revisor blive fundet skyldig i, ikke at have overholdt god revisorskik, og blive frakendt sin evne til at skrive under på regnskaber osv.

Vi vurderer at dette er et skridt i den rigtige retning, da det muliggøre at revisornævnet kan begynde at anvende andet end bøder for at straffe revisorerne. Denne "advarsel" indebærer større konsekvenser for revisor, såfremt den ikke advarsel ikke tages i mente og overholdes vil

revisor miste sit levebrød. Vi vurderer dog at revisornævnte, i sager med særlig grove overtrædelser af god revisorskik, burde idømme revisor en frakendelse af dennes godkendelse, i stedet for en betinget frakendelse, hvorved der sættes et eksempel. Vi definerer en overtrædelse af god revisorskik af særlig grov karakter således: "Når revisor over flere sager, som kan have foregået over en årrække, med forsæt har udvist manglende uafhængig og/eller etisk adfærd". Er der ikke tale om forsæt, skal der dog tages højde for hvorvidt det er første forseelse, da dette kan fungere som formildende omstændighed. Det kan yderligere være relevant at overveje størrelsen på revisionsvirksomheden i forbindelse med uagtsomhed, da dette kan skyldes manglende ressourcer.

Vi skrev tidligere i opgaven om, hvor få gange revisornævnet har frataget revisorer retten til at underskrive erklæringer, og derved fratage revisor retten til at udføre sit arbejde. Det er vores vurdering, at revisornævnet så vidt muligt, vil undgå at fratage revisor rettigheden til at underskrive regnskaber og erklæringer. Der har dog været en mangel på alternative straffe, der har været hårde nok til revisorer, hvorved revisor i stedet er blevet idømt bøde. Vi kan vurdere at revisornævnet har haft samme holdning, da der siden 2016, er sket en stigning i uddelingen af frakendelser.

I 2016 blev der idømt to frakendelser, og i 2017 en enkelt frakendelse, vi har ikke tal på mængden frakendelser i 2018. Vi kan dog se i rapporten fra FSR, at to revisorer hver især fik bøder på henholdsvis 500.000 kr. og 300.000 kr. Den ene revisor fik yderligere fem års betinget frakendelse, mens den anden revisor blev idømt 3 års betinget frakendelse.⁹⁰ Dette hjælper den tidligere del med skrækfaktoren, da revisor nu frygter at blive frakendt sin godkendelse, hvor han tidligere kun var truet af bøder. Uden en fornemmelse for respektive konsekvenser, opstår der en risiko, for at revisor ikke føler sig nødsaget, til at skulle udføre en revision af høj kvalitet, hvilket kan resultere i mangelfuld revision.

I Genan sagen så vi for første gang i Danmark, at en revisor blev idømt fængselsstraf, hvilket kom sig af at domstolen dømte revisor som medskyldig. Vi vurderer at fængselsstraf burde være normen, i tilfælde hvor revisor har assisteret med besvigelser, hvorfor det er særlig vigtigt at sondre mellem assistance, hvilket er overtrædelse af god revisorskik med forsæt, og hvornår revisor blot har været uagtsom. I sagen om Bjarne Nielsen, vurderer revisornævnet at Bjarne Nielsen ikke har overholdt kravene for god revisorskik, og har derfor idømt ham en bøde på 150.000 kr. Retten i Viborg mener dog at Bjarne Nielsen er medskyldig i sagen, ud fra de erklæringer som Bjarne Nielsen har skrevet under på.

Vi har tidligere i opgaven skrevet, at vi er enige med retten i Viborg, i at Bjarne Nielsen ikke blot have overtrådt lovene for god revisorskik, men har opført sig som en medskyldig, i en sag om

90

http://m.fsr.dk/Faglige_informationer/Om_revisor/Kvalitetssikring/Revisornaevnet/Foerste%20kendelser%20med%20oskaerpende%20sanktioner_betinget%20frakend%20mv_171218

regnskabsmanipulation. Vi vurderer derfor at fængselsstraf til revisor, som assisterer ledelsen i at begå regnskabsmanipulation, er en passende straf. Straffen er passende, idet folk lider økonomisk tab, som følge af revisors handlinger, hvorved opfattelsen af professionens integritet og adfærd kan blive påvirket. Vi anser altså overtrædelsen som et tab for revisionsbranchens integritet og pålidelighed i det offentlige skue, grundet Bjarne Nielsens høje stilling som partner i et af landets største revisionshuse. Derved bør normen, for straf af denne type sag, sættes højt for at cementere alvoren af denne overtrædelse.

Vi vurderer dog at straffen for uagtsomhed, manglende kompetencer og fejl, ligger på et passende niveau, hvorfor denne ikke bør ændres. En forøgelse straffniveauet her vil ikke forhindre yderligere besvigelser, da besvigelser, af forskellige årsager som tidligere nævnt i opgaven, kan være svære at opdage for revisor.

De nuværende straffegrundlag er således efter vores vurdering på et passende niveau, da de er inden for rimelighedens grænser, samtidig med at de motiverer revisorer til at yde et niveau af kvalitet.

9.5 Revisor ikke påkrævet til meget små virksomheder

Mindre virksomheder kan fravælge revision, dette kan ske hvis virksomhederne i to år i træk ikke overskrider to af følgende tre størrelser på balancedagen:

- a) Balancesum på 4 mio. kr.
- b) En nettoomsætning på 8 mio. kr.
- c) Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede på 12 i løbet af regnskabsåret

For at fravælge revision, skal dette være vedtaget på virksomhedens ordinære generalforsamling, virksomhedernes vedtægter ændres, dette betyder de ikke indeholder bestemmelser om revisionspligt, herunder valg af revisor, samt skal det oplyses i ledelsespåtegning til årsrapporten i det år, hvor generalforsamlingen træffer beslutning om at fravælge revision for de kommende år, at det er besluttet at fravælge revision og ledelsen erklærer i ledelsespåtegning til års for indeværende regnskabsår, at betingelserne for at kunne fravælge revisions er opfyldt.⁹¹

Hvis en virksomhed vælger at fravælge revision, og derefter forsætte med at fravælge revision, så skal virksomhedens ledelse hvert år i ledelsespåtegningen erklære, om hvorvidt betingelser for at kunne fravælge revision stadig er opfyldt, hvis en virksomheds årsrapport ikke indeholder en ledelsespåtegning, skal oplysningerne gives i ledelsesberetningen.

Det er kun muligt for statsautoriserede og registrerede revisorer at afgive erklæringer på årsrapporter, i form af erklæringen om revision efter en særlig erklæringsstandard, Review eller assistance med regnskabsmæssig opstilling, dette betyder derved at andre personer ikke må afgive erklæringer på årsrapporter, dette hindrer dog ikke andre assisterende virksomheder med

⁹¹ <https://erhvervsstyrelsen.dk/fravalg-af-revision>

opstilling af årsregnskabet eller andet arbejde i forbindelse med dette, det må dog ikke resultere i at årsrapporten forsynes med en erklæring fra den person der har udført den tidligere assistance.

Disse virksomheder, bliver kategoriseret som klasse A virksomheder, og består af meget små virksomheder, som ofte er enkeltmandsvirksomheder eller interessant virksomheder hvor en af parterne er en person, og de virksomheder har muligheden for at fravælge vælge revision, kan derved vælge Review, og målet med et Review er at sætte revisor i stand til at udtrykke en konklusion, om hvorvidt revisor på baggrunde af denne Review, et blevet opmærksom på alle forhold, der har givet revisor grund til at mene, at dette regnskab ikke i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med en relevant regnskabsmæssig begrebsramme, og afgive erklæring på regnskabet som helhed.

Dette Review bliver udført af en revisor efter ISA 2410, og denne revisor har opnået en forståelse for virksomheden og dens omgivelser, herunder dens interne kontrol, hvis revisoren ikke normalt er revisor for selskabet, så skal revisor få forståelse for virksomheden ved at anvende andre handlinger.

Hvis revisor står i en situation hvor at revisor har fundet et forhold, så skal der ikke udføres substansrevision for at opnå høj sikkerhed, det er kun forbehold der er kendskab til og væsentlighedsprincippet gælder, da revisor kun skal opnå begrænset sikkerhed, og derved ikke kan udtrykke en positiv konklusion.

Vi kan derved konkludere, at ved Review er det ikke samme niveau af sikkerhed som ved revision, dette skyldes i, at revisor ikke har samme information, og derved ikke kan give samme type af erklæring, ved Review bliver der givet en begrænset grad af sikkerhed, dette resultere i at når revisor bliver opmærksom på at regnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation, så bliver det ikke revisionsmål, men revisor kan derimod foretage:

- d) Inspektion
- e) Observation
- f) Ekstern bekræftelse
- g) Efterregning
- h) Genudførelse
- i) Analytiske handlinger
- j) Forespørgsel⁹²

Vi kan se ud fra disse muligheder, at det begrænser revisor meget, og dette er endnu en grund til, hvorfor Review ikke kan give en høj grad af sikkerhed.

Problemstillingen er således, at de små virksomheder ikke har råd til, at have revisor gående og udføre revision, for at give en høj grad af sikkerhed, dette har gjort, at erhvervsstyrelsen har sagt, at klasse A virksomheder, har mulighed for, at få lavet Review i stedet, vi vurderer dog, at dette gør det nemmere for virksomheder, at manipulere med regnskabet, da revisor ikke har samme midler,

⁹² Undervisning Revision uge 18 IBS- Andre erklæringer

til at opdage besvigelser, når revisor gennemgår regnskabet, for at give erklæring. I disse tilfælde er det ikke investorer der kan blive påvirket, men disse små virksomheder, kan anvende regnskabsmanipulation, til at betale mindre i skat, ved at ændre regnskabet, så det ser dårligere ud, end hvad det egentligt er.

Ud fra problemstillingen konkludere vi at et Review, er passende for virksomheder, som har den størrelse der hedder regnskabsklasse A, den udtrykker nok sikkerhed, og giver revisor nok mulighed for at kunne udgive erklæring, på baggrund af hvor stor virksomheden er, samt problemstillingen om at, så små virksomheder ikke har likvide midler til at betale for revision, samt er det vores opfattelse at, mange virksomheder starter ud som regnskabsklasse A, men naturligt bliver store nok, til at gå videre til regnskabsklasse B, og derved skal indgå i enten udvidet gennemgang eller revision.

9.6 Professionel skepsis i planlægning?

Tidligere i opgaven forklarer vi begrebet professionel skepsis, og hvordan det kommer til udtryk gennem ISA 240. Her oplyste vi, at ISA 240 forklarer hvordan revisor under hele revisionen, skal opretholde en kritisk holdning. Dette betyder at revisor allerede fra planlægningsfasen af, skal udvise professionel skepsis, hvorved revisor skal notere ting omkring virksomheden. Noter omkring virksomheden skal være usædvanligheder, dette kunne være lastbiler der kører ud om natten, uden nogensinde at blive registeret i systemet, hvilket vækker opsigt hos revisor.

Vi kan bruge Genan-sagen til at vise et eksempel, hvor revisor ikke udviser professionel skepsis. Da revisor Bjarne Nielsen skriver under på erklæringen, hvoraf det fremgik, at der ikke længere eksisterede koncerninterne mellemværende mellem Genan Gruppen og BAN international, udviser revisoren ikke professionel skepsis angående de 420 millioner kr. der ikke er til at finde i regnskabet.⁹³

Den professionelle skepsis er vigtigt gennem hele opgaveforløbet, da det er nødvendigt, for at revisor kan reducere risikoen, for at overse usædvanlige omstændigheder. Vi kan bruge en ældre sag som eksempel, dette er Stein Bagger sagen om IT factory. Efter sagen var afsluttet, kom det frem at Stein Bagger havde livvagter, hvor en af disse livvagter var tidligere narko-dømte HA rocker Brian Sandberg, der også var sikkerhedskonsulent i IT factory.⁹⁴ Dette kan være en af disse usædvanlige omstændigheder, som revisor skal overveje og øge sin professionelle skepsis. Det er ikke normen, for en erhvervsdrivende forretningsmand, at bliver beskyttet af en rocker, dertil en rocker der arbejder som sikkerhedskonsulent i samme IT-virksomhed, Bagger er direktør for. Hvis vi antager at revisor har vurderet dette som usædvanlige omstændigheder, må vi antage, at revisor skal overholde ISA 315. Det forklares i ISA 315 at revisor skal overveje, hvorvidt de

⁹³ https://finans.dk/erhverv/ECE10992888/genanstifter-beskyldes-for-at-foere-banker-bag-lyset-millionlaan-forsvandt-efter-bogfoeringsmanoevre/?fbclid=IwAR0oijtNqkikfFTZp8PoZ0nNrL7_kgiLAXhc7jHoZXsi7MBU4XLcRjVc1w8g&ctxref=ext

⁹⁴ <https://www.bt.dk/nyheder/ha-rocker-var-livvagt-for-bagger>

oplysninger der er opnået ved processen for kundeaccept eller fortsættelse af klientforholdet, kan være relevante, når vi ser på identifikation af risici for væsentlig fejlinformation.⁹⁵

Tidligere i opgaven beskrev vi god revisorskik, hvorved vi nævnte professionel skepsis som en del af denne. Idet Bjarne Nielsen ikke anvender professionel skepsis i forbindelse med erklæringen om de 420 mio. kan vi konstatere at han ikke har overholdt kravene til at anvende professionel skepsis gennem hele revisionen jf. ISA 240 afsnit 12. Bjarne Nielsen har derved ikke overholdt god revisorskik og dermed forbrudt sig mod revisorlovens § 16.

Revisor skal derudover også udvise professionel skepsis ved forståelse af virksomheden, samt virksomhedens omgivelser. Hvis vi anvender ISA 315 note 3, bliver det forklaret, at revisorens mål er at identificere og vurdere risiciene for væsentlige fejlinformation, både på regnskabs- og revisionsmåls-niveau. Uanset om at det er påvirket af en besvigelser eller en fejl, vil revisor, gennem en forståelse af virksomhedens forhold, omgivelser og interne kontroller, kunne skabe et grundlag, for at udforme og implementere reaktioner på risici for væsentlig fejlinformation, som revisor har vurderet.

ISA 315 giver også eksempler på hvad risikovurderingshandlingerne skal omfatte:

- a) *"Forespørgsler til den daglige ledelse og andre i virksomheden, der efter revisors vurdering kan have oplysninger, der kan bidrage til at identificere risici for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser eller fejl*
- b) *analytiske handlinger*
- c) *observation og inspektion*"⁹⁶

I ISA 315 A7-A10 forklarer standarden de analytiske handlinger, og herved forklarer den, de handlinger revisor kan foretage sig, hvis revisor finder grund til det. Vi vurderer at ISA 315 er meget fyldestgørende, i relation til hvilke faktorer revisor skal tage med i sine betragtninger, samt hvor meget revisor skal udføre, for at identificere og vurdere risikoen for væsentlige fejlinformation.

Vi har yderligere overvejet muligheden, for at foretage analytiske handlinger i slutningen af revisionsforløbet. Dette er oven i de analytiske handlinger, der foretages i starten af revisionen. Ved at foretage analytiske handlinger både i starten og slutningen af revisionen, får revisor et sammenligningsgrundlag der kan hjælpe med at vurdere, hvad revisionen har forandret i virksomheden. De analytiske handlinger revisor foretager sig i starten, skal hjælpe med at skabe indblik i virksomheden, hvorefter regnskabsanalysen i slutningen af revisionen er med til at eftertjekke, samt opdage forandringer medført af revisionen. Vi vurderer at denne ekstra regnskabsanalyse er med til at forhøje graden af sikkerhed i regnskabet.

⁹⁵ ISA 315.7

⁹⁶ ISA 315.6

ISA 240 specificerer at hurtig vækst eller usædvanlig indtjening sammenlignet med især andre virksomheder i branchen kan være et tegn på væsentlig fejlinformation skabt af besvigelser. Dette relaterer sig til Genan sagen, da revisor ikke har fulgt standarden og derved ikke øget sin professionelle skepsis (dette er ud fra forudsætningen om han ikke var vidende til besvigelserne), hvorved han ikke har været i stand til at finde de regnskabsmanipulationer der har været årsagen til denne usædvanlige vækst der tiltrak de mange/store investorer.

10. Konklusion

Opgaven tager udgangspunkt i revisorloven og ISA 240, hvor vi har valgt at starte opgaven ud med at beskrive besvigelser, samt definere og redegøre for hvad besvigelser er, og hvordan besvigelser fungerer, men med et fokus på regnskabsmanipulation. Her har vi beskrevet at regnskabsmanipulation er et kendetegn ved at ledelsen, tredjeparter eller medarbejdere i virksomheden, kommer til at tilegne sig en ulovlig eller ubegrundet fordel, som er udført ved hjælp af en bevidst og tilsigtet handling, hvorved målet med udførelsen er at regnskabet skal villedele regnskabsbrugerne, da udførelsen af regnskabsmanipulation betyder at regnskabet ikke længere giver et retvisende billede af virksomhedens situation.

Vi redegør for hvilke love der er involveret vedrørende besvigelser, hvorved vi konkludere at besvigelser ikke er kendt uden for revisor branchen, og at revisorloven samt andre love beskriver det, som økonomisk kriminalitet, og ikke besvigelser, derved kunne vi finde sager, hvorved konsekvenser af besvigelser resulterede i straf, herved nævner vi Genan sagen, samt sagen om IT-Factory, disse sager bruger vi til at vurdere, hvilke straffe der kan forekomme ved at udføre besvigelser, samt hvem de ansvarlige er.

Herefter anvender vi PWCs analyse, til at redegøre for hvilke besvigelsestyper der hyppigst forekommer, hvordan besvigelser bliver opdaget, og hvilke måder besvigelser oftest bliver opdaget, hertil fandt vi ud af mange besvigelser bliver opdaget ved hjælp af tips, hvilket både kommer indefra virksomheden, samt fra eksterne tredje parter så som købere eller forhandlere, dette bruge vi i vores analyse til at analysere samt vurdere, hvorvidt der skulle være større fokus på whistleblower ordningen i Danmark, og kom frem til den konklusion at revisor kunne have større fokus på whistleblower ordning, og at dette ville kunne hjælpe med at få en højere grad af sikkerhed af revisionen.

Vi redegør derudover også for hvilke grunde der ligger bag ved besvigelser, med stort fokus på regnskabsmanipulation, her redegøre vi både for det psykiske samt det fysiske, og hvilke faktorer der spiller ind, for at en virksomhed eller en person, beslutter sig for at udføre besvigelser.

Regnskabsmanipulation kan udføres på mange forskellige måder, og det kan udføres i flere forskellige regnskabsposter, en af de oftest brugte regnskabsposter til at udføre regnskabsmanipulation er omsætning, dette har vi redegjort for i næste del af opgaven, hvorved vi redegøre for den tekniske del af regnskabsmanipulation, hvorved vi redegør for hvordan regnskabsmanipulation kan udføres, samt hvordan ledelsen kan gøre det vanskeligt for revisor, at spore eller finde besvigelser, vi redegør også for, hvordan revisor ved hjælp af analytiske handlinger, kan gøre det nemmere at vurdere risikoen for, at virksomheden udfører regnskabsmanipulation, en af disse måder vi har fokus på er omsætningen, hvilket kan blive gjort ved at oppuste omsætningen eller der bliver periodiseret fejlagtigt.

Vi redegør for at når ledelsen udfør regnskabsmanipulation, kan det være for at virksomheden samt regnskabet skal se bedre ud end det er, men dette kommer til at påvirke regnskaberne de

kommende år, og dette skaber en ond kæde af besvigelser, fordi ledelsen hele tiden ønsker at regnskabet skal se godt ud.

Derudover redegør vi for ledelsens ansvar når det kommer til regnskabet, og redegør for at ledelsen har det overordnet ansvar for at sikre kontrolmiljøet, som kan garantere en pålidelig samt troværdig regnskabsaflæggelse. Hertil forklarer vi også at hvis der er fejl i regnskabet, så er det ledelsen der står med ansvaret, da det er ledelsen der har ansvaret for at regnskabet, giver et retvisende billede af virksomheden.

I vores del af opgaven vi kalder ledelsens ansvar, redegør og konkludere vi for, at interne kontroller er ledelsens ansvar, samt at disse interne kontroller, både assistere revisor, samt gør at der er mindre risiko for besvigelser kan blive udført, samt at risikoen for væsentlige fejl bliver lavere, og derved giver et regnskab med færre fejl, der derved er mere retvisende.

Der er kommet mere og mere fokus på intern kontroller, dette kan ses ud fra coso modellen som vi har anvendt i vores opgave, som er et framework til at etablere interne kontroller i en organisation, vi konkludere i vores opgave, at selvom der kommer større fokus på interne kontroller, og derved større risiko på at minimere risiko, konkludere vi dog at det ikke er muligt at have ingen risiko, da for at skabe gevinst, bliver virksomheder nødt til at tage risiko, de interne kontroller kan dog kontrollere risikoen, og derved kan virksomheden modellere niveauet af risiko, ud fra de mål virksomheden har sat.

I denne del af opgaven, redegør vi for både whistleblower samt revisionskomiteen, som begge er tiltag, der hjælper med at forhindre ledelsen i at reducere det interne kontrolmiljø, for at kunne begå besvigelser som ikke bliver opdaget.

Derudover redegør vi og forklarer også revisors rolle, kontra ledelsens rolle, her forklarer vi og redegøre for hvad revisor er ansvarlig for, samt hvilke love og guidelines som revisor er underlagt, det er også her vi har et stort fokus på ISA 240, samt forklarer vi hvordan ISA'erne bliver repræsenteret gennem revisorloven, vi forklarer også hvilke problemer revisor kan møde, når revisor skal samarbejde med ledelsen, vi redegør derudover også for, hvad revisor skal gøre, hvis revisor oplever, at der er mulighed for at der foregår besvigelser, og hvem revisor skal rapportere til, vi konkludere også at selvom revision ikke direkte er rettet mod besvigelser, vurderede vi dog, at ISA 240 og de guidelines den giver, giver en forbindelse med vurdering og sikkerhed af det retvisende billede.

Vi vurderer at revisors rolle når det kommer til risikovurderingshandlingerne er fin, vi vurderer at informationerne som revisor indhenter fra den øverste ledelse i virksomheden, i forbindelse med besvigelseresafdekningen, skal gøres nemmere for revisor, da i den nuværende situation, kan det være svært for revisor, at opdage besvigelser hvis ledelsen prøver og skjule det fra revisor, vi vurderer derfor at i fremtiden kan revisor, gennem ændring i lovgivning få adgang til både personlige samt økonomiske data, hvis revisor vurderer at der er risiko for væsentlige fejl i form af besvigelser.

Vi diskutere og analyser hvilken effekt revisornævnet har, vi forholder os kritiske overfor revisornævnets handlinger, og i vores analyse af revisornævnets kendelser, vurdere vi at revisornævnet har været for flinke, og vi kan se på historiske data, at revisornævnet er begyndt at udgive hårdere straffe til revisorer, dette er noget vi vurderer er et skridt i den rigtige retning, da vi konkluderer at hvis revisorer frygter at miste deres arbejde, vil det betyde at flere revisorer yder et bedre arbejde, hvilket resulterer i højere grad af sikkerhed.

I denne relation, diskutere vi også Genan sagen, og straffen givet til revisor gennem retten, hvorved vi vurderer at, den fængselsstraf givet af retten, er den korrekte beslutning, ud fra de vurderinger vi har foretaget, om revisors svigt af god revisorskik.

Som en del af vores analyse sammenlignede vi store revisionshuses kvalitetsstyringsprogram, hvorved vi sammenlignede deres fokusområder, vi forholdte os skeptiske da vores kilde var fra presse meddelelser fra revisionshusene, men det gav os en indsigt i, hvilke elementer revisionshusene fokuserer på, her var uafhængighed et stort emne, hvilket gav god mening i forhold til resten af opgaven, da uafhængighed er utroligt vigtigt emne inden for revision. Dette resulterer ud i, at vi laver en analyse af whistleblower ordningen, hvorved vi redegør for hvor mange besvigelser sager, der starter med et tip, og hvor meget whistleblower ordningen hjælper, samt reglerne omkring denne ordning, dette gør at vi konkludere, at revisor burde ved lov revidere whistleblower ordningen, og ikke blot opfordres til, at skulle revidere virksomhedens whistleblower ordning.

Vi vurderede også at det var vigtigt, at udføre en analyse af, mindre virksomheder som ikke længere havde krav på revision, da vi vurderede at dette ville give mindre virksomheder, større chance for at begå besvigelser i form af regnskabsmanipulation, efter vores analyse konkluderede vi dog, at de tiltag som der er foretaget, giver revisor nok muligheder for, at udføre et arbejde af høj nok kvalitet, samtidig med at de mindre virksomheder, ikke skal betale store mængder af kapital, for at få revisor til at hjælpe med virksomhedernes regnskaber.

Vi brugte professionel skepsis fra ISA 240 til vores analyse, for at vurdere om det var mangelfuldt, vi kom dog frem til, at ISA 240 anvender professionel skepsis på et højt niveau, samt dækker bredt indenfor revisionen, da ISA 240 forklarer at professionel skepsis skal hele tiden være en del af revisors arbejde, vi anvendte også professionel skepsis til at perspektivere til Genan sagen, hvorved vi vurderede at revisor havde overtrådt god revisorskik, heriblandt professionel skepsis.

11. Litteraturliste

Bøger

- Valg der skaber viden – om samfundsvidenskabelige metoder af Søren Voxted. 1 udgave 4 opslag- Hans Reitzels forlag 2006
- Den skinbarlige virkelighed – Vidensproduktion i samfundsvidenskaberne af Ib Andersen. 5 udgave 1 opslag – Samfundslitteratur 2013
- Internal Auditing, Assurance & Advisory Services af Internal Audit Foundation – 4 udgave 2017
- Principles of Fraud Examination af Joseph F. Wells – 4 udgave 2014
- Revisors opklaring af bevigelser- læren af praksis af Maria Bloch Christensen, Rikke Holmslykke Kristensen og Bent Warming Rasmussen – 2 udgave 2015

Eksterne undersøgelser

- PWC (2018) PwC's Global Economic Crime Survey 2018, lokaliseret på <https://www.pwc.dk/da/nyt/publikationer/pwcs-gecs-2018.html>
- FSR (2016) Uafhængighedsundersøgelse 2016, FSR og Lars Bo Langsted, AAU, Lokaliseret på: <https://vbn.aau.dk/da/activities/uafh%C3%A6ngighedsunders%C3%B8gelse-2016>
- ACFE (2018) Association Of Certified Fraud Examiners, Report to the nations 2018, Lokaliseret på: <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf>
- Finanstilsynet (2018) Finanstilsynets vejledning om lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven) 2018, Lokaliseret på: <https://www.finanstilsynet.dk/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/2018/Ny-hvidvaskvejledning-121018>

Love og revisions standarder

- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2015) ISA 200: Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med internationale standarder om revision.
- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2015) ISA 240: Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved revision af regnskaber.

- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2009) ISA 315: Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser.
- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2011) ISA 540: Revision af regnskabsmæssige skøn, herunder regnskabsmæssige skøn over dagsværdi, og tilknyttede oplysninger.
- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2015) ISA 265: Kommunikation om mangler i intern kontrol til den øverste ledelse og den daglige ledelse.
- International Federation of Accountants, Forening af statsautoriserede revisorer (2009) ISA 550: Revisors ansvar ved andre parter og transaktioner i den finansielle erklæring.
- Økonomi- og erhvervsministeriet (2016) lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (RL.)
- Skatteministeriet (2019) Selskabsskatteloven: Skattepligt i henhold til denne lov påhviler selskaber og foreninger der er hjemmehørende i Danmark.
- Årsregnskabsloven (2019): Denne lov omfatter alle erhvervsdrivende virksomheder i Danmark

Internet sider

- <http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemstillinger/kvantitativ-metode/> Besøgt d. 12. februar 2019
- <https://www.euroinvestor.dk/boerser/nasdaq-omx-copenhagen/danske-bank-a-s/235240/> Besøgt d. 11. maj 2019
- [http://denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Jura/Kriminalret, speciel/%C3%B8konomisk kriminalitet/](http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Kriminalret,_speciel/%C3%B8konomisk_kriminalitet/) Besøgt d. 15. februar 2019
- <https://modst.dk/oekonomi/oeav/regnskabsregler/regnskabspraksis/regnskabsmaessige-skoen/>
- <http://nyheder.tv2.dk/krimi/2019-04-04-dansk-daekmilliardaer-faar-seks-aars-faengsel-i-stor-svindelsag>
- <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-erhvervsstyrelsen>

- https://www.fsr.dk/Faglige_informationer/Andre%20forretningsomraader/Informatik%20Risk%20Managment%20og%20interne%20kontroller/Faglige%20notater%20og%20artikler/COSO%20Internal%20Control%20-Integrated%20Framework
- <https://erhvervsstyrelsen.dk/whistleblowerordning>
- <https://finans.dk/erhverv/ECE11305838/forsvarsadvokater-kritiserer-genandom/?ctxref=ext>
- <https://www.mm.dk/artikel/guide-til-den-gode-whistleblowerordning>
- http://m.fsr.dk/Faglige_informationer/Om_revisor/Kvalitetssikring/Revisornaevnet/Foerste%20kendelser%20med%20skaerpende%20sanktioner_betinget%20frakend%20mv_171218
- <https://erhvervsstyrelsen.dk/fravalg-af-revision>
- <https://www.bt.dk/nyheder/ha-rocker-var-livvagt-for-bagger>
- https://finans.dk/erhverv/ECE10992888/genanstifter-beskyldes-for-at-foere-banker-bag-lyset-millionlaan-forsvandt-efter-bogfoeringsmanoevre/?fbclid=IwAR00jtNqkikfFTZp8PoZ0nNrL7_kgiLAXhc7jHoZXsi7MBU4XLcRjVc1w8g&ctxref=ext

Rapporter

- Deloitte (2017) Deloitte Gennemsigtheds rapport 2017: Lokaliseret: <https://www2.deloitte.com/dk/da/pages/about-deloitte/articles/gennemsigthedsrapport.html>
- BDO (2017) BDO Gennemsigtheds rapport 2016/2017. Lokaliseret: https://www.bdo.dk/getmedia/09292e5a-d2ac-4ce3-ad68-8c2129d83ab8/Gennemsigthedsrapport_2016_17.pdf.aspx
- PWC (2017) PWC Transparency rapport 2017. Lokaliseret: <https://www.pwc.dk/da/om-os/aarsrapport.html>
- EY (2017) EY Gennemsigthedsrapport 2017. Lokaliseret: <https://www.ey.com/dk/da/about-us/gennemsigthedsrapport>